

Међународни научни скуп

**УМЕТНОСТ ВАСПИТАЊА
И ОБРАЗОВАЊА
У СВЕТУ КОЈИ СЕ МЕЊА**

Књига сажетака

Београд
1. јун 2024.

International scientific conference

**ART (OF) EDUCATION
IN
A CHANGING WORLD**

Book of Abstracts

Belgrade
1 June 2024

УМЕТНОСТ ВАСПИТАЊА И ОБРАЗОВАЊА
У СВЕТУ КОЈИ СЕ МЕЊА
Књига резимеа

ART (OF) EDUCATION IN A CHANGING WORLD
Book of Abstracts

Међународни научни скуп

УМЕТНОСТ ВАСПИТАЊА
И ОБРАЗОВАЊА
У СВЕТУ КОЈИ СЕ МЕЊА

Књига резимеа

Уреднице:

Јелена Станивуковић
Милица Антић

1. јун 2024.
Београд

International Scientific Conference

ART (OF) EDUCATION
IN A CHANGING WORLD

Book of Abstracts

Editors:

Jelena Stanivuković

Milica Antić

1 June, 2024

Belgrade

ПРОГРАМСКИ ОДБОР

Председнице

доц. др Ана Сарвановић, Универзитет у Београду, Факултет за образовање учитеља и васпитача, Београд, Србија

доц. др Маја Соколовић Игњачевић, Универзитет у Београду, Факултет за образовање учитеља и васпитача, Београд, Србија

Чланови

проф. др Сања Благданић, Универзитет у Београду, Факултет за образовање учитеља и васпитача, Београд, Србија

проф. др Драган Бранковић, Универзитет у Београду, Факултет за образовање учитеља и васпитача, Београд, Србија

проф. др Невена Буђевац, Универзитет у Београду, Факултет за образовање учитеља и васпитача, Београд, Србија

доц. др Вера Вечански, Универзитет у Београду, Факултет за образовање учитеља и васпитача, Београд, Србија

проф. др Ана Вујовић, Универзитет у Београду, Факултет за образовање учитеља и васпитача, Београд, Србија

проф. др Габријела Грујић, Универзитет у Београду, Факултет за образовање учитеља и васпитача, Београд, Србија

доц. др Милана Дабић Боричић, Универзитет у Београду, Факултет за образовање учитеља и васпитача, Београд, Србија

проф. др Зорица Ковачевић, Универзитет у Београду, Факултет за образовање учитеља и васпитача, Београд, Србија

доц. др Бојан Марковић, Универзитет у Београду, Факултет за образовање учитеља и васпитача, Београд, Србија

проф. др Ева Маркус, Универзитет Лоранд Етвош, Факултет за основно и предшколско образовање, Будимпешта, Мађарска

доц. др Предраг Милосављевић, Универзитет у Београду, Факултет за образовање учитеља и васпитача, Београд, Србија

др Снежана Мирков, научни сарадник, Институт за педагошка истраживања, Београд, Србија

проф. др Розалина Попова Коскарова, Универзитет Св. Кирил и Методије, Педагошки факултет Свети Климент Охридски, Скопље, Северна Македонија

проф. др Гонзало Ховер, Универзитет Комплутенсе, Учитељски факултет, Мадрид, Шпанија

ОРГАНИЗАЦИОНИ ОДБОР

Председница

мср Јелена Станивуковић, Универзитет у Београду, Факултет за образовање
учитеља и васпитача, Београд, Србија

Чланови

мср Милица Антић, Универзитет у Београду, Факултет за образовање
учитеља и васпитача, Београд, Србија

доц. др Љиљана Плазанић, Универзитет у Београду, Факултет за
образовање учитеља и васпитача, Београд, Србија

мср Миљана Стајин, Универзитет у Београду, Факултет за образовање
учитеља и васпитача, Београд, Србија

мср Милена Усиљанин, Универзитет у Београду, Факултет за образовање
учитеља и васпитача, Београд, Србија

PROGRAMME COMMITTEE

Presidents

Ana Sarvanović, PhD, Assistant Professor, University of Belgrade, Faculty of Education, Belgrade, Serbia

Maja Sokolović Ignjačević, PhD, Assistant Professor, University of Belgrade, Faculty of Education, Belgrade, Serbia

Members

Sanja Blagdanić, PhD, Full Professor, University of Belgrade, Faculty of Education, Belgrade, Serbia

Dragan Branković, PhD, Associate Professor, University of Belgrade, Faculty of Education, Belgrade, Serbia

Nevena Buđevac, PhD, Associate Professor, University of Belgrade, Faculty of Education, Belgrade, Serbia

Vera Večanski, PhD, Assistant Professor, University of Belgrade, Faculty of Education, Belgrade, Serbia

Ana Vujović, PhD, Full Professor, University of Belgrade, Faculty of Education, Belgrade, Serbia

Gabrijela Grujić, PhD, Associate Professor, University of Belgrade, Faculty of Education, Belgrade, Serbia

Milana Dabić Boričić, PhD, Assistant Professor, University of Belgrade, Faculty of Education, Belgrade, Serbia

Zorica Kovačević, PhD, Full Professor, University of Belgrade, Faculty of Education, Belgrade, Serbia

Bojan Marković, PhD, Assistant Professor, University of Belgrade, Faculty of Education, Belgrade, Serbia

Éva Márkus, PhD, Associate Professor, Eötvös Loránd Tudományegyetem, Faculty of Primary and Pre-school Education Budapest, Hungary

Predrag Milosavljević, PhD, Assistant Professor, University of Belgrade, Faculty of Education, Belgrade, Serbia

Snežana Mirkov, PhD, Research Associate, Institute for Educational Research, Belgrade, Serbia

Rozalina Popova Koskarova, PhD, Full Professor, Ss. Cyril and Methodius University in Skopje, St. Kliment Ohridski Faculty of Pedagogy, Skopje, North Macedonia

Gonzalo Jover, PhD, Full Professor, Faculty of Education, Complutense University in Madrid, Spain

ORGANISING COMMITTEE

President

Jelena Stanivuković, MA, Teaching Assistant, University of Belgrade, Faculty of Education, Belgrade, Serbia

Members

Milica Antić, MA, Associate, University of Belgrade, Faculty of Education, Belgrade, Serbia

Ljiljana Plazinić, PhD, Assistant Professor, University of Belgrade, Faculty of Education, Belgrade, Serbia

Miljana Stajin, MA, Teaching Assistant, University of Belgrade, Faculty of Education, Belgrade, Serbia

Milena Usiljanin, MA, Teaching Assistant, University of Belgrade, Faculty of Education, Belgrade, Serbia

СУОРГАНИЗАТОРИ
CO-ORGANIZERS

ELTE | FACULTY OF PRIMARY AND
PRE-SCHOOL EDUCATION

Sveučilište u Zagrebu
Učiteljski fakultet

LETS Learning, Education, and
Teaching for Sustainability

UN University of
South-Eastern Norway

Иновације
у настави

ПЛЕНАРНА САОПШТЕЊА

проф. др Биљана Ђ. Фредриксен

Универзитет југоисточне Норвешке, Одсек за уметничко образовање
**НЕГОВАЊЕ ПЛАНЕТАРНЕ БРИГЕ И ОДГОВОРНОСТИ КРОЗ
ПРОШИРЕНУ ЕКОЛОШКУ СВЕСТ**

проф. др Славко Габер

Универзитет у Љубљани, Педагошки факултет
**ИЗАЗОВИ ВРЕМЕНА И ЕДУКАЦИЈЕ
– ПОКУШАЈ ПРОМИШЉАЊА**

проф. др Дајлас Харџмен

Државни универзитет у Мичигену, Центар за европске, руске и
евроазијске студије; Центар за азијске студије
УМЕТНОСТ КОРИШЋЕЊА ВИ У ОБРАЗОВАЊУ

др Тијана Продановић

**ДИГИТАЛНИ АЛАТИ: ОД ПОПУЛАРНЕ НАУКЕ
ДО САВРЕМЕНЕ УЧИОНИЦЕ**

PLENARY LECTURES

prof. Biljana Ć. Fredriksen, PhD

University of South-Eastern Norway, Department of Visual and
Performing Arts Education

**NURTURING PLANETARY CARE AND RESPONSIBILITY
THROUGH EXPANDED ECOLOGICAL AWARENESS**

prof. Slavko Gaber, PhD

University of Ljubljana, Faculty of Education

**CHALLENGES OF MODERN AGE AND EDUCATION –
REFLECTIONS**

prof. Douglas K. Hartman

Michigan State University, Center for European, Russian, & Eurasian
Studies; Asian Studies Center

THE ART OF USING AI IN EDUCATION

Tijana Prodanović, PhD

**DIGITAL TOOLS: FROM POPULAR SCIENCE TO MODERN
CLASSROOM**

Садржај | Contents

ПОРОДИЦА, ВРТИЋ И ШКОЛА, КАО БАЗА УМЕТНОСТИ ВАСПИТАЊА И ОБРАЗОВАЊА

FAMILY, KINDERGARTEN, AND SCHOOL AS THE FOUNDATION OF THE ART OF EDUCATION

Невена Буђевац

„ТАМО ГДЕ ИМАМО ПРОБЛЕМ, ТИХ РОДИТЕЉА НЕМА“
– КВАЛИТЕТ САРАДЊЕ ПОРОДИЦЕ И ШКОЛЕ
ИЗ УГЛА РОДИТЕЉА И НАСТАВНИКА 28

Nevena Buđevac

“WHEN WE HAVE A PROBLEM, THERE ARE NO PARENTS“
– THE QUALITY OF COLLABORATION BETWEEN FAMILY
AND SCHOOL FROM THE PERSPECTIVE OF PARENTS AND TEACHERS 29

Марија Јелић, Наташа Буха

ПОВЕРЕЊЕ КАО ПОКАЗАТЕЉ КВАЛИТЕТА ОДНОСА ИЗМЕЂУ
РОДИТЕЉА И ВАСПИТАЧА У ИНКЛУЗИВНОМ ВРТИЋУ 30

Marija Jelić, Nataša Buha

TRUST AS AN INDICATOR OF THE QUALITY OF THE PARENT
– PRESCHOOL TEACHER RELATIONSHIP IN AN INCLUSIVE
KINDERGARTEN 31

ДОБРОБИТ ДЕЦЕ И УЧЕНИКА И МЕНТАЛНО ЗДРАВЉЕ КАО ПРИОРИТЕТИ ВАСПИТАЊА И ОБРАЗОВАЊА

CHILDREN’S AND STUDENTS’ WELL-BEING AND MENTAL HEALTH AS PEDAGOGICAL AND EDUCATIONAL PRIORITIES

Биљана Јаредић, Јелена Бакмаз, Татјана Радојевић

СОЦИЈАЛНЕ СТРАТЕГИЈЕ, КВАЛИТЕТ ПОРОДИЧНИХ ИНТЕРАКЦИЈА
И ЗАДОВОЉСТВО ЖИВОТОМ КОД АДОЛЕСЦЕНАТА ИЗ ПОТПУНИХ
И НЕПОТПУНИХ ПОРОДИЦА 34

Biljana Jaredić, Jelena Bakmaz, Tatjana Radojević

SOCIAL STRATEGIES, THE QUALITY OF FAMILY INTERACTIONS,
AND SATISFACTION WITH LIFE IN ADOLESCENTS FROM COMPLETE
AND INCOMPLETE FAMILIES 35

Ивана Стевановић, Оља Јовановић

СОЦИЈАЛНО ИСКЉУЧИВАЊЕ У КОНТЕКСТУ ОДЕЉЕЊСКЕ ГРУПЕ 36

Ivana Stevanović, Olja Jovanović	
SOCIAL EXCLUSION FROM THE CLASS GROUP	37
Горана Мршић	
ПРЕГЛЕД ИСТРАЖИВАЊА МОТОРИЧКИХ И ФУНКЦИОНАЛНИХ	
СПОСОБНОСТИ КОД ДЕЦЕ ПРЕДШКОЛСКОГ УЗРАСТА	38
Gorana Mršić	
A REVIEW OF THE RESEARCH ON MOTOR AND FUNCTIONAL	
ABILITIES IN PRESCHOOL CHILDREN	39

**ЗАЈЕДНИЧКО РАЗВИЈАЊЕ ПРОГРАМА
– ДЕЦА И ВАСПИТАЧИ КАО ИСТРАЖИВАЧИ**

**JOINT PROGRAMME DEVELOPMENT
– CHILDREN AND PRESCHOOL TEACHERS AS RESEARCHERS**

Миљана Стајин, Зорица Ковачевић, Александар Стојановић	
ВИДЉИВОСТ ИСТРАЖИВАЧКОГ ПРИСТУПА У РАЗВИЈАЊУ	
ТЕМА-ПРОЈЕКТА У ПРИЧАМА О ТЕМИ-ПРОЈЕКТУ	42
Miljana Stajin, Zorica Kovačević, Aleksandar Stojanović	
RESEARCH APPROACH VISIBILITY IN THE DEVELOPMENT OF TOPICS/ PROJECTS IN THE STORIES OF TOPICS/PROJECTS	43
Вишња Мићић	
МИШЉЕЊА СТУДЕНАТА ЗАВРШНЕ ГОДИНЕ СТУДИЈА О	
МОГУЋНОСТИМА ПРИМЕНЕ МЕТОДЕ ВЕРБАЛНИХ АСОЦИЈАЦИЈА	
У ПРОЈЕКТНОМ КОНТЕКСТУ	44
Višnja Mičić	
OPINIONS OF STUDENTS IN THE FINAL YEAR OF STUDIES	
ON THE POSSIBILITIES OF APPLYING THE METHOD OF VERBAL	
ASSOCIATIONS IN THE PROJECT CONTEXT	45
Јована Ђорђевић	
РАЗУМЕВАЊЕ ДЕЧИЈИХ ЛИКОВНИХ АКТИВНОСТИ	
КАО КОЛАБОРАТИВНИХ АНГАЖОВАЊА	46
Jovana Đorđević	
COMPREHENDING PRESCHOOL CHILDREN'S ART ACTIVITIES	
AS COLLABORATIVE ENGAGEMENTS	47

РАЗВИЈАЊЕ КРИТИЧКОГ МИШЉЕЊА, КОМПЕТЕНЦИЈА
ЗА РЕШАВАЊЕ ПРОБЛЕМА И КРЕАТИВНОСТИ КАО КЉУЧНИХ
РЕСУРСА ЗА 21. БЕК

DEVELOPING CRITICAL THINKING, PROBLEM-SOLVING
COMPETENCES, AND CREATIVITY AS KEY RESOURCES
FOR 21ST CENTURY

Горан Милановић, Владимир Николић МИШЉЕЊА НАСТАВНИКА О ПРИМЕНИ ГАЉПЕРИНОВЕ ТЕОРИЈЕ УЧЕЊА У ЦИЉУ РАЗВИЈАЊА КРИТИЧКОГ МИШЉЕЊА КОД УЧЕНИКА	50
Goran Milanović, Vladimir Nikolić TEACHERS' OPINIONS ON USING GALPERIN'S LEARNING THEORY TO DEVELOP CRITICAL THINKING IN STUDENTS	51
Јелена Станивуковић КРЕАТИВНОСТ У НАСТАВИ МУЗИЧКЕ КУЛТУРЕ – МИШЉЕЊА БУДУЋИХ УЧИТЕЉА	52
Jelena Stanivuković CREATIVITY IN TEACHING MUSIC EDUCATION – PERSPECTIVES OF FUTURE PRIMARY SCHOOL TEACHERS	53
Љиљана Плазинић РАЗВИЈАЊЕ АРГУМЕНТАТИВНОГ МИШЉЕЊА У ФОРМАЛНОМ ОБРАЗОВАЊУ: ПРЕГЛЕД ЛИТЕРАТУРЕ	54
Ljiljana Plazinić DEVELOPMENT OF ARGUMENTATIVE THINKING IN FORMAL EDUCATION: A LITERATURE REVIEW	55
Симона Бекић, Јана Крстић ПЕДАГОШКИ ДОМЕТИ УПОТРЕБЕ ДРУШТВЕНИХ МРЕЖА У НАСТАВИ ФИЛОЗОФИЈЕ	56
Simona Bekić, Jana Krstić THE PEDAGOGICAL SCOPE OF USING SOCIAL NETWORKS IN PHILOSOPHY TEACHING	57
Тања Станковић-Јанковић, Сњежана Кевећ-Зрнић, Славиша Јењић ОПРЕДИЈЕЉЕНОСТ СТУДЕНАТА ПЕДАГОГИЈЕ И УЧИТЕЉСКОГ СТУДИЈА ЗА БУДУЋИ ПОЗИВ	58
Tanja Stanković-Janković, Snježana Kević-Zrnić, Slaviša Jenjić DEDICATION OF PEDAGOGY AND TEACHER EDUCATION STUDENTS FOR FUTURE PROFESSION	59

Greta Goetz	
A DIFFERENT TAKE ON POSTDIGITAL TOXICITY: LEARNING TO DEFER THROUGH PEDAGOGICAL INFRACULTURE	60
Грета Геџ	
ДРУГАЧИЈЕ СХВАТАЊЕ ПОСТДИГИТАЛНЕ ТОКСИЧНОСТИ: УЧИТИ О УВАЖАВАЊУ КРОЗ ПЕДАГОШКУ ИНФРАКУЛТУРУ	61

**ТРАНСФОРМАЦИЈА УЧЕЊА У ЕРИ ПАМЕТНИХ ТЕХНОЛОГИЈА
– ПРЕДНОСТИ И ИЗАЗОВИ**

**TRANSFORMATION OF LEARNING IN THE ERA OF SMART
TECHNOLOGIES – BENEFITS AND CHALLENGES**

Rodea Katsapi	
TECHNOLOGY AS A TEACHING INSTRUMENT IN CHILDREN'S LITERATURE: EARLY CHILDHOOD EDUCATORS' VIEWS	64
Родеа Катсапи	
ТЕХНОЛОГИЈА КАО АЛАТ У НАСТАВИ КЊИЖЕВНОСТИ ЗА ДЕЦУ: СТАВОВИ ВАСПИТАЧА	65
Драгана Милић, Теодора Краговић	
ИНОВАЦИЈЕ У МУЗИЧКОМ ОБРАЗОВАЊУ: ПРИМЕНА САВРЕМЕНИХ ТЕХНОЛОГИЈА У НАСТАВИ МУЗИЧКЕ КУЛТУРЕ	66
Dragana Milić, Teodora Kragović	
INNOVATIONS IN MUSIC EDUCATION: APPLICATION OF MODERN TECHNOLOGIES IN TEACHING MUSIC EDUCATION	67
Сефедин Шеховић, Ајдина Жупић	
УЧЕЊЕ И ЧИТАЊЕ У КОНТЕКСТУ ОКРУЖУЈУЋЕ КУЛТУРЕ	68
Sefedin Šehović, Ajdina Župić	
LEARNING AND READING IN THE CONTEXT OF THE SURROUNDING CULTURE	69
Софија Матовић	
СТАВОВИ (БУДУЋИХ) ВАСПИТАЧА О ПОТЕНЦИЈАЛИМА ПРИМЕНЕ ОБРАЗОВНИХ РОБОТА НА ПРЕДШКОЛСКОМ УЗРАСТУ	70
Sofija Matović	
PRE-SERVICE PRESCHOOL TEACHERS' ATTITUDES TOWARD THE POTENTIAL OF EDUCATIONAL ROBOTS IN PRESCHOOL EDUCATION	71
Suzana Nikodinovska-Bančotovska	
STIMULATION FOR LEARNING IN THE AGE OF SMART TECHNOLOGIES... 72	

Сузана Никодиновска-Банчотовска	
СТИМУЛАЦИЈА ЗА УЧЕЊЕ У ДОБА ПАМЕТНИХ ТЕХНОЛОГИЈА	73
Радослав Божић	
ПРИМЕНА ОБРАЗОВНОГ СОФТВЕРА У ИЗУЧАВАЊУ ПОВРШИНЕ	
И ЗАПРЕМИНЕ У ПОЧЕТНОЈ НАСТАВИ МАТЕМАТИКЕ	74
Radoslav Božić	
THE APPLICATION OF EDUCATIONAL SOFTWARE IN TEACHING	
AND LEARNING THE SURFACE AREA AND VOLUME	
IN ELEMENTARY MATHEMATICS TEACHING	75

**ФОРМАЛНО И НЕФОРМАЛНО ОБРАЗОВАЊЕ
– СУДАР И/ИЛИ СИНЕРГИЈА**

**FORMAL AND INFORMAL EDUCATION
– COLLISION AND/OR SYNERGY**

Katarina Lazić	
THE ROLE OF INFORMAL EDUCATION IN ACQUISITION/LEARNING	
OF ENGLISH LANGUAGE	78
Катарина Лазић	
УЛОГА НЕФОРМАЛНОГ ОБРАЗОВАЊА У УСВАЈАЊУ/УЧЕЊУ	
ЕНГЛЕСКОГ ЈЕЗИКА	79
Љубица Владушић	
АКТИВИРАЊЕ ДЕЦЕ КАО КУЛТУРНЕ ПУБЛИКЕ НА ТЕРИТОРИЈИ	
ГРАДА БЕОГРАДА	80
Ljubica Vladušić	
STIMULATING CHILDREN'S ENGAGEMENT AS CULTURAL	
AUDIENCES IN THE TERRITORY OF BELGRADE	81
Милена Алексић	
САМОПРОЦЕНА КУСТОСА-ПЕДАГОГА О КВАЛИТЕТУ	
ЕДУКАТИВНИХ АКТИВНОСТИ У УМЕТНИЧКИМ МУЗЕЈИМА	
НАМЕЊЕНИМ ДЕЦИ ОСНОВНОШКОЛСКОГ УЗРАСТА	82
Milena Aleksić	
CURATOR-EDUCATOR'S SELF-ASSESSMENT OF THE QUALITY	
OF EDUCATIONAL ACTIVITIES IN ART MUSEUMS	
FOR PRIMARY SCHOOL AGE CHILDREN.....	83
Јелена Јоксимовић, Наталија Дракуловић	
АНАЛИЗА ВИРТУЕЛНИХ ДЈЕЧЈИХ КАМПОВА	
КАО ОКРУЖЕЊА ЗА УЧЕЊЕ	84

Jelena Joksimović, Natalija Drakulović ANALYSIS OF VIRTUAL CHILDREN'S SCIENCE CAMPS AS LEARNING ENVIRONMENTS	85
Moet Moet Myint Lay, Aniko Kalman PROFESSIONAL DEVELOPMENT THROUGH A PROFESSIONAL LEARNING COMMUNITY FOR TEACHER EDUCATORS IN MYANMAR EDUCATION COLLEGES	86
Моет Моет Минт Лаи, Анико Калман ПРОФЕСИОНАЛНИ РАЗВОЈ ПУТЕМ ЗАЈЕДНИЦА ЗА УЧЕЊЕ И СТРУЧНО УСАВРШАВАЊЕ НАСТАВНИКА НА ПЕДАГОШКИМ ФАКУЛТЕТИМА У МЈАНМАРУ	87
Mila Alečković PEDAGOGY OF EXISTENCE, PEDAGOGY OF ESSENCE AND THE REVOLUTIONARY NATURE OF EDUCATION THROUGHOUT HISTORY	88
Мила Алечковић ПЕДАГОГИЈА ЕГЗИСТЕНЦИЈЕ, ПЕДАГОГИЈА ЕСЕНЦИЈЕ И РЕВОЛУЦИОНАРНА ПРИРОДА ОБРАЗОВАЊА ТОКОМ ИСТОРИЈЕ	89

**МЕЂУНАРОДНА ИСТРАЖИВАЊА ВРЕДНОВАЊА
ОБРАЗОВНИХ СИСТЕМА (ПИСА, ТИМС, ПИРЛС, ТАЛИС)**

**INTERNATIONAL RESEARCH ON EDUCATIONAL
SYSTEM EVALUATION (PISA, TIMSS, PIRLS, TALIS)**

Ивана Јеремић, Татјана Станковић СТАНДАРДИЗОВАНИ ТЕСТОВИ ЗНАЊА У НАШЕМ ШКОЛСКОМ СИСТЕМУ: ПРИЛОГ ИСТРАЖИВАЊУ КОРИСНОСТИ ЊИХОВИХ РЕЗУЛТАТА	92
Ivana Jeremić, Tatjana Stanković STANDARDIZED KNOWLEDGE TESTS IN OUR SCHOOL SYSTEM: INCLOSURE TO RESEARCH ON THE USEFULNESS OF THEIR RESULTS	93
Ирена Дуни АНАЛИЗА ПРЕДИКТОРА ЗАДОВОЉСТВА НАСТАВНИКА ПОСЛОМ У СРБИЈИ: УВИДИ ИЗ ТАЛИС 2013 ИСТРАЖИВАЊА	94
Irena Duni ANALYSIS OF TEACHER JOB SATISFACTION PREDICTORS IN SERBIA: INSIGHTS FROM THE TALIS 2013 SURVEY	95

Јелена Медар Златковић, Наташа Лалић Вучетић, Снежана Мирков ПОСТУПЦИ НАСТАВНИКА УСМЕРЕНИ НА ПОДСТИЦАЊЕ МОТИВАЦИЈЕ УЧЕНИКА ЗА ЧИТАЊЕ	96
Jelena Medar Zlatković, Nataša Lalić Vučetić, Snežana Mirkov TEACHERS' PRACTICES IN ENCOURAGING STUDENTS' READING MOTIVATION	97
Далиборка Ђукић, Александра Гавриловић Бодирога ПИСА 2022: ПОВЕЗАНОСТ ИЗЛОЖЕНОСТИ ВРШЊАЧКОМ НАСИЉУ СА ОДСУСТВОВАЊЕМ УЧЕНИКА ИЗ ШКОЛЕ И ЊИХОВИМ ПИСА ПОСТИГНУЋИМА	98
Daliborka Đukić, Aleksandra Gavrilović Bodiřoga PISA 2022: THE CORRELATION OF PEER BULLYING WITH SCHOOL ABSENTEEISM AND THEIR PISA ACHIEVEMENTS.....	99

**УМЕТНОСТИ У ОПШТЕМ ОБРАЗОВАЊУ И ВАСПИТАЊУ
У КОНТЕКСТУ ГЛОБАЛНИХ ПРОМЕНА**

**THE ARTS IN GENERAL EDUCATION AND EARLY CHILDHOOD
EDUCATION IN THE CONTEXT OF GLOBAL CHANGES**

Вера Вечански, Ана Кузмановић Јовановић СПОРЕ ПЕДАГОГИЈЕ, ЕТИКА БРИГЕ И УМЕТНОСТ КАО ВИД ОТПОРА НЕОЛИБЕРАЛИЗАЦИЈИ ОБРАЗОВАЊА	102
Vera Večanski, Ana Kuzmanović Jovanović SLOW PEDAGOGIES, THE ETHICS OF CARE AND ART AS A FORM OF RESISTANCE TO THE NEOLIBERALIZATION OF EDUCATION	103
Марија Павловић САМОПРОЦЕНА СТУДЕНАТА – БУДУЋИХ УЧИТЕЉА – О ЊИХОВОЈ КОМПЕТЕНТНОСТИ ЗА РЕАЛИЗАЦИЈУ НАСТАВЕ ЛИКОВНЕ КУЛТУРЕ	104
Marija Pavlović STUDENTS' SELF-EVALUATION OF THEIR COMPETENCE FOR TEACHING VISUAL ARTS	105
Александра Јоксимовић, Рајка Ђевић, Миља Вујачић УМЕТНОСТ У ОПШТЕМ ОБРАЗОВАЊУ: ПОТЕНЦИЈАЛ И НАЧИНИ ИНТЕГРИСАЊА У НАСТАВУ	106
Aleksandra Joksimović, Rajka Đević, Milja Vujačić ART IN GENERAL EDUCATION: THE POTENTIAL AND METHODS OF ITS INTEGRATION IN TEACHING	107

Јадранка Барзут
ЗНАЧАЈ И МОГУЋНОСТИ ВАСПИТАЊА КРОЗ ДРАМУ
И ПРИМЕЊЕНО ПОЗОРИШТЕ У ШКОЛСКОЈ ПРАКСИ 21. ВЕКА 108

Jadranka Barzut
THE IMPORTANCE AND POSSIBILITIES OF EDUCATION THROUGH
DRAMA AND APPLIED THEATER IN THE SCHOOL PRACTICE
OF THE 21ST CENTURY 109

ВЕШТАЧКА ИНТЕЛИГЕНЦИЈА У НАСТАВИ:
ИНОВАЦИЈЕ, ИЗАЗОВИ И ЕТИЧКИ АСПЕКТИ

ARTIFICIAL INTELLIGENCE IN EDUCATION:
INNOVATIONS, CHALLENGES, AND ETHICAL ASPECTS

Данимир Мандић, Гордана Мишчевић, Љиљана Бујишић
СТАВОВИ СТУДЕНАТА ФАКУЛТЕТА ЗА ОБРАЗОВАЊЕ УЧИТЕЉА
И ВАСПИТАЧА О КОРИШЋЕЊУ ЧАТГРТ-А У ОБРАЗОВАЊУ 112

Danimir Mandić, Gordana Miščević, Ljiljana Bujišić
THE ATTITUDES OF THE FACULTY OF EDUCATION STUDENTS
ABOUT THE USE OF CHATGPT IN EDUCATION 113

Mario Dumančić, Maja Ružić, Nataša Rogulja
SMJERNICE ZA EFIKASNU PRIMJENU AI U NASTAVI 114

Mario Dumančić, Maja Ružić, Nataša Rogulja
GUIDELINES FOR EFFECTIVE IMPLEMENTATION OF AI IN EDUCATION ... 115

Сандра Жарковић
ОБРАЗОВНИ ПОТЕНЦИЈАЛИ АЛАТА СА ЕЛЕМЕНТИМА ВЕШТАЧКЕ
ИНТЕЛИГЕНЦИЈЕ У ФУНКЦИЈИ ПЛАНИРАЊА И РЕАЛИЗАЦИЈЕ
НАСТАВЕ СТРАНИХ ЈЕЗИКА 116

Sandra Žarković
EDUCATIONAL POTENTIALS OF TOOLS WITH ELEMENTS
OF ARTIFICIAL INTELLIGENCE IN THE FUNCTION OF PLANNING
AND IMPLEMENTATION OF FOREIGN LANGUAGE TEACHING 117

Данимир Мандић, Гордана Мишчевић, Ивица Радовановић
КЉУЧНИ ФАКТОРИ КОЈИ ОБЛИКУЈУ СТАВОВЕ НАСТАВНИКА
ПРЕМА ОБРАЗОВНОЈ ТЕХНОЛОГИЈИ БАЗИРАНОЈ
НА ВЕШТАЧКОЈ ИНТЕЛИГЕНЦИЈИ 118

Danimir Mandić, Gordana Miščević, Ivica Radovanović
KEY FACTORS THAT SHAPE TEACHERS' ATTITUDES TOWARDS
EDUCATIONAL TECHNOLOGY BASED ON ARTIFICIAL INTELLIGENCE 119

Верица Милутиновић, Ивана Обрадовић, Сузана Ђорђевић УТИЦАЈ ИНТЕЛИГЕНТНО-ЕТИЧКОГ ТРАСК-А БУДУЋИХ НАСТАВНИКА И ВАСПИТАЧА НА ЊИХОВУ НАМЕРУ ДА ИНТЕГРИШУ АЛАТЕ БАЗИРАНЕ НА ВИ У ОБРАЗОВАЊЕ	120
Verica Milutinović, Ivana Obradović, Suzana Đorđević THE INFLUENCE OF INTELLIGENT-ETHICAL TRASC OF FUTURE TEACHERS AND PRESCHOOL TEACHERS ON THEIR INTENTION TO INTEGRATE AI-BASED TOOLS IN EDUCATION	121
Небојша Радић ВЕШТАЧКА ИНТЕЛИГЕНЦИЈА У УЧЕЊУ И НАСТАВИ ЈЕЗИКА	122
Nebojša Radić ARTIFICIAL INTELLIGENCE IN LANGUAGE LEARNING AND TEACHING ...	123
Катарина Путица ПРОВЕРА РАЗУМЕВАЊА ИЗОМЕРИЈЕ АЛКАНА КОД УЧЕНИКА ОСМОГ РАЗРЕДА ОСНОВНЕ ШКОЛЕ КРОЗ ДЕТЕКЦИЈУ ГРЕШАКА У ОДГОВОРУ ШАТГРТ-А У ВЕЗИ С ИЗОМЕРИМА ХЕПТАНА	124
Katarina Putica ASSESSMENT OF THE EIGHTH-GRADE ELEMENTARY SCHOOL PUPILS' UNDERSTANDING OF ISOMERISM OF ALKANES THROUGH DETECTION OF ERRORS IN CHATGPT'S RESPONSE RELATED TO ISOMERS OF HEPTANE	125

УМЕТНОСТ РЕЧИ – ИЗУЧАВАЊЕ СРПСКОГ ЈЕЗИКА,
КЊИЖЕВНОСТИ И КУЛТУРЕ У СВЕТЛУ ПРОМЕНА

THE ART OF WORDS – STUDYING THE SERBIAN LANGUAGE,
LITERATURE, AND CULTURE IN THE LIGHT OF ONGOING CHANGES

Саша Чорболоковић МОДЕЛ ИЗОКРЕНУТЕ УЧИОНИЦЕ У НАСТАВИ ПРАВОПИСА	128
Saša Ćorboloković THE FLIPPED CLASSROOM MODEL APPLIED IN THE TEACHING OF WRITING RULES	129
Наташа Кљајић, Жељко Тешић УНАПРЕЂИВАЊЕ ЧИТАЛАЧКИХ КОМПЕТЕНЦИЈА УЧЕНИКА ДРУГОГ ЦИКЛУСА ОСНОВНОГ ОБРАЗОВАЊА И ВАСПИТАЊА ПОСРЕДСТВОМ ДЕЛА САВРЕМЕНИХ КЊИЖЕВНИКА ЗА ДЕЦУ	130
Nataša Kljajić, Željko Tešić IMPROVING READING SKILLS OF STUDENTS IN THE SECOND CYCLE OF PRIMARY EDUCATION THROUGH THE WORKS OF CONTEMPORARY CHILDREN'S LITERATURE AUTHORS	131

Милена Митровић ОБЛИЦИ УСМЕНОГ И ПИСМЕНОГ ИЗРАЖАВАЊА У ЧИТАНКАМА ЗА ЧЕТВРТИ РАЗРЕД ОСНОВНЕ ШКОЛЕ	132
Milena Mitrović ORAL AND WRITTEN EXPRESSION FORMS IN FOURTH-GRADE PRIMARY SCHOOL TEXTBOOKS	133
Владимир Вукомановић Растегорац КАКО УШКОЛОВАТИ СМРТ – СТРАТЕГИЈЕ УЧИТЕЉА	134
Vladimir Vukomanović Rastegorac HOW TO EDUCATE ABOUT DEATH – PRIMARY SCHOOL TEACHERS' STRATEGIES	135
Невена Лукинић Јањуш ИМАГОЛОШКИ И ИНТЕРКУЛТУРАЛНИ АСПЕКТИ РОМАНА МИКА ЈЕЛЕНЕ АНГЕЛОВСКИ	136
Nevena Lukinić Janjuš IMAGOLOGICAL AND INTERCULTURAL ASPECTS OF THE NOVEL MIKA BY JELENA ANGELOVSKI	137
Љубица Весић УМЕТНОСТ ГОВОРА – ИНТОНАЦИЈА У МЛАЂИМ РАЗРЕДИМА ОСНОВНЕ ШКОЛЕ	138
Ljubica Vesić ART OF SPEECH – INTONATION IN THE LOWER GRADES OF ELEMENTARY SCHOOL	139
Снежана Марковић НОВОУСПОСТАВЉЕНЕ ИНТЕРТЕКСТУАЛНЕ ВЕЗЕ РОМАНА „ДЕРВИШ И СМРТ“ МЕЊА СЕЛИМОВИЋА СА САВРЕМЕНИМ РОМАНИМА И ФИЛОЗОФСКИМ КОНЦЕПТИМА	140
Snežana Marković NEWLY ESTABLISHED INTERTEXTUAL CONNECTIONS OF THE NOVEL “DERVISH AND DEATH” BY MEŠA SELIMOVIĆ WITH CONTEMPORARY NOVELS AND PHILOSOPHICAL CONCEPTS	141
Ђорђе Јанковић ОБЛИКОВАЊЕ ЛЕКСИЧКИХ ИГАРА КРОЗ ИСТРАЖИВАЊЕ И ДЕЛАЊЕ – НА ОСНОВУ ПРВИХ ИСКУСТАВА СТУДЕНАТА ВАСПИТАЧКОГ СМЕРА У РАДУ СА ДЕЦОМ ПРЕДШКОЛСКОГ УЗРАСТА	142

Đorđe Janković LEXICAL GAMES THROUGH RESEARCH AND ACTION – BASED ON THE FIRST EXPERIENCES OF TEACHER EDUCATION STUDENTS WITH PRESCHOOL CHILDREN	143
Драгана Литричин Дунић КУЛТУРА ИЗРАЖАВАЊА У ДИГИТАЛНОМ ДОБУ	144
Dragana Litričin Dunić THE CULTURE OF EXPRESSION IN THE DIGITAL AGE	145
Маја Ивановић СИНТАКСИЧКА СЛОЖЕНОСТ НАРАТИВНИХ И АРГУМЕНТАТИВНИХ ТЕКСТОВА УЧЕНИКА ТРЕЋЕГ И ЧЕТВРТОГ РАЗРЕДА ОСНОВНЕ ШКОЛЕ	146
Maја Ivanović SYNTACTIC COMPLEXITY IN NARRATIVE AND ARGUMENTATIVE TEXTS WRITTEN BY THIRD- AND FOURTH-GRADERS	147
Бојан Марковић PUER ETERNUS – МУШКО ОДРАСТАЊЕ У ПОЕЗИЈИ АЛЕКСАНДРА РИСТОВИЋА И МЕТОДИЧКО ОБЛИКОВАЊЕ РАЗУМЕВАЊА	148
Bojan Marković PUER ETERNUS – MALE GROWING UP IN THE POETRY OF ALEKSANDAR RISTOVIĆ AND METHODOLOGICAL SHAPING OF UNDERSTANDING	149
Наталија Копреница ОЧУВАЊЕ КУЛТУРНОГ И ЈЕЗИЧКОГ ИДЕНТИТЕТА СРПСКОГ НАРОДА У ДИЈАСПОРИ	150
Natalija Koprénica PRESERVATION OF THE CULTURAL AND LINGUISTIC IDENTITY OF THE SERBIAN PEOPLE IN THE DIASPORA	151

НАСТАВА И УЧЕЊЕ СТРАНОГ ЈЕЗИКА У СВЕТУ КОЈИ СЕ МЕЊА
TEACHING AND LEARNING FOREIGN LANGUAGES
IN A CHANGING WORLD

Ester Vidović UNIVERZITETSKI KURSEVI I CIVILIZACIJE ZEMALJA ENGLESKOG GOVORNOG PODRUČJA NA UČITELJSKIM FAKULTETIMA U RH: NUŽNOST ILI LUKSUZ?	154

Ester Vidović	
UNIVERSITY COURSES IN THE CULTURE AND CIVILISATION OF ENGLISH – SPEAKING COUNTRIES IN THE REPUBLIC OF CROATIA: NECESSITY OR LUXURY?	155
Александра Гојков Рајић, Маријана Папрић	
ИНТЕРНЕТ ПРОСТОР – НЕИСЦРПНИ ИЗВОР ЗА УЧЕЊЕ СТРАНИХ ЈЕЗИКА	156
Aleksandra Gojkov Rajić, Marijana Paprić	
INTERNET SPACE – AN INEXHAUSTABLE SOURCE FOR LEARNING FOREIGN LANGUAGES	157
Бојана Калањ	
СТИЛИСТИЧКИ ПРИСТУП ПОЕЗИЈИ У НАСТАВИ ЕНГЛЕСКОГ КАО СТРАНОГ ЈЕЗИКА	158
Bojana Kalanj	
STYLISTICS-BASED APPROACH TO POETRY IN THE EFL CLASSROOM	159
Морана Дракулић	
BOREDOM – THE SILENT ENEMY IN THE FOREIGN LANGUAGE CLASSROOM	160
Morana Drakulić	
ДОСАДА – ТИХИ НЕПРИЈАТЕЉ У НАСТАВИ СТРАНИХ ЈЕЗИКА	161
Аница Радосављевић Крсмановић	
ПОВЕЗАНОСТ НАКЛОЊЕНОСТИ ИНТЕРНАЦИОНАЛИЗАЦИЈИ И ЈЕЗИЧКЕ АНКСИОЗНОСТИ КОД СТУДЕНАТА ЕНГЛЕСКОГ ЈЕЗИКА У СРБИЈИ	162
Anica Radosavljević Krsmanović	
THE RELATIONSHIP BETWEEN INTERNATIONAL POSTURE AND LANGUAGE ANXIETY AMONG SERBIAN ENGLISH MAJOR UNIVERSITY STUDENTS	163

ПРИРОДА, НАУКА И УМЕТНОСТ У ВАСПИТАЊУ И ОБРАЗОВАЊУ

NATURE, SCIENCE AND ART IN EDUCATION

Дејан Тубић	
РАЗВОЈ ЛИКОВНЕ ПЕДАГОГИЈЕ У КНЕЖЕВИНИ СРБИЈИ, КРАЉЕВИНИ СРБИЈИ, КРАЉЕВИНИ СХС И КРАЉЕВИНИ ЈУГОСЛАВИЈИ	166

Dejan Tubić	
THE DEVELOPMENT OF ART PEDAGOGY IN THE PRINCIPALITY OF SERBIA, THE KINGDOM OF SERBIA, THE KINGDOM OF SHS AND THE KINGDOM OF YUGOSLAVIA	167
Јасмина Милинковић	
ШТА НАМ ОТКРИВА МАТЕМАТИЧКА ИГРА?	168
Jasmina Milinković	
WHAT DOES MATHEMATICAL GAME REVEAL TO US?	169

ПОРОДИЦА, ВРТИЋ И ШКОЛА,
КАО БАЗА УМЕТНОСТИ
ВАСПИТАЊА И ОБРАЗОВАЊА

FAMILY, KINDERGARTEN,
AND SCHOOL AS THE FOUNDATION
OF THE ART OF EDUCATION

„ТАМО ГДЕ ИМАМО ПРОБЛЕМ, ТИХ РОДИТЕЉА НЕМА“
– КВАЛИТЕТ САРАДЊЕ ПОРОДИЦЕ И ШКОЛЕ
ИЗ УГЛА РОДИТЕЉА И НАСТАВНИКА

Невена Буђевац*

*Универзитет у Београду, Факултет за образовање
учитеља и васпитача, Београд, Србија*

Нема квалитетног образовања без квалитетне сарадње школе са родитељима ученика. Неопходно је да школе активно граде сараднички однос са родитељима и отворе простор да они буду укључени и уважени као партнери школе. У једном сегменту пројекта *Родитељи и наставници у зајоварању и промоцији квалитета образовања у пост-ковид времену* фокусирали смо се на то како та сарадња изгледа из угла родитеља школске деце свих узраста, а како из угла наставника (ОШ и СШ). Кроз фокус групе са наставницима (10 фокус група; 57 наставника из ОШ и СШ) и родитељима (12 фокус група; 74 родитеља са најмање једним дететом школског узраста) из 12 градова Србије прикупили смо податке о томе каква су њихова искуства са овом врстом сарадње и како она може да се унапреди. Разговори су транскрибовани и квалитативно анализирани. Резултати су показали да родитељи високо позиционирају значај сарадње са наставницима када размишљају о квалитету образовања своје деце. Такође, искуства и једних и других су разноврсна – од веома позитивних до веома негативних. И једни и други углавном пребацују одговорност за лошу сарадњу на оне друге. Кад је реч о разлозима лоше сарадње, родитељи наводе: 1. недовољно родитељских састанака или то што се они не користе да се разговара о кључним темама; 2. очекивање да родитељи сарађују само када треба нешто да се купи/плати; 3. недостатак увида у контролне задатке и образложење оцена деце; 4. недовољно информација о томе како родитељи могу да се укључе у рад школе. Разлози незадовољства наставника односе се на следеће: 1. заштитнички однос родитеља према деци; 2. неразумевање и нереална очекивања од наставника; 3. доживљај да родитељи наставнике не виде као сараднике.

Кључне речи: сарадња школе и породице, партнерство наставника и родитеља, препреке у комуникацији родитеља и наставника.

* nevena.budjevac@uf.bg.ac.rs

“WHEN WE HAVE A PROBLEM, THERE ARE NO PARENTS“
– THE QUALITY OF COLLABORATION BETWEEN FAMILY
AND SCHOOL FROM THE PERSPECTIVE
OF PARENTS AND TEACHERS

Nevena Buđevac

University of Belgrade, Faculty of Education, Belgrade, Serbia

There is no high-quality education without a high-quality collaboration between schools and students' parents. It is necessary that schools actively build collaborative relationships with parents and open space for parents to be involved and respected as school partners. Within the project “Parents and Teachers in Advocacy and Promotion of the Quality of Education in the Post-COVID Era,” we addressed the question of how this collaboration is perceived by parents of different-aged school children and by teachers (both from elementary and high schools). Through focus group interviews with teachers (10 focus groups; 57 teachers from elementary schools and high schools) and parents (12 focus groups; 74 parents with at least one school-aged child) from 12 towns in Serbia, we collected data about their experience with this kind of collaboration and how it can be improved. All conversations were transcribed and qualitatively analyzed. The results showed that parents perceive the collaboration with teachers as highly relevant from the perspective of education quality. Also, the experience of both parents and teachers is diverse – from a highly positive to very negative. In addition, both groups of actors shift the responsibility for problems in communication to one another. Regarding the reasons for the low level of collaboration, parents stress: 1. an insufficient frequency of parent-teacher meetings or the fact that they are not used for discussing the key issues; 2. expectations of collaboration from parents only when they have to pay for something; 3. the lack of access to students' tests and grades; 4. insufficient information about the ways parents can get involved in school activities. The reasons for teachers' dissatisfaction are related to the following: 1. over-protection of students by their parents; 2. lack of understanding by parents and unrealistic expectations from teachers; 3. the feeling that parents do not perceive teachers as collaborators.

Keywords: collaboration between school and family, partnership between teachers and parents, barriers in communication between parents and teachers.

ПОВЕРЕЊЕ КАО ПОКАЗАТЕЉ КВАЛИТЕТА ОДНОСА
ИЗМЕЂУ РОДИТЕЉА И ВАСПИТАЧА
У ИНКЛУЗИВНОМ ВРТИЋУ

Марија Јелић*
Наташа Буха

*Универзитет у Београду, Факултет за специјалну едукацију и
рехабилитацију, Београд, Србија*

Због значаја који партнерство између породице и васпитно-образовне установе има у подстицању развоја деце и њихових академских исхода, већ при поласку детета у вртић треба развијати партнерски однос између васпитача и родитеља. Један од најважнијих аспеката у изградњи позитивног односа између родитеља и васпитача јесте поверење. С обзиром да у нашој средини недостају истраживања на ову тему, циљ овог рада био је да испитамо разлике у нивоу поверења између родитеља и васпитача, као и у односу на развојни статус деце. Узорак је чинило 306 васпитача и 450 родитеља деце са тешкоћама у развоју и без њих. Примењена је скала поверења, у форми за васпитаче и форми за родитеље. Резултати су потврдили да је поверење васпитача у родитеље на вишем нивоу него родитеља у васпитаче. Осим тога, родитељи деце са тешкоћама имају мање поверења у васпитаче него родитељи деце типичног развоја. Добијени резултати сугеришу да родитељи деце са тешкоћама треба да представљају циљну групу интервенције у смислу развијања њиховог поверења у васпитаче. Потребна су даља истраживања о корелатима поверења као интегративног елемента квалитетног односа са васпитачима у циљу бољег разумевања тога како родитељи и васпитачи сарађују у корист деце. Такво разумевање је кључно за развој успешних инклузивних образовних програма, у којима се родитељи и деца осећају добродошло.

Кључне речи: поверење, однос родитељ-васпитач, инклузивно предшколско васпитање, партнерство, сарадња.

* marijajelic@fasper.bg.ac.rs

TRUST AS AN INDICATOR OF THE QUALITY OF THE PARENT – PRESCHOOL TEACHER RELATIONSHIP IN AN INCLUSIVE KINDERGARTEN

Marija Jelić
Nataša Buha

*University of Belgrade, Faculty of Special Education and Rehabilitation,
Belgrade, Serbia*

Due to the importance of collaboration between families and educational institutions in fostering children's development and their positive academic outcomes, it is necessary to develop a partnership between preschool teachers and parents from the onset of a child's enrollment in kindergarten. One of the most crucial aspects of building a partnership between parents and preschool teachers is trust. Given the lack of research on this topic in Serbia, the aim of this study was to examine differences in the level of trust between parents and preschool teachers, as well as in relation to the developmental status of children. The sample consisted of 306 preschool teachers and 450 parents of children with and without developmental difficulties. The Trust Scale was applied, with separate forms for teachers and parents. The results confirmed that preschool teachers have a higher level of trust in parents than parents have in preschool teachers. Additionally, parents of children with disabilities have less trust in preschool teachers than parents of typically developing children. The findings indicated that the parents of the children with disabilities should represent a target group for intervention regarding the development of trust in preschool teachers. Further research on the correlates of trust as an integrative element of a quality relationship with preschool teachers is needed to better understand how parents and teachers collaborate for the benefit of children. Such understanding is crucial for the development of successful inclusive educational programs, where parents and children feel a sense of belonging.

Keywords: trust, parent-teacher relationship, inclusive preschool education, partnership, collaboration.

ДОБРОБИТ ДЕЦЕ И УЧЕНИКА
И МЕНТАЛНО ЗДРАВЉЕ
КАО ПРИОРИТЕТИ ВАСПИТАЊА
И ОБРАЗОВАЊА

CHILDREN'S AND STUDENTS'
WELL-BEING AND MENTAL HEALTH
AS PEDAGOGICAL AND EDUCATIONAL
PRIORITIES

СОЦИЈАЛНЕ СТРАТЕГИЈЕ, КВАЛИТЕТ ПОРОДИЧНИХ
ИНТЕРАКЦИЈА И ЗАДОВОЉСТВО ЖИВОТОМ
КОД АДОЛЕСЦЕНАТА ИЗ ПОТПУНИХ
И НЕПОТПУНИХ ПОРОДИЦА

Биљана Јаредић*
Јелена Бакмаз (мастеранткиња)
Татјана Радојевић

*Универзитет у Приштини, Филозофски факултет,
Косовска Митровица, Србија*

Однос са вршњацима и социјалне стратегије које адолесценти користе у комуникацији у великој мери су изграђене у породичном контексту. Поставља се важно питање: да ли се ове социјалне стратегије и породичне интеракције разликују у потпуним и непотпуним породицама? Циљ ове студије односио се на поређење адолесцената из потпуних и непотпуних породица у социјалним стратегијама, квалитету породичних интеракција и темпоралном задовољству животом. У овом истраживању учествовало је 202 адолесцента, старости 14–19 година, у 76% случајева из потпуних и 24% из непотпуних породица. Примењивани су следећи упитници: Упитник социјалних стратегија – Некић (2008), Упитник квалитета породичних интеракција – Шимунјић и Грегов (2010), Упитник темпоралног задовољства животом – Пенезић (2006). Резултати регресионе анализе показују да се на основу социјалних стратегија и квалитета породичних интеракција може предвидети 53%, односно 44% темпоралног задовољства животом. Очекивање успеха, избегавање и толеранција су се показали као значајни независни предиктори на оба подузорка. Разлике између адолесцената из потпуних и непотпуних породица су пронађене на супскалама социјалних стратегија, и то понашање ирелевантно за задатак и избегавање, те у породичним интеракцијама на супскали конфликт, и то тако да је он израженији код непотпуних породица; заједништво као породична интеракција и темпорално задовољство животом значајно је више код адолесцената из потпуних породица. Укупна примања у породици и године живота приликом раставе родитеља позитивно су повезани са задовољством животом. Добијени подаци могу користити у раду са адолесцентима и служе бољем разумевању темпоралног задовољства животом као битног аспекта менталног здравља.

Кључне речи: темпорално задовољство животом, социјалне стратегије, породичне интеракције, потпуне и непотпуне породице.

* biljana.jaredic@pr.ac.rs

SOCIAL STRATEGIES, THE QUALITY
OF FAMILY INTERACTIONS, AND SATISFACTION WITH
LIFE IN ADOLESCENTS FROM COMPLETE
AND INCOMPLETE FAMILIES

Biljana Jaredić
Jelena Bakmaz (Master's student)
Tatjana Radojević

University of Priština, Faculty of Philosophy, Kosovska Mitrovica, Serbia

Relationship with peers and social strategies that adolescents use in communication are, to a great extent, built in a family context. An important question arises: do these social strategies and family interactions differ in complete and incomplete families? The aim of this study relates to comparison between adolescents from complete and incomplete families in terms of social strategies, the quality of family interactions, and temporal life satisfaction. The research was conducted with 202 adolescents, ages 14–19 years, 76% of whom came from complete families, and 24% from incomplete ones. The following questionnaires were used: Nekić (2008), Questionnaire on the quality of family interactions - Simunić and Gregov (2010), Questionnaire on temporal life satisfaction - Penezić (2006). The results of regression analysis show that, on the basis of social strategies and the quality of family interactions, one can predict 53%, i.e., 44% of temporal life satisfaction. Expectations of success, avoidance and tolerance were all shown as important independent predictors on both samples. Discrepancies between adolescents in complete and incomplete families were found on the social strategy sub-scales, namely: task-irrelevant behaviour and avoidance in family interactions on the conflict sub-scale in a way that it is more prominent with incomplete families; Unity as a family interaction and temporal life satisfaction are significantly higher with adolescents coming from complete families. Total family income and years of life at the time of parental separation are positively related to life satisfaction. The obtained data can be used in work with adolescents and for better understanding of temporal life satisfaction as an important aspect of mental health.

Keywords: temporal life satisfaction, social strategies, family interactions, complete and incomplete families.

СОЦИЈАЛНО ИСКЉУЧИВАЊЕ У КОНТЕКСТУ ОДЕЉЕЊСКЕ ГРУПЕ*

Ивана Стевановић**

Медицинска школа „Београд“, Београд, Србија

Оља Јовановић

*Универзитет у Београду, Филозофски факултет,
Центар за образовање наставника, Београд, Србија*

Социјално искључивање подразумева прекидање или покушај прекидања контакта групе са појединцем. Мотивисано је потребом групе да одржи кохезивност, али и потребом појединца за припадањем. Циљ овог истраживања био је да боље разумемо како се одвија социјално искључивање у контексту одељењске групе из перспективе ученика који имају искуство социјалног искључивања. Истраживање је реализовано у две фазе. У првој фази 451 ученик трећег и четвртог разреда средње школе попунио је скалу за испитивање доживљаја острацизма код адолесцената (Gilman et al., 2013). Пет ученица са највишим скоровима на скали учествовало је у фокусгрупној дискусији у другој фази истраживања. Анализи података смо приступили индуктивно, тежећи да кроз рефлексивну тематску анализу одговоримо на следећа истраживачка питања: Ко има моћ да искључи у образовном окружењу? Ко „заслужује“ да буде искључен у образовном окружењу? Како осећамо искљученост? Резултати указују да учеснице препознају да вршњачка група има моћ да искључи појединца и да је и у случају онога ко искључује и онога ко је искључен често у основи страх од одбацивања. Учеснице сматрају да и наставници имају моћ да искључе, али и агенси социјализације изван школског контекста, какви су породица и медији. Као заједничку одлику оних који су искључени учеснице наводе различитост од групе. Искљученост је често описивана као снажан доживљај бола и туге, који има значајан утицај на то како видимо себе, али и како видимо друге, те представља гласан позив на реаговање на социјално искључивање у школском контексту.

Кључне речи: социјално искључивање, школа, адолесценти.

* Рад се заснива на подацима из мастер рада „Социјално искључивање од стране одељењске групе: ученичка перспектива“, који је Ивана Стевановић одбранила у Центру за образовање наставника Филозофског факултета у Београду.

** istevanovicpedagoskisavetni19@gmail.com

SOCIAL EXCLUSION FROM THE CLASS GROUP*

Ivana Stevanović

"Belgrade" Medical High School, Belgrade, Serbia

Olja Jovanović

*University of Belgrade, Faculty of Philosophy, Center for Teacher Education,
Belgrade, Serbia*

Social exclusion refers to the interruption or attempt to interrupt contact between a group and an individual. Typically, it arises from the group's desire to maintain or strengthen cohesion while also addressing the individual's need for belonging. Given its prevalence across various social groups, it is reasonable to anticipate its occurrence within class settings. Hence, this study seeks to deepen our comprehension of social exclusion within class groups, particularly through the lens of students who have experienced it firsthand. In the initial phase of the research, 451 high school students from the third and fourth grades completed the Ostracism Experience Scale for Adolescents (Gilman et al., 2013). Following this, five students with the highest scores on the scale participated in focus group discussions during the subsequent stage. Using reflexive thematic analysis, the data were examined to address key research questions: Who has the power to exclude in educational context? Who is perceived as deserving of exclusion within this context? How does it feel to be excluded? The findings indicate that participants recognise the peer group as having the power to exclude, yet they also perceive both the perpetrators and victims of exclusion as being driven by a fear of peer rejection. According to the students' responses, significant authority in exclusion lies with teachers, but also extends beyond the school environment to factors such as family and media. Exclusion, as per the participants' experiences, tends to target those who noticeably differ from the group in some aspect. Being excluded is described as a deeply distressing experience, shaping individuals' perceptions of themselves and others. Therefore, this research serves as a compelling call to action for the prevention of social exclusion within the school context.

Keywords: social exclusion, school, adolescents.

* The paper is part of the master's thesis titled "Social Exclusion within the Classroom: Students' Perspectives", which was defended by Ivana Stevanović at the Centre for Teacher Education, Faculty of Philosophy, University of Belgrade.

ПРЕГЛЕД ИСТРАЖИВАЊА МОТОРИЧКИХ И ФУНКЦИОНАЛНИХ СПОСОБНОСТИ КОД ДЕЦЕ ПРЕДШКОЛСКОГ УЗРАСТА

Горана Мршић* (*докторанткиња*)

*Универзитет у Београду, Факултет за образовање
учитеља и васпитача, Београд, Србија*

Сврха овог рада је била да се прегледају досадашња истраживања моторичких и функционалних способности код деце предшколског узраста. Укупан број прегледаних радова је 30. Методе које су коришћене у раду јесу дескриптивно-експликативне и методе теоријске анализе. Приказана су различита питања анализирана у односу на пол деце, инструменте коришћене у истраживањима и закључцима до којих су истраживачи дошли. Број испитаника укључених у истраживања креће се од неколико десетина до неколико хиљада деце предшколског узраста. У радовима су испитивани утицај моторичких и функционалних способности на раст и развој деце, као и ефекти координације на утицај моторичких способности. На основу прегледаних радова долази се до закључка да се деца предшколског узраста разликују у моторичким и функционалним способностима и да свакодневне активности представљају значајан фактор правилног раста и развоја детета.

Кључне речи: моторичке способности, функционалне способности, предшколско образовање, предшколске активности.

* goranamrsic@yahoo.com

A REVIEW OF THE RESEARCH ON MOTOR AND FUNCTIONAL ABILITIES IN PRESCHOOL CHILDREN

Gorana Mršić (*PhD candidate*)

University of Belgrade, Faculty of Education, Belgrade, Serbia

The aim of this research was to review the previous research on the preschoolers' motor and functional abilities. The total number of reviews is 30. In this research I used theoretical evaluation and descriptive-explanatory methods. The authors' queries, the gender of the children, the study equipment utilized, and the conclusions are all presented in the paper. My examination of other studies led me to the conclusion that there is a motor ability distinction among the preschool-age boys and girls. The number of the preschool-age children who participated in the research as responders varied from several dozen to several thousand. The paper examines how children's growth and development are impacted by their motor and functional abilities, as well as how coordination affects these relationships. The conclusion obtained from the reviewed papers is that regular daily activities have a major role in a preschool child's healthy growth and development and there are differences in the motor and functional abilities of these children.

Keywords: motor abilities, functional abilities, preschool education, preschool activities.

ЗАЈЕДНИЧКО РАЗВИЈАЊЕ ПРОГРАМА
– ДЕЦА И ВАСПИТАЧИ
КАО ИСТРАЖИВАЧИ

JOINT PROGRAMME DEVELOPMENT
– CHILDREN AND PRESCHOOL
TEACHERS AS RESEARCHERS

ВИДЉИВОСТ ИСТРАЖИВАЧКОГ ПРИСТУПА У РАЗВИЈАЊУ ТЕМА-ПРОЈЕКТА У ПРИЧАМА О ТЕМИ-ПРОЈЕКТУ

Миљана Стајин*

Зорица Ковачевић

Александар Стојановић

*Универзитет у Београду, Факултет за образовање
учитеља и васпитача, Београд, Србија*

Развијање тема и пројеката у вртићу заснива се на заједничком истраживању деце и васпитача које се надовезује на природну радозналост деце. У таквом, истраживачком приступу учењу, деца су ослобођена притиска да нешто морају научити или произвести што им омогућава да се фокусирају на сам процес – на трагање за изворима и информацијама, на различите начине откривања и изражавања и на рефлексију о властитом процесу учења. У раду се представљају резултати истраживања које је имало за циљ да се испита у којој мери је заједничко истраживање деце и васпитача видљиво у причама о теми-пројекту којима васпитачи документују начин развијања програма са децом. Истраживање је реализовано дескриптивном методом са анализом садржаја као истраживачком техником. Резултати квантитативне и квалитативне анализе 73 приче о теми-пројекту показали су да заједничка истраживања деце и васпитача у највећој мери остају унутар зидова радне собе, да се улога породице најчешће своди на снабдевача материјалима, да је улога васпитача у заједничком истраживању недовољно видљива и да се може идентификовати неколико различитих приступа у развијању тема-пројеката (Т/П): Т/П који не доносе ништа ново у погледу учења деце, Т/П који имају значајан истраживачки потенцијал и Т/П као својеврсна колекција ситуација, активности, феномена, артефаката. Идентификовање ових приступа и разматрање њихових потенцијала, али и слабости од значаја је за сагледавање могућности које се у реалном програму отварају по питању учења деце и за унапређивања васпитно-образовне праксе.

Кључне речи: заједничко истраживање деце и васпитача, развијање теме-пројекта, прича о теми-пројекту.

* miljana.micovic@uf.bg.ac.rs

RESEARCH APPROACH VISIBILITY IN THE DEVELOPMENT OF TOPICS/PROJECTS IN THE STORIES OF TOPICS/PROJECTS

Miljana Stajin
Zorica Kovačević
Aleksandar Stojanović

University of Belgrade, Faculty of Education, Belgrade, Serbia

The development of topics/projects in kindergarten is based on the joint research of children and teachers, directly correlating to children's natural curiosity. In such an exploratory approach to learning, children are freed from the pressure of having to learn or be productive, which enables them to fully focus on the process itself – the search for sources and information, different ways of discovery and exploration, as well as reflection on their own learning process. This research paper presents the results of the research that aimed to examine to what extent the joint research of children and preschool teachers is visible in the stories of topics/projects in which teachers document the way of developing programs with children. The research was carried out using a descriptive method, with content analysis as a research technique. The results of the quantitative and qualitative analyses of the 73 stories of a topic/project showed that the joint research of children and preschool teachers mostly remains within the walls of the study room, that the role of the family is most often reduced to them being the mere supplier of materials, that the role of the educator in the joint research is insufficiently visible, and that several different approaches to developing topics-projects (T/P) can be identified: T/P which do not contribute new ideas in terms of children's learning process; T/P which have a significant research potential, and T/P as a distinctive collection of situations, actions, phenomena, and artifacts. Identifying these approaches and considering their potentials, as well as weaknesses, is important for understanding the opportunities that arise in the real program in terms of children's learning and for improving educational practice.

Keywords: joint research of children and preschool teachers, topic/project development, stories of a topic/project.

МИШЉЕЊА СТУДЕНАТА ЗАВРШНЕ ГОДИНЕ СТУДИЈА О МОГУЋНОСТИМА ПРИМЕНЕ МЕТОДЕ ВЕРБАЛНИХ АСОЦИЈАЦИЈА У ПРОЈЕКТНОМ КОНТЕКСТУ

Вишња Мићић*

*Универзитет у Београду, Факултет за образовање
учитеља и васпитача, Београд, Србија*

Ово излагање биће посвећено специфичностима проучавања вербалних асоцијација предшколске деце и изазовима са којима се истраживачи сусрећу, како у процесу прикупљања података, тако и приликом њихове обраде – из перспективе студената завршне године студија на Факултету за образовање учитеља и васпитача у Београду. Реч је о психолингвистичкој истраживачкој методи која има за циљ испитивање менталног лексикона. За практичаре у васпитно-образовном процесу значајна је зато што отвара могућност упознавања деце погледа на свет. Управо из тог разлога, у току летњег семестра школске 2023/24. године, један од задатака на вежбама из предмета Методика развоја говора II било је спровођење ове методе са децом из група у којима су студенти боравили шест недеља. На основу овог искуства замолили смо их да попуне анкету којом оцењују место и значај примене ове методе у пројектном планирању. Циљ рада је да се расветле могућности примене методе вербалних асоцијација у васпитно-образовном раду, као и могућности укључивања студената и васпитача практичара у опсежнија истраживања, којима би руководили универзитетски наставници. Овакво вертикално осмишљавање истраживачке праксе позитивно би утицало на све укључене нивое образовања и васпитања. С једне стране, збирно већи истраживачки узорак у већем броју узрасних група допринео би релевантности закључака. С друге стране, резултати истраживања прикупљени у појединачним узрасним групама би се користили за пројектно планирање и развијање реалних пројеката у оквиру те заједнице учења.

Кључне речи: асоцијативна метода, пројектно учење, студент, васпитач, реч-драж.

* visnja.micic@uf.bg.ac.rs

OPINIONS OF STUDENTS IN THE FINAL YEAR OF STUDIES ON THE POSSIBILITIES OF APPLYING THE METHOD OF VERBAL ASSOCIATIONS IN THE PROJECT CONTEXT

Višnja Mičić

University of Belgrade, Faculty of Education, Belgrade, Serbia

This presentation will focus on the specifics of studying preschool children's verbal associations and the challenges that researchers face during both data collection and data processing – from the perspective of the final year students at the Faculty of Education in Belgrade. It employs a psycholinguistic research method aimed at examining the mental lexicon, which is significant for educators as it provides insights into children's perspectives on the world. Precisely for this reason, during the summer semester of the school year 2023/24, one of the tasks in the exercises from the subject Methodology of Speech Development II was to implement this method with children. Based on this experience, we asked them to fill out a survey in which they evaluate the place and importance of applying this method in project planning in kindergartens. The goal of the research is to learn about the possibilities of applying the method of verbal associations in educational work, as well as the possibilities of including students and practicing educators in more extensive research that would be led by university teachers. This vertical design of research practice would have a positive impact on all involved levels of education and training. On the one hand, an overall larger research sample conducted in a larger number of age groups would contribute to the relevance of the conclusions. On the other hand, the research results collected in individual age groups in kindergartens would be used for project planning and development of real projects within these small learning communities.

Keywords: associative method, project learning, student, preschool teacher, stimulus word.

РАЗУМЕВАЊЕ ДЕЧИЈИХ ЛИКОВНИХ АКТИВНОСТИ КАО КОЛАБОРАТИВНИХ АНГАЖОВАЊА

Јована Ђорђевић*

*Универзитет у Крајујевцу, Факултет педагошких наука,
Јагодина, Србија*

Предшколско васпитање и образовање се у другој половини 20. века значајно удаљило од традиционалистичког приступа, који је децу третирао као пасивне примаоце информација, и окренуло се ангажовању деце као активних истраживача света око себе. Иако ова друга оријентација значајно унапређује положај деце у процесу учења и сазнавања, студије детињства које се јављају крајем 20. века, као група научних области које се баве темом детињства, указују да положај истраживача и даље подразумева ограничење деце на откривање оног што је већ присутно и конструисано од стране неког другог. У том смислу, дете-истраживач и даље није схваћено као равноправни учесник у креирању знања и значења. Студије детињства, а нарочито социологија детињства као легитимна научна грана опште социологије, утичу на истраживања теорије и праксе васпитања и образовања истичући потребу да се реконцептуализује слика детета. Та нова слика детета представља дете као компетентног учесника у конструкцији значења и знања. Применом теоријске анализе испитаћемо како су студије детињства утицале на истраживања која се баве питањем ликовног васпитања и образовања у предшколском узрасту и истражити актуелна преиспитивања дечијих ликовних активности, која истичу да те активности не треба схватити као самоекспресивна и индивидуална искуства, већ као културолошки и друштвено условљену праксу. У закључку ћемо указати на потребу за променом ликовне педагогије у предшколском васпитању и образовању како би се дечије ликовне активности конципирале као партиципативна и колаборативна ангажовања.

Кључне речи: ликовно васпитање и образовање у предшколском узрасту, дечије ликовне активности, колаборативни приступ у ликовном васпитању и образовању, студије детињства, дете као компетентни учесник.

* avramjov@yahoo.com

COMPREHENDING PRESCHOOL CHILDREN'S ART ACTIVITIES AS COLLABORATIVE ENGAGEMENTS

Jovana Đorđević

University of Kragujevac, Faculty of Education, Jagodina, Serbia

Preschool education in the second half of the 20th century moved away from traditional approach to children as passive receivers of information, towards engaging children as active explorers of the world. Even though the second orientation significantly improves the position of children in the process of learning, at the end of the 20th century it fell under the criticism of childhood studies which underline that to explore means to be limited to discover what is already there and was constructed by someone else. In this context, a child explorer is still not an equal participant in the process of the meaning and knowledge construction. Those childhood studies represent a broad new field of scientific perspectives on the subject of childhood. Specifically, Sociology of childhood affected research in education theory and practice by stressing the need for the reconceptualization of the image of the child. This new image depicts the child as a competent participator in the construction of meaning and knowledge. In this paper, we will use theoretical analysis to question how childhood studies reflect on the preschool art education research and inquire into recent reconsiderations of children's art activities, which stress out that they should not be understood as strictly self-expressive and individual experiences, but as culturally conditioned and socially influenced practice. In the conclusion we will point to the need for changes in the art pedagogy in preschool settings in order for children's art activities to be comprehended as participatory and collaborative art engagements.

Keywords: preschool art education, children's art practice, collaborative art activities, childhood studies, child as competent participator.

РАЗВИЈАЊЕ КРИТИЧКОГ
МИШЉЕЊА, КОМПЕТЕНЦИЈА ЗА
РЕШАВАЊЕ ПРОБЛЕМА
И КРЕАТИВНОСТИ КАО КЉУЧНИХ
РЕСУРСА ЗА 21. ВЕК

DEVELOPING CRITICAL
THINKING, PROBLEM-SOLVING
COMPETENCES, AND CREATIVITY AS
KEY RESOURCES FOR 21ST CENTURY

МИШЉЕЊА НАСТАВНИКА О ПРИМЕНИ ГАЉПЕРИНОВЕ ТЕОРИЈЕ УЧЕЊА У ЦИЉУ РАЗВИЈАЊА КРИТИЧКОГ МИШЉЕЊА КОД УЧЕНИКА

Горан Милановић*

*Универзитет у Београду, Факултет за образовање учитеља и
васпитача, Београд, Србија*

Владимир Николић

У трагању за бољим решењем за развијање критичког мишљења код ученика, међу когнитивистичким теоријама наилази се на Гаљперинову теорију учења као етапног формирања умних радњи чија је сврха осамостаљивање ученика у процесу стицања знања. У раду су представљени и анализирани резултати који се односе на мишљење наставника основних школа о примени ове теорије у циљу развијања критичког мишљења код ученика. Циљ спроведеног истраживања је да се утврди мишљење наставника о учесталости и могућностима примене Гаљперинове теорије и њеним ефектима у савременој настави. Емпиријско истраживање обављено је дескриптивно-аналитичком методом. За прикупљање података коришћен је оригинални анкетни упитник, а узорком је обухваћено 150 наставника основних школа из Србије. Резултати показују да је већина наставника сагласна са применом Гаљперинове теорије у наставној пракси, али и да ову теорију примењује нешто мање од 50% испитаника. Чак 95% наставника који примењују ову методу тврде да она обезбеђује трајна знања етапним формирањем умних радњи, подстиче самосталност и помаже ученицима да развијају критичко мишљење стварајући представе о појму у процесу учења. Они који је не примењују сматрају да није погодна за већину наставних садржаја или наводе да примењују друге методе и теорије у педагошкој пракси. На темељу анализе добијених резултата закључује се да Гаљперинова теорија има ефекта у развијању критичког мишљења код ученика при формирању представа о појмовима, те да је, због њене плодотворности, препоручљива у васпитно-образовном процесу.

Кључне речи: учење, умна радња, критичко мишљење, Гаљперин, теорије учења.

* goran.milanovic@uf.bg.ac.rs

TEACHERS' OPINIONS ON USING GALPERIN'S LEARNING THEORY TO DEVELOP CRITICAL THINKING IN STUDENTS

Goran Milanović

University of Belgrade, Faculty of Education, Belgrade, Serbia

Vladimir Nikolić

In search of better solution for critical thinking development in students, we find, among cognitivist theories, Galperin's theory of learning as a stage-by-stage formation of mental actions with the goal of making students independent in the knowledge acquiring process. The paper presents and analyses the results concerning primary school teachers' opinions on the application of this theory in developing critical thinking in students. The aim of the conducted research is to determine teachers' opinions about the frequency and possibilities of the application of Galperin's theory, together with the effects it has in contemporary teaching. The empirical research was carried out using descriptive-analytical method. An original questionnaire was used to collect data, and the sample included 150 primary school teachers from Serbia. The results show that the majority of teachers support the application of Galperin's theory in teaching practice, but also that the theory is applied by slightly more than a half of the respondents. The teachers who apply this theory claim that it provides lasting knowledge through the staged formation of mental activities, encourages independence, and helps students develop critical thinking by creating ideas about the concept in the learning process. Those who do not apply this theory consider it unsuitable for the greater part of teaching content and they also state that they apply other methods in pedagogical practice. Based on the analysis of the obtained results, it can be concluded that Galperin's theory is effective in developing students' critical thinking when forming opinions about a concept, and that, owing to its fruitfulness, it is recommended in the educational process.

Keywords: learning, mental activity, critical thinking, Galperin, theories of learning.

КРЕАТИВНОСТ У НАСТАВИ МУЗИЧКЕ КУЛТУРЕ – МИШЉЕЊА БУДУЋИХ УЧИТЕЉА

Јелена Станивуковић*

*Универзитет у Београду, Факултет за образовање
учитеља и васпитача, Београд, Србија*

Креативност, као једна од кључних компетенција у 21. веку, интензивно окупира пажњу научника од друге половине 20. века, поготово у области музичког образовања. Иако је развијање креативности наведено као један од циљева предмета Музичка култура у Програмима наставе и учења за прва четири разреда основне школе, у пракси оно није довољно заступљено. Овим истраживањем желели смо да прикупимо мишљења будућих учитеља о креативности на часовима Музичке културе, важности и могућностима рада на подстицању креативности на поменутиим часовима кроз структурисани интервју. Истраживање смо реализовали са студентима четврте године основних студија на Факултету за образовање учитеља и васпитача у Београду. У раду ће бити предочена мишљења будућих учитеља о заступљености креативности на часовима, могућностима и начинима подстицања креативности у настави Музичке културе, начинима вредновања ученичког постигнућа и напретка у овом погледу, областима рада за које сматрају да носе највећи потенцијал за остваривање овог циља. Такође, биће представљене и конкретне идеје будућих учитеља за рад на развијању креативности кроз наставу Музичке културе. У циљу развијања образовне праксе, даћемо предлоге креативних активности у свим областима наставе Музичке културе (извођење музике, слушање музике и музичко стваралаштво).

Кључне речи: креативност, Музичка култура, мишљења будућих учитеља, интервју.

* jelena.stanivukovic@uf.bg.ac.rs

CREATIVITY IN TEACHING MUSIC EDUCATION – PERSPECTIVES OF FUTURE PRIMARY SCHOOL TEACHERS

Jelena Stanivuković

University of Belgrade, Faculty of Education, Belgrade, Serbia

As one of the key competencies in the 21st century, creativity has intensively occupied the attention of scientists since the second half of the 20th century, especially in the field of music education. Although the development of creativity is stated as one of the main objectives of the subject Music Education in the Serbian Curriculum for the initial four grades of primary school, it is observed that, in practice, its representation within the subject Music Education is insufficient. Through this research, our aim was to gather the perspectives of future primary school teachers regarding creativity in Music Education classes. We pursued to explore the significance and potential methods for fostering creativity within these classes through a structured interview. The research was conducted with the fourth-year students enrolled at the Faculty of Education in Belgrade. The paper will outline the perspectives of future teachers regarding the incorporation of creativity in classes, the possibilities and ways of encouraging creativity in the Music Education classes, approaches to assessing pupils' achievement and progress in this domain, and the promising areas of focus for achieving this objective. Additionally, specific ideas proposed by future teachers for cultivating creativity through Music Education classes will be presented. To further develop educational practice, we will provide recommendations for creative activities across all areas of the Music Education classes, including music performance, music listening, and music creation.

Keywords: creativity, Music Education, perspectives of future primary school teachers, interview.

РАЗВИЈАЊЕ АРГУМЕНТАТИВНОГ МИШЉЕЊА У ФОРМАЛНОМ ОБРАЗОВАЊУ: ПРЕГЛЕД ЛИТЕРАТУРЕ

Љиљана Плазинић*

*Универзитет у Београду, Факултет за образовање
учитеља и васпитача, Београд, Србија*

Развијање аргументативног мишљења није само пожељан образовни исход, већ се претпоставља да његово практиковање може допринети остварењу других важних образовних исхода. Циљ овог рада је да се прегледом литературе о развоју аргументативног мишљења током школовања сумирају и синтетизују емпиријски налази који преиспитују ову претпоставку. У преглед су укључени радови који на аргументацију гледају као на *процес* (социјалну, дискурзивну активност убеђивања у разумност одређеног становишта), док су они који је посматрају као *продукт* (констелацију пропозиција које оправдавају неко становиште) искључени, будући да је у њима разматрана само успешност у аргументовању након обуке. Анализирали смо у целини 12 најцитиранијих, рецензираних радова, који су обухватили школску и факултетску популацију типичног развоја. Најбројније су експерименталне евалуативне студије програма подстицања аргументације (лабораторијске и школске), док су лонгитудинална и трансверзална истраживања сразмерно ретка. Бројни резултати указују на двоструки потенцијал аргументације, уколико се најпре приступи овладавању њеним правилима. Ефекти су утврђени у погледу когнитивног развоја (индивидуално невербално резонување, решавање проблема самостално и у групи) и у погледу развијања пожељних образовних исхода попут количине запамћених чињеница, концептуалног разумевања, трансфера знања на нове ситуације и међупредметних компетенција. Налази имплицирају да би ученицима током школовања требало омогућити да вежбају аргументацију, те на тај начин унапреде своје знање и способности.

Кључне речи: критичко мишљење, програми подстицања аргументације, когнитивни развој, концептуална промена, међупредметне компетенције.

* ljiljana.plazinic@uf.edu.rs

DEVELOPMENT OF ARGUMENTATIVE THINKING IN FORMAL EDUCATION: LITERATURE REVIEW

Ljiljana Plazinić

University of Belgrade, Faculty of Education, Belgrade, Serbia

Developing argumentative thinking is not just an educational goal. It is believed that practicing it can also help the achievement of other educational objectives. The objective of this study is to summarize and synthesize empirical findings that reassess this assumption by examining the literature on the development of argumentative thinking during education. Our review encompasses the papers that perceive argumentation as a process (a social, discursive activity aimed at proving the reasonableness of a certain standpoint), while those treating it as a product (a set of propositions justifying a standpoint) are omitted, as they solely emphasize the success of argumentation. We analyzed 12 papers, focusing on the most cited, peer-reviewed ones covering typical developmental school and college demographics. Experimental evaluative studies of argumentation enhancement programs (conducted in laboratories and schools) were prevalent, while longitudinal and cross-sectional studies were relatively scarce. Many findings indicate the dual potential of argumentation, provided that the mastery of its principles is prioritized. Effects were identified in terms of cognitive development (individual nonverbal reasoning, problem-solving individually and in groups) and in terms of cultivating desirable educational outcomes such as the retention of factual knowledge, conceptual comprehension, knowledge transfer to new scenarios, and interdisciplinary competencies. These findings suggest that students should be encouraged to engage in argumentation during their educational journey to improve their knowledge and skills accordingly.

Keywords: critical thinking, argumentation promotion programs, cognitive development, conceptual change, interdisciplinary competencies.

ПЕДАГОШКИ ДОМЕТИ УПОТРЕБЕ ДРУШТВЕНИХ МРЕЖА У НАСТАВИ ФИЛОЗОФИЈЕ

Симона Бекић*

Универзитет у Новом Сагу, Филозофски факултет, Нови Саг, Србија

Јана Крстић

Група 484, Београд, Србија

Иако се често погрешно одбацују као бекство од реалности, друштвене мреже су један од, а можда и примарни начин на који се широка јавност бави најважнијим политичким, верским, етичким, друштвеним, научним, па чак и филозофским питањима. Упркос чињеници да просечан ученик у Европи проводи више од 3 часа онлајн, а викендом неки досегну и до 7 часова (УНИЦЕФ, 2019), формално школство каска за инкорпорирањем садржаја са друштвених мрежа, а још важније, њиховог критичког промишљања, у наставу. Тако, на пример, нове генерације уче о логичким грешкама на настави филозофије, али нису упућене у то како да их препознају у онлајн простору. Млади су свесни да знања и вештине које у току наставе стичу нису више релевантни за њихове потребе након школовања (КОМС, 2023). Управо због тога, циљ овог теоријског рада јесте да спозна домете употребе друштвених мрежа на примеру наставе филозофије. Конкретно, у раду ауторке указују на: 1) критичко расуђивање информација са Јутјуба, Тиктока, Инстаграма и Твитера, 2) примере садржаја са Јутјуба и ТикТока на којима се могу примењивати филозофске методе и знања, 3) начине на које се креирање садржаја на наведеним друштвеним мрежама може користити при учењу филозофије у средњим школама. Ауторке потенцирају да ефикасно коришћење друштвених мрежа у настави филозофије може ојачати критичко мишљење ученика, једну од кључних вештина образовања у 21. веку (ОЕСД, 2014) као и један од циљева наставе филозофије у Србији („Службени гласник РС”, бр. 4/2020).

Кључне речи: настава Филозофије, друштвене мреже, критичко мишљење, критичка педагогија.

* simona.bekic@ff.uns.ac.rs

THE PEDAGOGICAL SCOPE OF USING SOCIAL NETWORKS IN PHILOSOPHY TEACHING

Simona Bekić

University of Novi Sad, Faculty of Philosophy, Novi Sad, Serbia

Jana Krstić

Group 484, Belgrade, Serbia

Although often mistakenly dismissed as an escape from reality, social media is one of, if not the primary, ways in which the general public engages with the most important political, religious, ethical, social, scientific, and even philosophical questions. Despite the fact that the average student in Europe spends more than 3 hours online, and on weekends some reach up to 7 hours (UNICEF, 2019), formal education is struggling to incorporate the content from social networks, and more importantly, their critical assessment into class. So, for example, new generations learn about logical fallacies in philosophy classes, but they do not know how to recognize them in the online environment. Young people are aware that the knowledge and skills they acquire during classes are no longer relevant to their needs after schooling (KOMS, 2023). Because of this, the goal of this theoretical paper is to understand the scope of using social networks in philosophy teaching. Specifically, the authors indicate: 1) how to critically assess information from YouTube, TikTok, Instagram and Twitter, 2) examples of YouTube and TikTok content to which philosophical methods and knowledge can be applied, 3) the ways in which the creation of the content on the mentioned social networks can be used in the study of philosophy in secondary schools. The authors stress that the effective use of social networks in teaching philosophy can strengthen students' critical thinking, one of the key skills of education in the 21st century (OECD, 2014) as well as one of the main goals of teaching philosophy in Serbia ("Official Gazette of RS", No. 4/ 2020).

Keywords: teaching Philosophy, social networks, critical thinking, critical pedagogy.

ОПРЕДИЈЕЉЕНОСТ СТУДЕНАТА ПЕДАГОГИЈЕ И УЧИТЕЉСКОГ СТУДИЈА ЗА БУДУЋИ ПОЗИВ

Тања Станковић-Јанковић*

Сњежана Кевић-Зрнић

Славиша Јењић

*Универзитет у Бањој Луци, Филозофски факултет, Бања Лука,
Република Српска*

Аутори, у раду, указују на значај сагледавања важности позива педагога и учитеља у доба експанзије информационе технологије, те представљају налазе истраживања ставова студената Педагогије и Учитељског студија Филозофског факултета Универзитета у Бањој Луци. Циљ је био испитати одређеност студената педагогије и учитељског студија за будући позив. Коришћен је истраживачки метод анкете. Узорак је чинило 113 студената (56 Учитељског студија и 57 Педагогије), а примijeњени инструмент се састојао од 19 ставки. Након урађене факторске анализе издвојена су три фактора: први – *Мотивисаност за рад са ученицима* (пет ставки), други – *Посвећеност и компетентност у раду* (четири ставке) и трећи – *Жеља за цијеложивотним учењем* (две ставке). Испитана је корелација међу факторима, али и корелација тих фактора са постигнућем студената, те су ови фактори третирани у односу на студенте различитих генерација. Показало се да постоји корелација између *Мотивисаности за рад са ученицима* и *Посвећености и компетентности у раду*, али не и између ових фактора и *Жеље за цијеложивотним учењем*. Даље, утврђена је повезаност постигнућа студената са *Жељом за цијеложивотним учењем*. На крају, није утврђена разлика у мотивисаности, посвећености и компетентности и жељи за усавршавањем студената различитих генерација. С обзиром да је жеља за цијеложивотним учењем израженија што су студенти успјешнији, те да су мотивисаност за рад са ученицима, као и посвећеност и компетентност у раду значајно повезани, неопходно је међу студентима промовисати идеју цијеложивотног учења тако да оно буде уско повезано са различитим моделима мотивисања за рад са ученицима и јачања компетенција будућих педагога и учитеља.

Кључне речи: компетенција, мотивација, цијеложивотно учење.

* tanja.stankovic-jankovic@ff.unibl.org

DEDICATION OF PEDAGOGY AND TEACHER EDUCATION STUDENTS FOR FUTURE PROFESSION

Tanja Stanković-Janković
Snježana Kević-Zrnić
Slaviša Jenjić

*University of Banja Luka, Faculty of Philosophy, Banja Luka, Republika
Srpska*

In this paper, the authors emphasize the importance of understanding the significance of the pedagogues' and teachers' profession in the era of expanding information technology. They present the findings of the research on the attitudes of students of Pedagogy and Teacher Education at the Faculty of Philosophy, University of Banja Luka. The aim was to examine the dedication of Pedagogy and Teacher Education students for their future profession. A survey research method was used. The sample consisted of 113 students (56 Teacher Education and 57 Pedagogy students), and the applied instrument consisted of 19 items. After factor analysis, three factors were identified: the first - Motivation for Working with Students (five items), the second - Dedication to and Competence for Work (four items), and the third - Desire for Lifelong Learning (two items). The correlation among the factors was examined, as well as the correlation of the factors with student achievement, and these factors were treated in relation to the students of different generations. It was found that there is a correlation between Motivation for Working with Students and Dedication to and Competence for Work, but not between these factors and the Desire for Lifelong Learning. Furthermore, a relationship was established between student achievement and the Desire for Lifelong Learning. Finally, no difference was found in motivation, dedication, competence, and the desire for improvement among the students of different generations. Considering that the desire for lifelong learning is more pronounced in successful students, and that motivation for working with students and dedication and competence for work are significantly related, it is necessary to promote the idea of lifelong learning among students, so that it is closely linked to different models of motivation for working with students and strengthening the competencies of future pedagogues and teachers.

Keywords: competencies, motivation, lifelong learning.

A DIFFERENT TAKE ON POSTDIGITAL
TOXICITY: LEARNING TO DEFER
THROUGH PEDAGOGICAL INFRACULTURE

Greta Goetz*

University of Belgrade, Faculty of Philology, Belgrade, Serbia

Postdigital ‘toxicity’ calls for ‘curative’ intergenerational partnerships and collaboration in the service of knowledge of how to live. This presentation departs from the work of Bernard Stiegler, philosopher of education and the ‘Californian model’ of postdigital culture. His life, not just work, is a lesson in deference: instructive, while yielding to contributions by learners without whom there is no learning. The presentation reviews a Stieglerian learning model iterated in the past five years in the cultural studies courses held at the Faculty of Philology, University of Belgrade, that uses action research, contributory research, phenomenographic, hermeneutic, and dialogic approaches. In the courses, learners have gained experience in not just consuming, but in externalizing digital knowledge traces by co-creating artefacts (e.g. web pages, HTML). Their artefacts have the potential to extend beyond the mnemotechnic economy and form an emerging cultural infrastructure, or ‘infraculture’ of deference. This has the potential to develop a future that is ‘différent’ to that projected by the unsustainable Anthropocene.

Keywords: America, cultural studies, Stiegler, hermeneutics, mnemotechnics.

* gretzuni@proton.me

ДРУГАЧИЈЕ СХВАТАЊЕ ПОСТДИГИТАЛНЕ ТОКСИЧНОСТИ: УЧИТИ О УВАЖАВАЊУ КРОЗ ПЕДАГОШКУ ИНФРАКУЛТУРУ

Грета Гец

Универзитет у Београду, Филолошки факултет, Београд, Србија

Постдигитална „токсичност“ захтева „лековита“ међугенерациска партнерства и сарадњу у сврху учења како треба живети. Ова презентација има за полазиште рад Бернара Стиглера, филозофа образовања, као и „калифорнијски модел“ постдигиталне културе. Живот овог филозофа, а не само његов научни рад, јесте права лекција из уважавања и поштовања: поучна, уз уважавање доприноса ученика, без којих учење и не постоји. У раду анализирамо Стиглеров модел учења, који се последњих пет година проучава у оквиру курсева из културологије на Филолошком факултету Универзитета у Београду. У овом моделу учења користи се акционо истраживање, контрибутивно истраживање, као и феноменографски, херменеутички и дијалогски приступи. Полазници курса стекли су искуство не само у коришћењу него и екстернализацији дигиталног знања тако што су били коаутори у креирању артефаката (нпр., израда веб-страница, ХТМЛ). Њихови радови имају потенцијал да се прошире ван граница мнемотехничке економије и да обликују надолазећу културну инфраструктуру или „инфракултуру“ уважавања. Тако настаје могућност стварања будућности која се разликује од пројектованог неодрживог антропоцена.

Кључне речи: Америка, културолошке студије, Стиглер, херменеутика, мнемотехника.

ТРАНСФОРМАЦИЈА УЧЕЊА
У ЕРИ ПАМЕТНИХ ТЕХНОЛОГИЈА
– ПРЕДНОСТИ И ИЗАЗОВИ

TRANSFORMATION OF LEARNING
IN THE ERA OF SMART TECHNOLOGIES
– BENEFITS AND CHALLENGES

TECHNOLOGY AS A TEACHING INSTRUMENT IN CHILDREN'S LITERATURE: EARLY CHILDHOOD EDUCATORS' VIEWS

Rodea Katsapi*

University of Nicosia, School of Education, Cyprus

In Early Childhood Education, technology has been used for pedagogical purposes, as a tool to support the quality of teaching areas such as literature. Considering the importance of early childhood educators, this study aimed at examining their opinions on using technology for children's literature. Primary goals were to determine the importance they attach to literature, the usefulness of technology integration in the curriculum and challenges they face. Semi-structured interviews were conducted with 20 educators in Nipiagogeia (kindergartens) in the Region of Macedonia, Greece. Open coding was used and all issues regarding participants' consent were taken into account. The findings of the research indicated that educators recognise the role of children's literature in developing digital and cognitive skills. Most of them use technology to a certain extent in their practice, yet they want to keep certain limits on its use to keep students familiar with printed books. This study shows that early childhood educators use technology with some hesitation. The lack of technical knowledge, as well as technical skills, were found to be the key factors impacting their attitudes towards technology. It is suggested that appropriate training programmes should be developed to provide them with the necessary knowledge and experience which will allow them to identify the specific teaching techniques for their learning goals.

Keywords: preschool education, literature, technology.

* rkatsapi@gmail.com

ТЕХНОЛОГИЈА КАО АЛАТ У НАСТАВИ КЊИЖЕВНОСТИ ЗА ДЕЦУ: СТАВОВИ ВАСПИТАЧА

Родеа Катсапи

Универзитет у Никозији, Школа образовања, Кијар

У предшколском образовању технологија се користи у педагошке сврхе, као средство које помаже да се побољша квалитет наставе одређених предмета, у које спада и Књижевност за децу. С обзиром на значај и улогу васпитача у предшколском образовању, циљ овог рада је да испита ставове васпитача у вези са коришћењем технологије у на часовима Књижевности за децу. Намера је пре свега била да утврдимо колики значај они придају дечијој књижевности, да ли сматрају да је интегрисање технологије у наставни програм од користи и са којим изазовима се сусрећу у свом раду са децом. Обављени су полуструктурисани интервјуи са 20 васпитача из предшколских установа у регији Македонија, Грчка. Водило се рачуна о свим питањима везаним за добровољни престанак васпитача на учествовање у истраживању. Налази истраживања указују на то да васпитачи препознају улогу коју књижевност за децу има у развоју дигиталних и когнитивних вештина. Већина испитаника користи технологију у свакодневном раду, али жели да то буде сведено на разумну меру како би се деца упознала са штампаним књигама. Ово истраживање потврђује да васпитачи у одређеној мери оклевају да користе технологију. Утврђено је да су недовољно познавање технологије и недостатак техничких вештина главни фактори који утичу на ставове васпитача о употреби технологије у настави. У раду предлажемо развијање одговарајућих програма обуке који ће васпитачима пружити потребно знање и искуство и омогућити им да утврде које наставне технике највише одговарају постављеним циљевима учења.

Кључне речи: предшколско образовање, књижевност, технологија.

ИНОВАЦИЈЕ У МУЗИЧКОМ ОБРАЗОВАЊУ: ПРИМЕНА САВРЕМЕНИХ ТЕХНОЛОГИЈА У НАСТАВИ МУЗИЧКЕ КУЛТУРЕ

Драгана Милић*
Теодора Краговић

*Универзитет у Приштини, Факултет уметности,
Звечан – Косовска Митровица, Србија*

Предмет истраживања овог рада јесу иновације у музичком образовању и примена савремених технологија у настави музичке културе. Развој савремених технологија пружио је могућност њихове имплементације у наставу музичке културе у основној школи. У складу са тим, основни циљ и задаци истраживања у оквиру овог рада су сагледавање начина на који примена савремене технологије може побољшати разумевање музичких појмова, поспешити креативност и пружити интерактивно искуство ученицима, олакшати и унапредити припрему и реализацију наставе. Надовезујући се на постојећа истраживања, компаративним сагледавањем синтетизују се, како на теоријском, тако и на апликативном нивоу, досадашња сазнања у домену педагошких истраживања умерених на примену савремених технологија у настави музичке културе. Применом методе теоријске анализе и синтезе, фокусирајући пажњу на традиционалне методе образовања у музици, с једне, и нових технолошких достигнућа, с друге стране, идентификоване су различите савремене технологије које се могу успешно интегрисати у наставу музичке културе – попут рачунара, интерактивних табли, таблет рачунара, паметних телефона, дигиталних ресурса и апликација. Поред тога, указано је на могућности и допринос ових технологија у обогаћивању искуства учења музике, као и у унапређењу квалитета музичког образовања. Закључено је да додатна истраживања у овој области пружају прилику да се дубље истраже потенцијали и границе ових технолошких иновација у контексту музичког образовања.

Кључне речи: савремене технологије, дигитални алати, имплементација, музичко образовање, основна школа.

* dragana.milic@art.pr.ac.rs

INNOVATIONS IN MUSIC EDUCATION: APPLICATION OF MODERN TECHNOLOGIES IN TEACHING MUSIC EDUCATION

Dragana Milić
Teodora Kragović

University of Priština, Faculty of Arts, Zvečan – Kosovska Mitrovica, Serbia

The subject of research in this paper is innovations in music education and the application of modern technologies in teaching the subject Music Education. The development of modern technologies has provided the possibility of their implementation in Music Education instruction in elementary school. Accordingly, the main goal and tasks of the research in this paper are to see how the application of modern technology can improve the understanding of musical terms, enhance creativity, provide an interactive experience to students, and facilitate and improve the lesson preparation and teaching itself. Building on the existing research, through a comparative analysis, the previous knowledge in the field of pedagogical research aimed at the application of modern technologies in Music education teaching is synthesized, both at the theoretical and at the applied levels. By applying the method of theoretical analysis and synthesis, focusing attention on traditional methods of education in music, on the one side, and new technological achievements, on the other side, various modern technologies that can be successfully integrated into music lessons have been identified, such as computers, interactive whiteboards, tablets, smartphones, digital resources, and applications. In addition, the possibilities and contribution of these technologies to enriching the experience of learning music as well as improving the quality of Music Education were pointed out. It was concluded that additional research in this area provides an opportunity to explore more deeply the potentials and limits of these technological innovations in the context of music education.

Keywords: modern technologies, digital tools, implementation, music education, elementary school.

УЧЕЊЕ И ЧИТАЊЕ У КОНТЕКСТУ ОКРУЖУЈУЋЕ КУЛТУРЕ

Сефедин Шеховић*

Ајдина Жупић

*Универзитет у Београду, Факултет за образовање
учитеља и васпитача, Београд, Србија*

Култура учења и читања означава сусрете различитих својстава оних који уче и околности које стварају услове човековог интересовања. Човек може да прелази са једног облика начина учења на други, са једног места на друго, да се бави питањима презентације садржаја и начина учења. Дигитална ера и вештачка интелигенција мењају начин учења код деце, смањујући значај традиционалног писања и коришћења оловке и папира, а унапређујући њихову способност учења и читања. Циљ истраживања је дубље разумевање кључних проблема који утичу на неповољно стање културе учења и читања, посебно на српском језику, као и идентификација ефикасних техника за унапређивање и одржавање мотивације за учење и читање. У истраживању је примењена дескриптивна метода, а подаци су прикупљени анкетирањем. За потребе истраживања конструисан је анкетни упитник који се бавио питањима учесталости читања, преференцијама ученика, приступом књигама, подршком образовних институција, техникама за одржавање мотивације и препорукама за унапређивање учења и читања. На основу добијених резултата идентификовали смо проблеме у недостатку приступа књигама, недовољној подршци релевантних фактора и недостатку мотивације за учење и читање. Предлажемо унапређивање дигиталног приступа књигама и развој програма подршке мотивацији, укључујући примену различитих техника.

Кључне речи: вештачка интелигенција, технологије учења, ученик, мотивација, програми.

* sefedin.sehovic@uf.bg.ac.rs

LEARNING AND READING IN THE CONTEXT OF THE SURROUNDING CULTURE

Sefedin Šehović
Ajđina Źupić

University of Belgrade, Faculty of Education, Belgrade, Serbia

The culture of learning and reading signifies encounters of various attributes of those who learn and the circumstances that create conditions for human interest. A person can transition from one form of learning to another, from one place to another, engaging in questions of content presentation and learning methods. The digital era and artificial intelligence are changing the way children learn, reducing the importance of traditional writing and the use of pen and paper, while improving their learning and reading abilities. The aim of the research is to gain a deeper understanding of the key issues affecting the unfavorable state of the culture of learning and reading, especially in the Serbian language, as well as identifying effective techniques for enhancing and maintaining motivation for learning and reading. Descriptive methodology was applied in the research, and data were collected through surveys. For the purposes of the research, a survey was constructed dealing with the frequency of reading, preferences, access to books, the perception of support of the most educated individuals, support from educational institutions, techniques for maintaining motivation, and recommendations for improving learning and reading. Based on the obtained results, we identified problems in the lack of access to books, insufficient support from relevant factors, and lack of motivation for learning and reading. We propose improving digital access to books and developing motivation support programs, including the application of various techniques.

Keywords: artificial intelligence, learning technologies, student, motivation, programs.

СТАВОВИ (БУДУЋИХ) ВАСПИТАЧА О ПОТЕНЦИЈАЛИМА ПРИМЕНЕ ОБРАЗОВНИХ РОБОТА НА ПРЕДШКОЛСКОМ УЗРАСТУ

Софија Матовић*

*Универзитет у Београду, Факултет за образовање
учитеља и васпитача, Београд, Србија*

Савремена истраживања показују да примена образовних робота на предшколском узрасту остварује позитивне ефекте у погледу развоја алгоритамског размишљања, социјалних вештина, креативности и других знања и компетенција неопходних за целоживотно учење. Циљ овог рада је испитивање ставова (будућих) васпитача о потенцијалима примене образовних робота у васпитно-образовном раду на предшколском узрасту. Узорак истраживања чине студенти Факултета за образовање учитеља и васпитача који похађају основне и мастер студије на смеру за образовање васпитача у предшколским установама. У истраживању је примењена дескриптивна метода, а од инструмената је коришћен упитник конципиран на петостепеној Ликертовој скали која садржи ставове о потенцијалима примене образовних робота на предшколском узрасту. Резултати указују да испитаници препознају потенцијал образовних робота, али истовремено су забринути да би образовни роботи могли успорити развој креативности и социјалних вештина код деце. Отвара се питање како омогућити систематичније образовање васпитача у оквиру обавезне факултетске наставе о могућностима примене образовних робота да би се превазишли мисконцепти о негативним ефектима њихове примене на предшколском узрасту.

Кључне речи: образовни роботи, интегративни приступ, предшколски узраст, образовна технологија, мисконцепти.

* sofija.matovic@uf.bg.ac.rs

PRE-SERVICE PRESCHOOL TEACHERS' ATTITUDES TOWARD THE POTENTIAL OF EDUCATIONAL ROBOTS IN PRESCHOOL EDUCATION

Sofija Matović

University of Belgrade, Faculty of Education, Belgrade, Serbia

Contemporary research indicates that application of educational robots during preschool years has positive effects on developing algorithmic thinking, social skills, creativity, and other competencies necessary for lifelong learning. This paper aims to determine pre-service teachers' attitudes toward the potential of educational robots in preschool education. The research sample is Faculty of Education's students from a course for preschool teacher education. The descriptive method was used while the instrument for the students' opinions was a questionnaire based on a five-point Likert scale which contains items about the potential application of educational robots in preschool years. The results indicate that the majority of the respondents recognize educational robots' potential but at the same time, they believe that robots could inhibit the development of creativity and social skills in preschool years. This raises the question of how to enable more systematic education for preschool teachers which could help in overcoming misconceptions against the negative effects of educational robots' application in preschool years.

Keywords: educational robots, integrative approach, preschool years, educational technology, misconceptions.

STIMULATION FOR LEARNING IN THE AGE OF SMART TECHNOLOGIES

Suzana Nikodinovska-Bančotovska*

*Ss. Cyril and Methodius University in Skopje,
St. Kliment Ohridski Faculty of Pedagogy, Skopje, North Macedonia*

The problem studied in this paper is the result of a theoretical examination of the possibilities of smart technologies in modern teaching. The subject of theoretical analysis includes: the computer as the synthesis of several previous technological achievements; smartphones that with their characteristics are mini computers; tablets, and smart TVs that take over a part of computer activities. The purpose of the research involves determining the effects of applying the multimedia, multimedia data, multimedia applications, and multimedia documents through smart technologies on modern teaching. The population on which the research focuses are primary education students. For this category of students, we determine a package of strategies for the application of this type of stimulation for learning and development, because strategies for applying hypermedia stimulation in the teaching process are specific, depending on the degree of education and the specifics of teaching matter. The expected effects of stimulation go in the direction of an increased interest of students in learning, dynamism, activity, knowledge, and obtaining feedback. The significance of this problem stems from the need to study the impact of smart technologies on learning. The results will be relevant for creating adequate opportunities for modern, high-quality teaching with primary education students, by applying smart technologies.

Keywords: smart technologies, stimulation, learning, development.

* suzi.niko.bancot@gmail.com

СТИМУЛАЦИЈА ЗА УЧЕЊЕ У ДОБА ПАМЕТНИХ ТЕХНОЛОГИЈА

Сузана Никодиновска-Банчотовска

*Универзитет Св. Кирил и Методије, Педагошки факултет
Свети Климент Охридски, Скопје, Северна Македонија*

Проблем којим се бавимо у овом раду резултат је теоријског испитивања могућности коришћења паметних технологија у савременој настави. Предмет теоријске анализе обухвата: рачунар као синтезу неколико технолошких достигнућа; паметне телефоне, који су по својим карактеристикама мини-рачунари; таблете и паметне телевизоре, који преузимају део компјутерских активности. Сврха истраживања јесте да се утврде ефекти примене мултимедија, мултимедијалних података, мултимедијалних апликација и мултимедијалних докумената путем паметних технологија на савремену наставу. Популација на коју се истраживање фокусира јесу ученици основних школа. За ову категорију ученика утврђујемо пакет стратегија за примену ове врсте стимулације за учење и развој, јер су стратегије примене хипермедијске стимулације у наставном процесу специфичне у зависности од степена образовања и специфичности наставне материје. Очекивани ефекти стимулације иду у правцу повећаног интересовања ученика за учење, као и повећане динамике, активности, знања и добијања повратне информације. Значај овог проблема произилази из потребе проучавања утицаја паметних технологија на учење. Резултати ће бити релевантни за стварање одговарајућих услова за савремену, квалитетну наставу у основној школи уз примену паметних технологија.

Кључне речи: паметне технологије, стимулација, учење, развој.

ПРИМЕНА ОБРАЗОВНОГ СОФТВЕРА У ИЗУЧАВАЊУ ПОВРШИНЕ И ЗАПРЕМИНЕ У ПОЧЕТНОЈ НАСТАВИ МАТЕМАТИКЕ

Радослав Божић*

*Универзитет Едуконс, Учитељски факултет, Сремска Каменица,
Србија*

Пракса је, као и ранија истраживања, показала да многи ученици основне школе имају потешкоћа код усвајања појмова површине и запремине, као и код израчунавања површине геометријских фигура и тела, као и запремине геометријских тела. Методе које највећи број наставника примењује код изучавања ових садржаја могу бити унапређене и осавремењене применом различитих софтверских решења. Једно од решења које се, због своје доступности, али и прилагођености дигиталним компетенцијама ученика, све више примењује у настави математике у старијим разредима основне школе и у средњој школи јесте образовни софтвер Геогбра. Овај софтвер се може применити код изучавања садржаја у области геометрије у четвртном разреду основне школе. На Учитељском факултету Универзитета Едуконс у Сремској Каменици спроведено је квалитативно истраживање које је имало за циљ испитивање ставова студената, односно будућих учитеља, о примени образовног софтвера у настави математике, као и о њиховој мотивисаности да у настави примене тај софтвер. Истраживањем је обухваћено 12 студената четврте године основних студија Учитељског факултета. Подаци су прикупљени интервјуисањем студената, као и анализом материјала које су студенти креирали. Истраживање је показало да су будући учитељи заинтересовани за примену образовног софтвера у настави математике. Студенти су, током истраживања, креирали различите наставне материјале примењиве у настави математике код изучавања површине и запремине у четвртном разреду основне школе.

Кључне речи: геометрија, запремина, математика, површина, образовни софтвер.

* radoslav.bozic@gmail.com

THE APPLICATION OF EDUCATIONAL SOFTWARE IN TEACHING AND LEARNING THE SURFACE AREA AND VOLUME IN ELEMENTARY MATHEMATICS TEACHING

Radoslav Božić

Educons University, Faculty of Teacher Training, Sremska Kamenica, Serbia

Practice, as well as numerous studies, has shown that many elementary school students have difficulties in acquiring the concepts of area and volume of the figures, as well as in calculating the surface area of the flat and solid figures and the volume of the solid figures. The methods, which the majority of teachers apply in studying these contents, can be improved and modernized by applying different software solutions. One of the solutions, which, owing to its availability, as well as its adaptability to students' digital competences, is increasingly being used in teaching mathematics in the secondary and tertiary education. It is educational software GeoGebra. This software can be used in the study of geometric content in the fourth grade of elementary school. At the Educons University, Faculty of Pedagogy, in Sremska Kamenica, Serbia, a qualitative research was conducted with the aim of examining the attitude of the future teachers regarding the application of educational software in teaching mathematics, as well as their motivation to use educational software in teaching. The research included 12 students of the fourth year of undergraduate studies, at the Faculty of Pedagogy. The data was collected by interviewing students, as well as by analyzing the materials created by the students. The research showed that future teachers are interested in the application of educational software in teaching mathematics. During the research, the future teachers created different teaching materials applicable in the teaching of mathematics, when learning about the surface area and volume in the fourth grade of elementary school.

Keywords: educational software, geometry, mathematics, surface area, volume.

ФОРМАЛНО И НЕФОРМАЛНО
ОБРАЗОВАЊЕ
– СУДАР И/ИЛИ СИНЕРГИЈА

FORMAL AND INFORMAL EDUCATION
– COLLISION AND/OR SYNERGY

THE ROLE OF INFORMAL EDUCATION IN ACQUISITION/LEARNING OF ENGLISH LANGUAGE

Katarina Lazić*

University of Kragujevac, Faculty of Philology and Arts, Kragujevac, Serbia

The paper deals primarily with the role of informal education in acquisition/learning of English language. Namely, apart from the success of the established, formal education that is classroom-oriented, the paper endeavors to indicate the benefits of informal education (music, movies, literature, internet sources, video games, etc.) when it comes to the acquisition/learning of English language. What ought to be emphasized in terms of informal education is the lack of psychological pressure the students might feel (unlike the classroom-oriented education), and which Stephen Krashen termed the Affective Filter Hypothesis (claiming that negative feelings might prevent a student from acquiring the language input). The relevance of the topic is reflected in the growing importance and omnipresence of informal sources of education, most of which have been made possible by a growing technological progress. By applying the analytic-synthetic approach (with the employment of a questionnaire concerning the effectiveness of informal sources of language learning which will be conducted among the young people of ages 15 to 25), the conclusion ought to be reached that the formal method of English language learning/acquisition (in the classroom) presents only a smaller part, while the language is mostly acquired/learnt through the informal sources (outside the classroom). The implications of our research, that we are yet to conduct, are that informal methods of English language learning/acquisition ought to be included in the formal education in a greater measure.

Keywords: English, informal education, acquisition, learning.

* katarina.lazic@filum.kg.ac.rs

УЛОГА НЕФОРМАЛНОГ ОБРАЗОВАЊА У УСВАЈАЊУ/УЧЕЊУ ЕНГЛЕСКОГ ЈЕЗИКА

Катарина Лазић

*Универзитет у Крајујевцу, Филолошко-уметнички факултет,
Крајујевац, Србија*

Рад ће се превасходно бавити улогом неформалног образовања у усвајању/учењу енглеског језика. Наиме, поред успеха постојећег, формалног вида образовања, који је оријентисан на учионицу, у раду ће се указати на неке од предности неформалног образовања (чији извори могу бити музика, филмови, књижевност, интернет, видео-игрице, итд.) у контексту усвајања/учења енглеског језика. Нешто што је неопходно нагласити када је неформално образовање у питању јесте чињеница да ученици у том оквиру нису изложени психолошком притиску (као што то може бити случај са формалним образовањем), о чему је Стивен Крешен говорио у својој хипотези о афективном филтеру, тврдећи да негативне емоције могу спречити ученике да усвоје дато знање. Релевантност дате теме огледаће се у свеprisутности и све већем значају неформалног вида образовања, што је пре свега омогућено технолошким напретком. Применом аналитичко-синтетичке методе настојаће се доћи до закључка да формални вид учења/усвајања енглеског језика (у учионици) представља знатно мањи део, док се језик у знатно већој мери усваја/учи кроз неформалне изворе (изван учионице). Сходно томе, импликације рада биће да би требало да неформални видови учења/усвајања енглеског језика буду заступљени у знатно већој мери када је формално образовање у питању.

Кључне речи: енглески, неформално образовање, усвајање, учење.

АКТИВИРАЊЕ ДЕЦЕ КАО КУЛТУРНЕ ПУБЛИКЕ НА ТЕРИТОРИЈИ ГРАДА БЕОГРАДА

Љубица Владушић* (*докторанткиња*)

Универзитет у Београду, Географски факултет, Београд, Србија

Подстицање деце на одлазак у музеје није истоветно подстицању одраслих особа, због чега је неопходно прилагодити културне садржаје децем узрасту. Увођење интерактивних поставки и кустоси-глумци неки су од елемената који могу учинити музеје приступачнијим деци, што је важно јер културни садржаји могу утицати на деце креативно стваралаштво и развијање њиховог односа према култури и уметности. Циљ истраживања је утврђивање могућности за активирање деце као културне публике у Београду. Истраживање је спроведено путем анкетног упитника у две основне школе у Београду, а узорак је чинило 100 деце шестог и седмог разреда ($N = 100$). Резултати указују на заинтересованост ученика за културне садржаје (посебно за музеје којима су деца циљна публика, као што је то на пример Музеј илузија), али и на недовољну информисаност о истим, што се може тумачити на више начина. Ово истраживање би требало да укаже на значај увођења културних садржаја и/или њиховог другачијег представљања деци у образовно-васпитном процесу.

Кључне речи: деца, подстицај, музеји, културни садржаји.

* ljubicavladusic@gmail.com

STIMULATING CHILDREN'S ENGAGEMENT AS CULTURAL AUDIENCES IN THE TERRITORY OF BELGRADE

Ljubica Vladušić (*PhD candidate*)

University of Belgrade, Faculty of Geography, Belgrade, Serbia

Encouraging children to visit museums is not the same as encouraging adults, which is why it is necessary to tailor cultural content to children's age. Introducing interactive exhibits and curator-actors are some of the elements that can make museums more accessible to children, which is important because cultural content can influence children's creative expression and their relationship with culture and art. The aim of the research is to determine the possibilities of activating children as a cultural audience in Belgrade. The research was conducted using a questionnaire in two elementary schools in Belgrade, with a sample consisting of 100 sixth- and seventh- grade students. The results indicate the students' interest in cultural content, especially in museums targeting children as their audience, such as the Museum of Illusions. However, the research also shows insufficient awareness of these cultural venues, which can be interpreted in various ways. This research should point out the importance of introducing cultural content and/or presenting it differently to children in the educational process.

Keywords: children, incentive, museums, cultural content.

САМОПРОЦЕНА КУСТОСА-ПЕДАГОГА
О КВАЛИТЕТУ ЕДУКАТИВНИХ АКТИВНОСТИ
У УМЕТНИЧКИМ МУЗЕЈИМА НАМЕЊЕНИМ ДЕЦИ
ОСНОВНОШКОЛСКОГ УЗРАСТА

Милена Алексић*

ОШ „Милоје Васић“ Београд, Србија

Музеолошка пракса прави дискурзивни помак од конзерваторске и излагачке улоге ка већој отворености публици ради препознавања музејског капацитета приликом образовања. Учење у уметничком музеју је специфична форма, различита од оне у формалном образовању. Самоусмерено је и самодетерминисано, не познаје исходе учења, од проширивања знања до формирања идентитета. Зато је важно сагледати, поред наставника и ученика, трећу карику ланца, кустосе-педагоге, запослене у музејима на едукативним програмима намењеним основношколском узрасту. У прегледу литературе на српском језику истраживања се нису бавила њиховим ставовима о учењу у музеју. Њихов ангажман исказан је као успутан део истраживања, проучавајући деловање наставника и перцепцију ученика, или су споменути као сарадљиви ентузијаста. Циљ овог рада је испитивање ставова кустоса-педагога о значају и квалитету музејске едукације намењене деци основношколског узраста и самопроцена њихових искустава у раду. Одабране технике су анкетање и скалирање. Узорак истраживања је 20 кустоса-педагога уметничких музеја са територије Београда. Добијени резултати показују да су они свесни значаја и улоге неформалног образовања и начина унапређивања сарадње са образовним институцијама кроз благовремено планирање активности и детаљније познавање школског наставног плана. Закључује се да драгоцени ставови струке могу унапредити досадашњу праксу.

Кључне речи: кустоси-педагози, музеј, учење у музеју, (не)формално образовање, основношколски узраст.

* aleksa985@gmail.com

CURATOR-EDUCATOR'S SELF-ASSESSMENT
OF THE QUALITY OF EDUCATIONAL ACTIVITIES
IN ART MUSEUMS FOR PRIMARY SCHOOL AGE CHILDREN

Milena Aleksić

Primary school "Miloje Vasić", Belgrade, Serbia

Museum practice shifts from a conservatorial to a more public-oriented role for recognizing museum capacity in education. Learning in an art museum is distinct from formal education, being self-directed and self-determined, with outcomes ranging from expanding knowledge to forming identity. Thus, it is crucial to consider curator-educators, the third link in the chain alongside teachers and students, in museums offering educational programs for primary school age. Serbian literature lacks research focusing on their attitudes toward museum learning. Their engagement is often a peripheral part of studies, either studying teacher actions and student perceptions or mentioning them as collaborative enthusiasts. This study aims to examine the attitudes of curator-educators toward the importance and quality of museum education, along with their self-assessment of work experience. The study uses surveys and scaling with a sample of 20 curator-educators from art museums in Belgrade. The results show their awareness of the importance of informal education and ways to improve cooperation with educational institutions through timely activity planning and a detailed understanding of school curricula. Valuable professional attitudes can enhance current practices.

Keywords: curator-educators, museum, museum learning, (non)formal education, primary school age.

АНАЛИЗА ВИРТУЕЛНИХ ДЈЕЧЈИХ КАМПОВА КАО ОКРУЖЕЊА ЗА УЧЕЊЕ

Јелена Јоксимовић*

*Универзитет у Крајевцу, Факултет педагошких наука,
Јагодина, Србија*

Наталија Дракуловић

Шкољрад, Београд, Србија

Овај рад истражује процес учења науке у виртуелном окружењу. Главна истраживачка питање јесте која је улога механизма подупирања (скафолдинг) у виртуелним окружењима учења. Главна истраживачка метода је анализа садржаја материјала насталих током 5 виртуелних научних кампова (у којима је учествовало око 1000 дјеце узраста од 7–15 година) које је организовао Центар за промоцију науке у Београду. Овај узорак обухвата 125 фотографија дјечјих продуката, 56.01 мин видео-снимака сесија и 231 Вибер поруку. Кључни концепти попут нивоа и типа подршке, испуњености задатака и дубине ангажовања испитивани су како би се разумјела динамика учења у виртуелном окружењу. Налази показују да су кампови пружили прилике за самостално учење и проширили доступност учења науке на један начин, али се виртуелно окружење показало као веома ограничавајуће за кооперативно учење међу дјецом. Научне комуникаторке и комуникатори играли су кључну улогу у подупирању искустава учења, али јаз у дигиталној писмености је свакако ометао једнаку партиципацију све дјеце. Комбинација Зоом позива, Вибер заједница и Квизис-а се показала као комплементарна у подршци различитим дубинама ангажовања. Коначно, налази истичу колико је важно суочити се са јазом у дигиталној писмености и укључити родитеље у виртуелне програме учења науке.

Кључне речи: учење науке, подупирање, виртуелно окружење за учење.

* jelena_joksimovic@ymail.com

ANALYSIS OF VIRTUAL CHILDREN'S SCIENCE CAMPS AS LEARNING ENVIRONMENTS

Jelena Joksimović

University of Kragujevac, Faculty of Education, Jagodina, Serbia

Natalija Drakulović

Škograd, Belgrade, Serbia

This paper investigates the process of science learning in a virtual environment. The main research question is: what is the role of different scaffolding mechanisms in facilitating meaningful learning interactions within virtual environments? A content analysis approach was employed on materials generated during 5 virtual science camps (~1000 participants aged 5–15) organized by the Center for the promotion of science in Belgrade. This analysis included a sample of 125 photographs, 56:01 min of videos, and Viber correspondence of 231 messages. Key concepts such as level and type of support, task fulfillment, and depth of engagement were examined to understand the dynamics of the learning process. The findings reveal that the program mostly provided opportunities for self-directed learning and widened accessibility to science learning geographically, yet posed challenges in fostering collaboration among participants. While science communicators played a pivotal role in scaffolding learning experiences, disparities in digital literacy hindered equitable participation. The combination of Zoom calls, Viber communities, and Quizziz proved complementary in supporting diverse forms of engagement. The findings underscore the importance of addressing digital literacy disparities and promoting parental involvement in virtual science learning programs.

Keywords: science learning, scaffolding, virtual learning environment.

PROFESSIONAL DEVELOPMENT THROUGH
A PROFESSIONAL LEARNING COMMUNITY FOR TEACHER
EDUCATORS IN MYANMAR EDUCATION COLLEGES

Moet Moet Myint Lay* (*PhD student*)
Eotvos Lorand University, Budapest, Hungary

Aniko Kalman
University of Technology and Economics, Budapest, Hungary

One of the most focused concepts in education today is professional learning communities. An essential requirement for a professional work environment is to provide learning support and create a collaborative environment (Hord & Sommers, 2008). This study explored the relationship between teacher professional growth and the educational community in Myanmar. Quantitative research methods were used in this study. The questions raised in this study of 70 teacher educators from five education colleges in Myanmar were: (1) Do teachers understand their school as a professional learning community for professional development? (2) What are the professional learning practices for continuing professional development of teachers in Myanmar? (3) Is there a relationship between professional learning communities, and professional development? As a result, the teacher educators confirmed that their college is a learning organization. Based on the results, participants believe that knowledge sharing and collaboration are essential and beneficial for learning and knowledge acquisition. In this study, the researchers concluded that PLCs play a vital role in the teaching and learning culture of the school community.

Keywords: professional learning communities, continuing professional development, teacher education, school improvement.

* moetmoet@student.elte.hu

ПРОФЕСИОНАЛНИ РАЗВОЈ ПУТЕМ ЗАЈЕДНИЦА
ЗА УЧЕЊЕ И СТРУЧНО УСАВРШАВАЊЕ НАСТАВНИКА
НА ПЕДАГОШКИМ ФАКУЛТЕТИМА У МЈАНМАРУ

Моет Моет Минт Лаи (*докторанткиња*)
Универзитет Ејвеш Лоранд, Будимешта, Мађарска

Анико Калман
Универзитет за технологију и економију, Будимешта, Мађарска

Заједнице за учење и стручно усавршавање су међу најактуелнијим концептима савременог образовања. Пружање подршке у учењу и стварање окружења за сарадњу од суштинског је значаја у професионалном радном окружењу (Hord & Sommers, 2008). У овом истраживању испитивали смо однос између професионалног развоја наставника и образовне заједнице у Мјанмару. У истраживању су коришћене квантитативне методе. Питања која су покренута у истраживању у којем је учествовало 70 наставника са пет педагошких факултета у Мјанмару била су: (1) Да ли наставници доживљавају своју школу као професионалну заједницу за учење? (2) Које праксе се користе у заједницама за учење у циљу стручног усавршавања наставника у Мјанмару? (3) Да ли постоји веза између оваквих заједница и професионалног развоја наставника? Наставници су потврдили да је њихов факултет организација у којој се учи. Учесници у истраживању верују да су размена знања и сарадња неопходни и корисни за учење и стицање знања. На основу резултата истраживања, истраживачи су закључили да заједнице за учење и стручно усавршавање играју виталну улогу у култури наставе и учења школске заједнице.

Кључне речи: заједнице за учење и стручно усавршавање наставника, континуирани професионални развој, образовање наставника, унапређивање школа.

PEDAGOGY OF EXISTENCE, PEDAGOGY OF ESSENCE
AND THE REVOLUTIONARY NATURE OF EDUCATION
THROUGHOUT HISTORY

Mila Alečković*

Société Internationale de Psychopathologie de l'Expression, Paris, France

In this work of a theoretical nature, through historical diachrony, a retrospective of the existing educational and pedagogical ideas from ancient times to the present is made about numerous attempts to establish education from the point of view of the pedagogy of essence and existence. In particular, the issues of democratization of education are analyzed connecting education with science and art; relations with legal and moral norms, as well as the concept of children's rights. In the paper, special attention is paid to the views of P. Freire and B. Suhodolski, and the above-mentioned questions are viewed from the perspective of these two theories. The aim of this paper is to present the struggle between the essential and existential approaches through a historical overview, but above all to point out the necessity of their combination. Our analysis showed that the revolution in education, i.e., a qualitative turn in some direction at any historical moment is only possible if essential and existential approaches are combined. The paper concludes that precisely these qualitative changes in every historical moment point to the historical relativity of axiological attitudes about education, which enables a critical look at today's education.

Keywords: revolution in education, deontology, pedagogy of existence, pedagogy of essence, axiological relativity.

* anmila2512@yahoo.fr

ПЕДАГОГИЈА ЕГЗИСТЕНЦИЈЕ, ПЕДАГОГИЈА ЕСЕНЦИЈЕ И РЕВОЛУЦИОНАРНА ПРИРОДА ОБРАЗОВАЊА ТОКОМ ИСТОРИЈЕ

Мила Алечковић

Међународно друштво за експерименталну психологију, Париз, Француска

У овом раду теоријске природе кроз историјску дијахронију направљена је ретроспектива постојећих просветитељских и педагошких идеја од античког времена до данас о бројним покушајима заснивања образовања са становишта педагогије есенције и егзистенције. Посебно се анализирају питања: демократизације образовања, повезивања образовања са науком и уметношћу, односи са правним и моралним нормама, као и концепт дечијих права. У раду се посебна пажња посвећује ставовима П. Фреире и Б. Суходолског и поменута питања се сагледавају са становишта ових двеју теорија. Циљ овог рада је да се кроз историјски преглед прикаже борба есенцијалног и егзистенцијалног приступа, али да се пре свега укаже на неопходност њиховог споја. Наша анализа показала је да је револуционарност у образовању, тј. квалитативни заокрет у неком правцу у сваком историјском тренутку, једино могућ ако се споје есенцијални и егзистенцијални приступ. У раду се закључује да управо ове квалитативне промене у сваком историјском тренутку указују на историјску релативност аксиолошких ставова о образовању, што омогућава да се критички сагледа данашње образовање.

Кључне речи: револуција у образовању, деонтологија, педагогија егзистенције, педагогија есенције, аксиолошка релативност.

МЕЂУНАРОДНА ИСТРАЖИВАЊА
ВРЕДНОВАЊА ОБРАЗОВНИХ
СИСТЕМА
(ПИСА, ТИМС, ПИРЛС, ТАЛИС)

INTERNATIONAL RESEARCH ON
EDUCATIONAL SYSTEM EVALUATION
(PISA, TIMSS, PIRLS, TALIS)

СТАНДАРДИЗОВАНИ ТЕСТОВИ ЗНАЊА У НАШЕМ ШКОЛСКОМ СИСТЕМУ: ПРИЛОГ ИСТРАЖИВАЊУ КОРИСНОСТИ ЊИХОВИХ РЕЗУЛТАТА

Ивана Јерemiћ*

Универзитет у Београду, Филозофски факултет, Београд, Србија

Татјана Станковић

*Београдска академија њословних и уметничких струковних студија,
Београд, Србија*

У раду се приказују резултати испитивања ставова наставника према могућностима коришћења резултата завршног испита на крају основношколског образовања, националних и међународних испитивања за унапређивање образовно-васпитног рада школе: садржаја наставе, начина рада у настави, оцењивања, ваннаставног рада, стручног усавршавања наставника, школске климе, побољшања опремљености школе и превазилажења разлика између деце различитог пола и порекла. Узорак је обухватао 362 наставника предметне наставе. Наставници су у присуству истраживача попуњавали 3 петостепене дескриптивне скале које су се односиле на могућности коришћења резултата завршног испита, националних и међународних тестирања за унапређивање образовно-васпитног рада школе. Резултати истраживања показују да се корисност резултата завршног испита, националних и међународних испитивања генерално оцењује вишим оценама у случају унапређивања садржаја наставе ($M_z = 4,01$, $M_n = 3,85$, $M_m = 3,73$) и оцењивања ($M_z = 3,73$, $M_n = 3,59$, $M_m = 3,51$), док се нешто лошије вреднује у домену побољшања школске климе ($M_z = 2,56$, $M_n = 2,77$, $M_m = 2,84$) и превазилажења разлика међу децом ($M_z = 2,74$, $M_n = 2,92$, $M_m = 3,00$). Резултати завршног испита оцењују се повољније са становишта унапређивања наставног рада у односу на национална и међународна тестирања ($M_z = 4,07$, $M_n = 3,85$, $M_m = 3,72$). Добијени налази тумачени су са становишта циљева датих истраживања, учешћа наставника у њиховој реализацији и процене важности резултата истраживања за непосредан рад наставника. Испитивањем смо желели да покренемо даље истраживачко интересовање за тему ставова наставника према резултатима истраживања у којима се користе стандардизовани тестови знања, с обзиром на тренутно слабију заступљеност оваквих истраживања у нашој земљи.

Кључне речи: стандардизовани тестови знања, завршни испит, национална и међународна тестирања, ставови наставника.

* ivanaebooks@gmail.com

STANDARDIZED KNOWLEDGE TESTS IN OUR SCHOOL SYSTEM: INCLOSURE TO RESEARCH ON THE USEFULNESS OF THEIR RESULTS

Ivana Jeremić

University of Belgrade, Faculty of Philosophy, Belgrade, Serbia

Tatjana Stanković

Belgrade Business and Arts Academy of Applied Studies, Belgrade, Serbia

The paper presents the results of the research on teachers' attitudes towards the potential of using the results of the final exam at the end of primary school education, national and international tests for improving: teaching content, methods of teaching, assessment, extracurricular work, professional development of teachers, school climate, and school equipment, and overcoming the differences among children of different genders and origins. The sample included 362 subject teachers. In the presence of the researcher, the teachers filled out 3 five-point descriptive scales that related to the potential of using the results of the final exam, national, and international tests for the school improvement. The results of the research show that the usefulness of the results of the final exam, national, and international tests is generally evaluated with higher grades regarding improvement of the content of teaching (Mf = 4,01, Mn = 3,85, Mi = 3,73) and assessment (Mf = 3,73, Mn = 3,59, Mi = 3,51), whereas it is evaluated a bit lower in the domain of the school climate improvement (Mf = 2,56, Mn = 2,77, Mi = 2,84) and overcoming differences among the children (Mf = 2,74, Mn = 2,92, Mi = 3,00). The results of the final exam are evaluated more favorably relating to improvement of teaching in comparison to national and international tests (Mf = 4,07, Mn = 3,85, Mi = 3,72). The obtained results have been interpreted from the perspective of the given research objectives, the participation of teachers in their implementation and the appraisal of the importance of the research results for the immediate work of teachers. The survey is intended to initiate further research on teachers' attitudes towards the results of the research in which standardized knowledge tests are used, due to the current lack of such research in our country.

Keywords: standardized knowledge tests, final exam, national and international tests, teachers' attitudes.

АНАЛИЗА ПРЕДИКТОРА ЗАДОВОЉСТВА НАСТАВНИКА ПОСЛОМ У СРБИЈИ: УВИДИ ИЗ ТАЛИС 2013 ИСТРАЖИВАЊА

Ирена Дуни* (докторанткиња)

Универзитет у Београду, Факултет за образовање
учитеља и васпитача, Београд, Србија

Задовољство наставника послом има важан утицај на постигнућа ученика и на квалитет наставе. Према ТАЛИС 2013 подацима, задовољство наставника послом у Србији је испод просека ОЕСД-а. Циљ овог рада је да се идентификују фактори на нивоу наставника и на нивоу руковођења школом који се могу довести у везу са задовољством наставника послом, као и фактори које алгоритми машинског учења идентификују као значајне за модел предвиђања варијабле: „Све у свему, задовољан сам послом“. Анализа обухвата одговоре учесника на ТАЛИС упитнике, укључујући одговоре 3.857 наставника на 46 питања (332 ставке), као и одговоре 191 директора на 39 питања (263 ставке). Анализа података спроведена је применом CRISP-DM методологије у програмском језику Python. Резултати указују на више фактора који утичу на задовољство наставника послом, међу којима су повратне информације које наставници добијају, сигурност посла, припремљеност наставника за наставу, као и интерперсонални односи у оквиру школе. Ово истраживање такође демонстрира како се примењује машинско учење, које је, упркос широко распрострањеној употреби у другим областима, још увек релативно неистражено у области образовања. Овакав приступ омогућује и увиде у индикаторе повезане са задовољством наставника послом, а који нису уобичајено били у фокусу претходних студија које су се бавиле задовољством наставника послом.

Кључне речи: задовољство наставника послом, машинско учење, Србија, ТАЛИС, CRISP-DM.

* irenalduni@gmail.com

ANALYSIS OF TEACHER JOB SATISFACTION PREDICTORS IN SERBIA: INSIGHTS FROM THE TALIS 2013 SURVEY

Irena Duni (PhD candidate)

University of Belgrade, Faculty of Education, Belgrade, Serbia

Teacher job satisfaction impacts student achievement and teaching quality. According to TALIS 2013 data, teacher job satisfaction in Serbia is below the OECD average. This study aims to identify the factors at the teacher level and school management level that are associated with the teacher job satisfaction, as well as the factors identified by machine learning algorithms as significant for predicting the variable: “Overall, I am satisfied with my job.” The analysis encompasses the responses to the TALIS questionnaires, including the responses of 3,857 teachers to 46 questions (332 items) and 191 school principals to 39 questions (263 items). Data analysis was conducted using the CRISP-DM methodology in the Python programming language. The research results point to several factors influencing teacher job satisfaction, including the feedback teachers receive, job security, teacher preparedness for teaching, and interpersonal relationships within the school. This research also demonstrates the application of machine learning, which, despite its widespread use in other fields, remains relatively unexplored in education. This approach allows for insights into indicators associated with the teacher job satisfaction which have not typically been the focus of the previous studies on this topic.

Keywords: teacher job satisfaction, machine learning, TALIS, Serbia, CRISP-DM.

ПОСТУПЦИ НАСТАВНИКА УСМЕРЕНИ НА ПОДСТИЦАЊЕ МОТИВАЦИЈЕ УЧЕНИКА ЗА ЧИТАЊЕ

Јелена Медар Златковић*
Наташа Лалић Вучетић
Снежана Мирков

Институт за педагошка истраживања, Београд, Србија

Проучавање мотивације ученика за читање обухвата различите чи-ниоце и њихове односе са ангажовањем током читања и са разумевањем прочитаног. На млађем основношколском узрасту развој читалачких компетенција је веома интензиван, а проналажење ефикасних приступа да се ученици мотивишу да читају представља изазов за наставнике. У овом раду испитивано је како наставници мотивишу ученика за читање. Извршене су секундарне анализе података добијених путем Упитника за наставнике и Упитника за ученике у истраживању PIRLS 2021 у Србији, на узорку од 226 наставника и 4037 ученика четвртог разреда основне школе. Поступци наставника се односе на организовање различитих облика рада и подстицање разговора о прочитаном, разумевања и интерпретације прочитаног. Према добијеним резултатима, настава читања више је усмерена на фронтални и самостални рад ученика, а мање на групни рад. Наставници најчешће подстичу ученике да дискутују и да продубе разумевање текста, да одговарају на питања и да препричавају прочитано. Мотивација за читање повезана је са ученичким опажањима поступака наставника. Ученици који су мотивисанији изјављују да су им интересантни садржаји које им наставници задају да читају. Резултати указују да у настави треба примењивати различите облике рада којима се подстичу читалачка интересовања, уживање у читању и веће ангажовање ученика. Тиме се омогућава развијање мотивације, читалачких навика и читалачких компетенција.

Кључне речи: настава, поступци наставника, ученици основне школе, мотивација за читање, истраживање PIRLS.

* jelenamedar95@hotmail.com

TEACHERS' PRACTICES IN ENCOURAGING STUDENTS' READING MOTIVATION

Jelena Medar Zlatković
Nataša Lalić Vučetić
Snežana Mirkov

Institute for Educational Research, Belgrade, Serbia

The studying of students' motivation for reading includes various factors and their relationships with engagement during reading and reading comprehension. At the primary school level (from 1st to 4th grade), the development of students' reading competencies is very intensive and finding effective approaches to motivate students to read is a challenge for teachers. In this paper we investigated how teachers encourage students' motivation to read. Secondary analyses of data obtained through the Teacher Questionnaire and the Student Questionnaire in the PIRLS 2021 study in Serbia on a sample of 226 teachers and 4037 students of the 4th grade of primary school were performed. The teachers' practices are related to organizing different forms of work and encouraging discussion, understanding and interpretation of what has been read. According to the obtained results, the teaching of reading is more focused on the whole class and independent work of students and less on group work. Teachers most frequently encourage students to discuss and deepen their understanding of the text, to answer questions and retell what they read. Reading motivation is related to students' perceptions of the teacher's practices. More motivated students find the content that their teachers assign them to read interesting. The findings suggest that different forms of work should be used in classrooms to promote students' reading interests, enjoyment and engagement. This allows the development of motivation, habits and competencies for reading.

Keywords: teaching, teachers' practices, primary school students, reading motivation, PIRLS study.

ПИСА 2022: ПОВЕЗАНОСТ ИЗЛОЖЕНОСТИ ВРШЊАЧКОМ НАСИЉУ СА ОДСУСТВОВАЊЕМ УЧЕНИКА ИЗ ШКОЛЕ И ЊИХОВИМ ПИСА ПОСТИГНУЋИМА

Далиборка Ђукић*
Александра Гавриловић Бодирога
Прва економска школа, Београд, Србија

Вршњачко насиље може имати веома негативне и трајне последице на ментално и физичко здравље као и на постигнућа ученика. Циљ овог рада је испитивање повезаности присуства насиља и одсуствовања ученика из школе, као и њихова повезаност са постигнућима на ПИСА тестирању. Коришћени су подаци за 70 земаља на основу узорка ПИСА 2022 истраживања и изабрано је више варијабли сврстаних у три категорије: академско постигнуће, одсуство из школе и изложеност вршњачком насиљу. Спроведени су параметарски и непараметарски тестови корелације између варијабли, као и каноничка корелациона анализа, којом је испитивана повезаност између скупа варијабли које, с једне стране, мере изложеност насиљу, а, с друге, одсуство из школе. Резултати каноничке корелационе анализе указују на позитивну корелацију између наведених група варијабли, а коефицијенти просте корелације подржавају овај налаз. Битан је резултат који показује значајну позитивну корелациону везу између учешћа ученика који као главни разлог одсуства са наставе наводе досаду и учешћа оних који су често изложени насиљу. Такође, ученици који су често изложени насиљу склонији су слабијим постигнућима на ПИСА тестовима. Наведени резултати, а нарочито повезаност одсуства ученика са наставе и вршњачког насиља указује на потребу дубље анализе учесталости и разлога одсуствовања јер оно може бити рани показатељ изложености ученика насиљу.

Кључне речи: ПИСА постигнућа, вршњачко насиље, одсуство са наставе, каноничка корелација.

* daliborka.djukic@prvaekonomaska.edu.rs

PISA 2022: THE CORRELATION OF PEER BULLYING WITH SCHOOL ABSENTEEISM AND THEIR PISA ACHIEVEMENTS

Daliborka Đukić

Aleksandra Gavrilović Bodiroga

First School of Economics, Belgrade, Serbia

Peer bullying can have negative and lasting consequences on students' mental and physical health, as well as on their academic achievements. The aim of this study is to investigate the relationship between the presence of bullying and school absenteeism, as well as their association with PISA performance. Data from 70 countries based on the PISA 2022 survey are used, and several variables are selected within three categories: academic achievement, school absenteeism and exposure to peer bullying. Beside descriptive statistical analysis, parametric and non-parametric correlation tests are conducted in empirical analysis, along with canonical correlation analysis to examine the relationship between sets of variables measuring exposure to bullying and school absenteeism. The results of the canonical correlation analysis indicate positive correlation between the mentioned groups of variables, substantiated by simple correlation coefficients. Furthermore, significant positive correlation exists between the share of students who cite boredom as the main reason for absenteeism and the share of those who are frequently exposed to bullying. Additionally, students who are frequently exposed to bullying tend to have lower performance on PISA tests. These results highlight the necessity for a deeper analysis of the reasons for absenteeism, as it can be an early indicator of exposure to bullying.

Keywords: PISA achievements, peer violence, absenteeism from school, canonical correlation.

УМЕТНОСТИ У ОПШТЕМ
ОБРАЗОВАЊУ И ВАСПИТАЊУ
У КОНТЕКСТУ ГЛОБАЛНИХ ПРОМЕНА

THE ARTS IN GENERAL EDUCATION
AND EARLY CHILDHOOD EDUCATION
IN THE CONTEXT OF GLOBAL CHANGES

СПОРЕ ПЕДАГОГИЈЕ, ЕТИКА БРИГЕ И УМЕТНОСТ КАО ВИД ОТПОРА НЕОЛИБЕРАЛИЗАЦИЈИ ОБРАЗОВАЊА

Вера Вечански*

*Универзитет у Београду, Факултет за образовање
учитеља и васпитача, Београд, Србија*

Ана Кузмановић Јовановић

Универзитет у Београду, Филолошки факултет, Београд, Србија

Неолиберализам је идеологија која структурира све сфере живота укључујући и образовање, које је по Фрејру, идеолошко по преимућству. Неолиберализација образовања подразумева да програми на свим образовним нивоима преузимају елементе тржишне логике: ефикасност, економичност, квантификацију, мерљивост, стандардизацију, брзину. Како бисмо образовање вратили у хуманистичке оквире, неопходно је редефинисати тако устројене образовне праксе. Неки од одговора на овај проблем јесу такозване споре педагогије и етика бриге. Насупрот доминантним педагогијама које су претвориле образовни процес у тржишну утакмицу, споре педагогије и етика бриге су позив да се ова тржишна логика у образовању одбаци. Оне позивају на успоравање, рефлексiju, удубљивање, преиспитивање, дијалог, саосећајност, бивање и трајање у садашњости. Показаћемо како ово може функционисати у пракси на примеру уметничког васпитања и образовања на предшколском узрасту. Насупрот разумевању уметности као произвођења, приказаћемо разумевање уметности као истраживања, као саживота између човека и других бића и окружења, као односа бриге и саосећања итд. Објаснићемо како уметничко васпитање и образовање може постати простор истраживања, сазнавања, промишљања, раста, емпатије итд, и како се на тај начин од раног узраста може развијати хуманистички етос код деце.

Кључне речи: неолиберализам, споре педагогије, етика бриге, образовање у уметности, предшколски узраст.

* vera.vecanski@uf.bg.ac.rs

SLOW PEDAGOGIES, THE ETHICS OF CARE AND ART AS A FORM OF RESISTANCE TO THE NEOLIBERALIZATION OF EDUCATION

Vera Večanski

University of Belgrade, Faculty of Education, Belgrade, Serbia

Ana Kuzmanović Jovanović

University of Belgrade, Faculty of Philology, Belgrade, Serbia

Neoliberalism is an ideology that structures all spheres of life, including education, which according to Freire, is ideological by predominance. Neoliberalization of education implies that programs at all educational levels take on elements of market logic: efficiency, economy, quantification, measurability, standardization, speed. In order to bring education back into humanistic frameworks, it is necessary to redefine educational practices structured in this way. Some of the answers to this problem are slow pedagogies and the ethics of care. As opposed to the dominant pedagogies that have turned the educational process into a market game, slow pedagogies and ethics of care are a call to reject this market logic in education. They call for slowing down, reflection, deepening, questioning, dialogue, compassion, being and staying in the present. We will show how this can work in practice on the example of art in preschool education. Contrary to the understanding of art as production, we will show the understanding of art as research, as coexistence between humans and other beings and the environment, as a relation of care and compassion, etc. We will explain how art in preschool can become a space of exploration, knowledge, reflection, growth, empathy, etc., and how in this way a humanistic ethos can be developed in children from an early age.

Keywords: neoliberalism, slow pedagogies, ethics of care, art education, preschool age.

САМОПРОЦЕНА СТУДЕНАТА – БУДУЋИХ УЧИТЕЉА – О ЊИХОВОЈ КОМПЕТЕНТНОСТИ ЗА РЕАЛИЗАЦИЈУ НАСТАВЕ ЛИКОВНЕ КУЛТУРЕ

Марија Павловић*

*Универзитет у Београду, Факултет за образовање
учитеља и васпитача, Београд, Србија*

Студенти Факултета за образовање учитеља и васпитача Универзитета у Београду (ФОУВ), будући учитељи, у току четворогодишњих основних академских студија имају три обавезна предмета из области образовања у уметности. Поставља се питање да ли су два обавезна једносеместрална предмета – Визуелне уметности и Методика наставе ликовне културе 1 и један двосеместрални – Методика наставе ликовне културе 2 довољни да се студенти осећају компетентно да држе наставу из предмета Ликовна култура у млађим разредима основне школе. Сprovedено је истраживање са циљем да се утврди како студенти који похађају смер за образовање учитеља ФОУВ процењују своју оспособљеност за вођење наставе ликовне културе у млађем основношколском узрасту. Анкетним упитником се испитало да ли студенти сматрају да су, и у којој мери, савладали ликовне медије и процесе, као и методичка знања потребна за рад са децом поменутог узраста на часовима ликовне културе. Упитником је обухваћено 50 студената четврте године студија на смеру за образовање учитеља на ФОУВ (N = 50). Резултати истраживања су нам пружили јаснију слику о самопроцени студената о њиховим знањима и компетенцијама у области образовања у уметности које стичу на Факултету. Близу половине испитаника изјавило је да се осећа потпуно оспособљено у свим поменутиим аспектима, док се четвртина осећа сигурније у раду са ликовним техникама, а скоро подједнак број у познавању методичких знања. У односу на добијене резултате, размотрићемо које елементе наставе на основним студијама у контексту ове области би требало унапређивати и мењати како би будући учитељи били што боље оспособљени за реализацију наставе ликовне културе.

Кључне речи: образовање у уметности, Методика наставе ликовне културе, часови ликовне културе, студенти, млађи разреди основне школе.

* marija.pavlovic@uf.bg.ac.rs

STUDENTS' SELF-EVALUATION OF THEIR COMPETENCE FOR TEACHING VISUAL ARTS

Marija Pavlović

University of Belgrade, Faculty of Education, Belgrade, Serbia

Students of the Faculty of Education, University of Belgrade (FE) during their four-year undergraduate studies have three compulsory courses in the field of visual art education. The question arises whether two mandatory one-semester courses (Visual Arts and Methodology of Teaching Visual Arts 1) and one two-semester course (Methodology of Teaching Visual Arts 2) suffice for students to feel competent to teach visual arts in the lower grades of primary school. The research was conducted with the aim of determining the views of the FE students in terms of their ability to competently teach visual arts at lower primary school grades. It examined students' opinion whether they have mastered teaching art media and processes, as well as if they gained knowledge of the methodology of teaching visual arts. The respondents were the students in the fourth year of undergraduate studies at the Department for primary school teacher education (N=50). The results of the research provided us with a clearer picture of the respondents' perception of their knowledge and competences in the field of visual art education that they acquire at the Faculty. Based on the survey conducted, students believed they have different levels of competence in three mandatory courses. We will consider which elements of teaching at undergraduate studies need to be improved and changed in order to students successfully implement teaching of visual arts in future work.

Keywords: art in education, Methodology of teaching visual arts, visual art classes, students, lower primary school grades.

УМЕТНОСТ У ОПШТЕМ ОБРАЗОВАЊУ: ПОТЕНЦИЈАЛ И НАЧИНИ ИНТЕГРИСАЊА У НАСТАВУ*

Александра Јоксимовић**

*Универзитет уметности у Београду, Факултет ликовних
уметности, Београд, Србија*

Рајка Ђевић
Миља Вујачић

Институт за педагошка истраживања, Београд, Србија

Теоретичари у области уметности указују на доминантну усмереност наставе на когнитивни развој ученика и истичу важност естетског васпитања којим се чула и свест могу довести у хармоничан однос и тако допринети ослобађању и развоју индивидуалних потенцијала, који у актуелним условима општег образовања најчешће остају неразвијени. Циљ овог рада је да укажемо на различите начине на које је потенцијал уметности могуће искористити у настави тако да она буде усмерена на целокупан развој ученика. Након увида у разматрања теоретичара англосаксонског подручја у овој области (Eisner, Catterall, Efland, Evans) и резултате њихових емпиријских истраживања, у раду су приказана три различита начина интегрисања уметности у наставу, која се међусобно не искључују: 1) приступ интегрисања уметности у наставу кроз посебне уметничке предмете; 2) приступ који се односи на коришћење знања из области уметности за ефикасније разумевање садржаја других предмета (нпр., знање о тактовима се користи приликом учења разломака) и 3) приступ који подразумева преношење различитих уметничких процеса и начина размишљања (дивергентно мишљење, креативност, сагледавање проблемског задатка из више углова, драматизација, секвенцијалност) у друге наставне садржаје. Имајући у виду да у наставној пракси у Србији доминира примена првог приступа интегрисања уметности у општем образовању, било би пожељно подстицати коришћење уметничких знања, вештина и метода у настави других предмета и емпиријски проверити могућности њихове примене.

Кључне речи: уметничко образовање, настава општег образовања, приступи интегрисања уметности у наставу, ученици, развој индивидуалних потенцијала.

* Реализацију овог истраживања финансирало је Министарство науке, технолошког развоја и иновација Републике Србије (бр. уговора 451-03-66/2024-03/ 200018).

** alexandra.joximovic@gmail.com

ART IN GENERAL EDUCATION:
THE POTENTIAL AND METHODS OF ITS INTEGRATION
IN TEACHING*

Aleksandra Joksimović

University of Arts in Belgrade, Faculty of Fine Arts, Belgrade, Serbia

Rajka Đević
Milja Vujačić

Institute for Educational Research, Belgrade, Serbia

Theorists in the field of art call attention to the dominant focus on students' cognitive development in education, emphasising the importance of aesthetic education whereby the senses and consciousness are able to form a harmonious relationship, thus contributing to the liberation and development of individual potentials which often remain undeveloped in the contemporary system of general education. The goal of this paper is to highlight the ways in which the potential of art can be harnessed in teaching, directing its focus towards the overall development of students. Drawing on the deliberations of Anglo-Saxon theorists in this field (Eisner, Catterall, Efland, and Evans), and the results of their empirical research, this study presents three distinct, yet not mutually exclusive, ways of integrating art into education: 1) an approach involving the incorporation of the arts into teaching through specific art subjects; 2) an approach related to utilising knowledge from the field of the arts in order to gain a more effective understanding of the content of other subjects (e.g. knowledge about musical beats may be used when learning fractions); 3) an approach involving the transfer of various artistic processes and ways of thinking (divergent thinking, creativity, viewing a problem from different perspectives, dramatisation, and sequential thinking) to other teaching content. Given that the application of the first approach to integrating art into general education predominates in teaching practice in Serbia, it would be beneficial to promote the use of artistic knowledge, skills, and methods in the teaching of other subjects and empirically examine the possibility of their implementation.

Keywords: art education, teaching in general education, approaches to integrating art into education, students, the development of individual potentials.

* This research was funded by the Ministry of Science, Technological Development and Innovation of the Republic of Serbia (Contract No. 451-03-66/2024-03/ 200018).

ЗНАЧАЈ И МОГУЋНОСТИ ВАСПИТАЊА КРОЗ ДРАМУ И ПРИМЕЊЕНО ПОЗОРИШТЕ У ШКОЛСКОЈ ПРАКСИ 21. ВЕКА

Јадранка Барзут* (*докторанткиња*)

*Универзитет у Београду, Факултет драмских уметности,
Београд, Србија*

Када говоримо о драмској култури и њеној присутности у оквиру образовно-васпитног деловања у школи можемо да приметимо да постоје два основна приступа: први је драмско образовање, које подразумева учење о драми и позоришту, а други приступ је учење кроз драму и позориште и то можемо сматрати драмским васпитањем. Педагошки рад првенствено почива на дидактичко-методичким основама које за циљ имају савладавање градива прописаног наставним плановима. Ипак, улога коју драмска уметност има много је шира: вредност позоришта препозната је још у антици, а за снагу коју има и утицај који постиже може да захвали својој комплексности и синкретичкој природи. Овај рад ће се бавити облицима учења „кроз“, а не учења „о“, а у први план ће истаћи значај драме и позоришне уметности у школској пракси, у којој је присуство драмске уметности условљено тиме колико је наставник заинтересован и способан да је укључи у наставу (а и тада углавном можемо да говоримо о „употреби“ драме и позоришта као допуне предметима). У 21. веку, у коме је репродуктивно знање „на клик“ доступно свима, а отуђеност озбиљан проблем, драмска уметност може кроз интеракцију и радиониچارски приступ да понуди деци и младима нове могућности и вештине: може да, кроз индивидуално изражавање, као и рад у групи, буде велика помоћ у емоционалном развоју и развоју идентитета, стицању самопоштовања и самопоуздања (прихватање конструктивне критике као позитивног искуства); да развија креативност (машта, решавање проблема, преузимање ризика); да поспешује развој социјалних и комуникацијских вештина (рад у групи, сарадња, социјализација), ослобађање и дељење креативног рада са публиком.

Кључне речи: драмска уметност, васпитање кроз драму и позориште, креативност, примењено позориште.

* jadranka.barzut@gmail.com

THE IMPORTANCE AND POSSIBILITIES OF EDUCATION THROUGH DRAMA AND APPLIED THEATER IN THE SCHOOL PRACTICE OF THE 21ST CENTURY

Jadranka Barzut (*PhD candidate*)

University of Belgrade, Faculty of Dramatic Arts, Belgrade, Serbia

When we talk about drama and its presence within the context of educational activities at school, we can notice that there are two basic approaches: the first is drama education, which involves learning about drama and theater, and the second approach is learning through drama and theater, which we can consider as upbringing through the dramatic arts. Pedagogical work primarily rests on didactic-methodical foundations aimed at mastering knowledge prescribed by the curriculum. However, the role played by dramatic arts is much broader: the value of the theater was recognized in ancient times, and its complexity and syncretic nature can be attributed to its strength and the influence it achieves. This paper will deal with forms of learning “through” but not learning “about”, and will highlight the importance of drama and theater in school practice, in which the presence of drama is conditioned by how capable the teacher is in including it in school activities. In the 21st century, where reproductive knowledge is available to everyone “at the click of a button” and alienation is a serious problem, dramatic arts can, through interaction and a workshop approach, offer children and youth new opportunities and skills: through individual expression, as well as group work, dramatic arts can be great help in emotional and identity development, gaining self-esteem and self-confidence (accepting constructive criticism as a positive experience); developing creativity (imagination, problem solving, risk taking); promoting development of social and communication skills (group work, cooperation, socialization), releasing and sharing creative work with the audience.

Keywords: dramatic art, education through drama and theater, creativity, applied theater.

ВЕШТАЧКА ИНТЕЛИГЕНЦИЈА
У НАСТАВИ: ИНОВАЦИЈЕ, ИЗАЗОВИ
И ЕТИЧКИ АСПЕКТИ

ARTIFICIAL INTELLIGENCE
IN EDUCATION: INNOVATIONS,
CHALLENGES, AND ETHICAL
ASPECTS

СТАВОВИ СТУДЕНАТА ФАКУЛТЕТА ЗА ОБРАЗОВАЊЕ
УЧИТЕЉА И ВАСПИТАЧА О КОРИШЋЕЊУ CHATGPT-A
У ОБРАЗОВАЊУ

Данимир Мандић*
Гордана Мишчевић
Љиљана Бујишић

*Универзитет у Београду, Факултет за образовање
учитеља и васпитача, Београд, Србија*

Развој и примена вештачке интелигенције утиче на све области живота, као и на промену досадашње улоге наставника. Посебну пажњу треба посветити изградњи компетенција за њено коришћење у области образовања. Циљ овога рада био је да утврдимо ставове студената Факултета за образовање учитеља и васпитача о примени вештачке интелигенције у њиховом раду. Задаци истраживања односили су се на информисаност, досадашња искуства и ставове студената према коришћењу језичког модела ChatGPT компаније OpenAI. Узорак је чинило 55 студената, а инструмент упитник са скалом ставова (Кромбахова алфа 0,81). На скали ставова (1–5) просечна вредност коју су испитаници исказали у односу на разматране аспекте о коришћењу модела ChatGPT износила је 3,71. Резултати истраживања указују да студенти нису у довољној мери имали искуства у коришћењу овог језичког модела јер четвртина испитаника није знала шта је ChatGPT, 62% није имало личног искуства у његовом коришћењу, а 78% би радије за припрему часа користило неки од доступних интернет претраживача. Статистички значајно су унапредили одговоре у односу на оне које су дали без посредства ChatGPT. Дескриптивни одговори студената говоре о недовољном планском и институционалном искуству са коришћењем овог језичког модела, али и о заинтересованости да унапреде компетенције у том домену, што је важан аспект њиховог професионалног усавршавања, те о изазовима професије у времену које је пред нама.

Кључне речи: ChatGPT, вештачка интелигенција, образовање, студент, унапређивање компетенција.

* danimir.mandic@uf.bg.ac.rs

THE ATTITUDES OF THE FACULTY OF EDUCATION STUDENTS ABOUT THE USE OF CHATGPT IN EDUCATION

Danimir Mandić
Gordana Mišćević
Ljiljana Bujišić

University of Belgrade, Faculty of Education, Belgrade, Serbia

The development and application of artificial intelligence affects all areas of life and changes the role of teachers. Special attention should be paid to building competencies for its use in the field of education. The aim of this research was to determine the attitudes of the students of the Faculty of Education on the application of artificial intelligence in their work. The research tasks were related to the awareness, experiences, and attitudes of students towards the use of the language model ChatGPT from the company OpenAI. The sample included 55 students, the instrument used was a questionnaire with a scale of attitudes (Cronbach's alpha 0.81). On the attitudes scale (1-5), the average value expressed by the respondents in relation to the considered aspects of using ChatGPT was 3.71. The research results indicate that students did not have enough experience in using this language model because a quarter of the respondents did not know what ChatGPT is, 62% had no personal experience in using it, and 78% would rather use one of the available Internet browsers to prepare the lesson. They statistically significantly improved their responses compared to those they gave without the use of ChatGPT. Students' descriptive answers reveal an insufficiently planned institutional influence regarding the use of this language model, but also they reveal an interest to improve competencies in that domain, which is an important aspect of their professional development and the challenges of the profession in the future.

Keywords: ChatGPT, artificial intelligence, education, student, competence improvement.

SMJERNICE ZA EFIKASNU PRIMJENU AI U NASTAVI

Mario Dumančić*

Sveučilište u Zagrebu, Učiteljski fakultet, Zagreb, Hrvatska

Maja Ružić

*Sveučilište Juraj Dobrila, Fakultet za odgojne i obrazovne znanosti,
Pula, Hrvatska*

Nataša Rogulja

Sveučilište u Zagrebu, Učiteljski fakultet, Zagreb, Hrvatska

Posljednjih godina razvoj umjetne inteligencije (AI) postavlja nove izazove za integraciju AI u obrazovne sustave kako bi se odgovorilo na različite izazove, kao što su poboljšanje iskustva učenja, osiguravanje jednakosti i inkluzivnosti te optimizacija administrativnih zadataka. Zbog sve većeg značaja primjene umjetne inteligencije (AI) u obrazovanju neophodno je uspostaviti smjernice kako bi se postigla efikasna primjena. Ovaj rad istražuje ključne smjernice za efikasnu primjenu AI u obrazovanju. Kroz sustavnu analizu dostupne literature, istraživači pružaju uvid u trenutno stanje i buduće perspektive primjene AI-a u obrazovanju. Naglašava se potreba za jasnim ciljevima i svrhom uvođenja AI tehnologija u obrazovni proces, kao i važnost adekvatne obuke i podrške nastavnicima kako bi maksimalno iskoristili AI alate u pripremi, provedbi i evaluaciji nastavnog procesa. Također se istražuje važnost integriteta podataka i privatnosti učenika te se naglašava potreba za sigurnim i odgovornim rukovanjem podacima. Nadalje, razmatra se prilagodljivost AI tehnologija kako bi se omogućila personalizirana obrazovna iskustva za svakog učenika, te se ističe važnost kontinuiranog evaluiranja i prilagođavanja AI tehnologija kako bi se odgovorilo na promjenjive potrebe i ciljeve obrazovanja. Primjenom ovih smjernica, moguće je postići efikasnu primjenu AI u obrazovanju koja će podržati bolje učenje i razvoj učenika u digitalnom dobu.

Ključne reči: primjena AI u obrazovanju, AI u pripremi, provedbi i evaluaciji nastave, personalizirano učenje, adaptivno ocjenjivanje, razvoj sadržaja i materijala, AI i nova obrazovna iskustva.

* mario.dumancic@gmail.com

GUIDELINES FOR EFFECTIVE IMPLEMENTATION OF AI IN EDUCATION

Mario Dumančić

University of Zagreb, Faculty of Teacher Education, Zagreb, Croatia

Maja Ružić

*Juraj Dobrila University of Pula, Faculty of Educational Sciences,
Pula, Croatia*

Nataša Rogulja

University of Zagreb, Faculty of Teacher Education, Zagreb, Croatia

In recent years, the development of artificial intelligence (AI) has posed new challenges for integrating AI into educational systems to address various needs, such as improving learning experiences, ensuring equality and inclusivity, and optimizing administrative tasks. The increasing significance of AI in education necessitates the establishment of guidelines to achieve effective implementation. This paper explores key guidelines for the efficient application of AI in education. Through a systematic analysis of available literature, researchers provide insights into the current state and future perspectives of AI implementation in education. Emphasis is placed on the need for clear goals and purposes in introducing AI technologies into the educational process, as well as the importance of adequate training and support for educators to maximize the use of AI tools in lesson planning, delivery, and assessment. Additionally, the importance of data integrity and student privacy is investigated, highlighting the need for secure and responsible data handling. Furthermore, the adaptability of AI technologies to enable personalized educational experiences for each student is considered, alongside the importance of continuous evaluation and adjustment of AI technologies to address changing educational needs and goals. By applying these guidelines, it is possible to achieve effective AI implementation in education that supports better learning and development of students in the digital age.

Keywords: AI in education, AI in lesson planning, delivery, and assessment, Personalized learning, Adaptive assessment, Development of content and materials, AI and new educational experiences.

ОБРАЗОВНИ ПОТЕНЦИЈАЛИ АЛАТА
СА ЕЛЕМЕНТИМА ВЕШТАЧКЕ ИНТЕЛИГЕНЦИЈЕ
У ФУНКЦИЈИ ПЛАНИРАЊА И РЕАЛИЗАЦИЈЕ
НАСТАВЕ СТРАНИХ ЈЕЗИКА

Сандра Жарковић* (*докторанткиња*)

Универзитет у Новом Саду, Филозофски факултет, Нови Сад, Србија

Због трансформација до којих су довеле промене у развоју технологије, изменио се начин на који учимо, а у складу са тим и начин на који подучавамо. Циљ овог рада је да се представе, класификују и упореде дигитални алати који у себи садрже елементе вештачке интелигенције, као и да се истраже могућности за њихову примену у различитим етапама наставног процеса. Основу истраживања чине теоријски модел дидактичке анализе и емпиријско истраживање дигиталних алата са елементима вештачке интелигенције. Најпре ће бити дефинисан појам вештачке интелигенције и начин на који програми са елементима вештачке интелигенције обрађују информације и представљају их корисницима. У главном делу рада биће објашњен процес планирања наставе уз помоћ дигиталних алата, односно биће представљене фазе које наставни час треба да садржи и дигитални алати који се у свакој од фаза могу користити. Резултати овог истраживања допринеће бољем разумевању начина на који дигитални алати са елементима вештачке интелигенције могу бити интегрисани у наставни процес и допринети наставним циљевима. На крају рада биће изведени закључци о томе како дигитални алати са елементима вештачке интелигенције могу утицати на планирање и реализацију наставе страних језика у будућности.

Кључне речи: дигитални алати вештачке интелигенције, настава страног језика, образовни потенцијали, ток наставе, основни и средњи ниво учења страног језика.

* sandraladjinovic@gmail.com

EDUCATIONAL POTENTIALS OF TOOLS WITH ELEMENTS OF ARTIFICIAL INTELLIGENCE IN THE FUNCTION OF PLANNING AND IMPLEMENTATION OF FOREIGN LANGUAGE TEACHING

Sandra Žarković (*PhD student*)

University of Novi Sad, Faculty of Philosophy, Novi Sad, Serbia

Due to the transformations brought by the changes in technology development, the way we learn has changed, and accordingly, the way we teach. This paper aims to present, classify, and compare digital tools that contain elements of artificial intelligence, as well as to explore the possibilities for their application at various stages of the teaching process. The base of this research is the theoretical model of didactic analysis and empirical research of digital tools with elements of artificial intelligence. The first part of the paper will define the concept of artificial intelligence and how programs with elements of artificial intelligence process information and present it to users. The main part of the paper will explain the lesson planning process with the help of digital tools, i.e., the phases that a lesson should contain and the digital tools that can be used in each phase. The results of this study would contribute to a better understanding of the way that digital tools with elements of artificial intelligence can be effectively integrated into educational settings to enhance the learning process and teaching outcomes. Finally, the paper will show conclusions on how digital tools with elements of artificial intelligence can impact the planning and conducting of foreign language lessons in the future.

Keywords: digital tools of artificial intelligence, foreign language teaching, educational potentials, course flow, basic and intermediate levels of foreign language learning.

КЉУЧНИ ФАКТОРИ КОЈИ ОБЛИКУЈУ СТАВОВЕ НАСТАВНИКА ПРЕМА ОБРАЗОВНОЈ ТЕХНОЛОГИЈИ БАЗИРАНОЈ НА ВЕШТАЧКОЈ ИНТЕЛИГЕНЦИЈИ

Данимир Мандић*
Гордана Мишчевић
Ивица Радовановић

*Универзитет у Београду, Факултет за образовање
учитеља и васпитача, Београд, Србија*

Образовна технологија базирана на вештачкој интелигенцији (ОТВИ) има велики потенцијал да унапреди наставне методе, организацију наставе и моделе вредновања рада ученика, тј. да унесе револуцију у то како учимо и подучавамо. Циљ овог рада је да идентификујемо кључне факторе који обликују ставове наставника према ОТВИ. У истраживању је учествовало 797 испитаника, који су укључени у све нивое образовања – од предшколског до факултетског. Креиран је инструмент од 16 ставки са Кромбаховом алфа поузданошћу преко 0,9, а у коме су се, као резултат истраживања, јасно издвојила два фактора: први, ОТВИ у функцији постигнућа ученика у учењу и унапређивању наставе, те други, Стручно усавршавање и стицање компетенција наставника у области ОТВИ. Прва главна компонента је објашњавала $\approx 57\%$ укупне варијансе, а друга главна компонента $\approx 8\%$ варијансе. Закључујемо да сагледавајући податке о односу и детаљима фактора који обликују ставове наставника према ОТВИ добијамо додатну могућност да унапредимо програме факултетских предмета на којима их образујемо да користе ту технологију у свом послу. Важно је да се наставници оспособе да је користе како треба да би створили добре услове за учење, јер управо они имају кључну улогу у трансформацији образовања и доносе одлуке о томе како и када ће ову технологију користити у настави.

Кључне речи: употреба вештачке интелигенције, ставови наставника, мотивација, информисаност, трансформисање процеса образовања.

* danimir.mandic@uf.bg.ac.rs

KEY FACTORS THAT SHAPE TEACHERS' ATTITUDES TOWARDS EDUCATIONAL TECHNOLOGY BASED ON ARTIFICIAL INTELLIGENCE

Danimir Mandić
Gordana Mišćević
Ivica Radovanović

University of Belgrade, Faculty of Education, Belgrade, Serbia

Educational technology based on artificial intelligence (ETAI) has a great potential to improve teaching methods, organization of teaching, and models of evaluation of student efforts, i.e., to revolutionize the way we learn and teach. The aim of this research is to identify the key factors that shape teachers' attitudes towards ETAI. Respondents (N=797), who belonged to all levels of education, from preschool to the university, participated in the research. The instrument with 16 items (Cronbach's alpha reliability over 0.9) was created. As a result of the research, two factors were clearly distinguished: 1- MTAI as a function of student achievement in learning and teaching improvement, 2- Professional training and acquisition of teachers' competencies in the field of MTAI. The first principal component explained $\approx 57\%$ of the total variance, and the second principal component $\approx 8\%$ of the variance. The conclusion is that, based on the data about the relationship and specifics of the factors that shape teachers' attitudes towards MTAI, we get an additional opportunity to improve the programs of faculty subjects by which we educate them to use it in their profession. It is important that teachers are trained to use it in the right way in order to create good conditions for learning because they have a key role in the transformation of education and they make decisions about how and when to use it in the teaching process.

Keywords: use of artificial intelligence, teachers' attitudes, motivation, information, transformation of the educational process.

УТИЦАЈ ИНТЕЛИГЕНТНО-ЕТИЧКОГ ТРАСК-А БУДУЋИХ
НАСТАВНИКА И ВАСПИТАЧА НА ЊИХОВУ НАМЕРУ
ДА ИНТЕГРИШУ АЛАТЕ БАЗИРАНЕ НА ВИ У ОБРАЗОВАЊЕ

Верица Милутиновић*
Ивана Обрадовић (*студентски демонстрајор*)
Сузана Ђорђевић
*Универзитет у Крајевцу, Факултет педагошких наука,
Јагодина, Србија*

Вештачка интелигенција (ВИ) све више се интегрише у различите аспекте образовања, нудећи како могућности, тако и изазове за будуће учитеље и васпитаче. Како се образовање развија, кључно је разумети ставове и намере будућих едукатора према коришћењу алата базираних на вештачкој интелигенцији у њиховим наставним праксама. Ова студија има за циљ да истражи ове ставове и факторе који утичу на намеру будућих учитеља и васпитача да интегришу ВИ алате у своје будуће образовне подухвате. Испитан је утицај варијабли: анксиозност због ВИ, субјективна норма, ВИ за друштвену добробит, самопроцена компетенција за коришћење ВИ и интелигентно-етичко ТРАСК (технолошко-педагошко-садржајно знање) на намеру употребе алата ВИ у образовању. Подаци су прикупљени онлајн анкетањем студената Факултета педагошких наука у Јагодини и Факултета за образовање учитеља и васпитача у Београду. Анализа одговора 157 испитаника, будућих учитеља и васпитача, путем вишеструке регресије показала је да предложене варијабле објашњавају 72,9 процента варијансе у намери испитаника да у будућности користе алате ВИ. Од предложених фактора највећи допринос даје интелигентно-етички ТРАСК ($\beta = 0,501$, $p < 0,001$), затим ВИ за друштвену добробит ($\beta = 0,296$, $p < 0,001$) и субјективна норма ($\beta = 0,195$, $p < 0,01$). Остали фактори нису показали статистички значајан утицај. Ови налази указују на то да је неопходно унапређивање образовног програма и подршке за будуће учитеље и васпитаче у развоју интелигентно-етичког ТРАСК-а, као и у изградњи свести о значају ВИ за друштвену добробит.

Кључне речи: вештачка интелигенција, будући учитељи и васпитачи, етичка интеграција, намера коришћења, ТРАСК (технолошко-педагошко-садржајно знање).

* verica.milutinovic@pefja.kg.ac.rs

THE INFLUENCE OF INTELLIGENT-ETHICAL TPACK OF FUTURE TEACHERS AND PRESCHOOL TEACHERS ON THEIR INTENTION TO INTEGRATE AI-BASED TOOLS IN EDUCATION

Verica Milutinović
Ivana Obradović (*student demonstrator*)
Suzana Đorđević

University of Kragujevac, Faculty of Education, Jagodina, Serbia

Artificial Intelligence (AI) is increasingly becoming integrated into various aspects of education, presenting both opportunities and challenges for future primary school and preschool teachers. As education evolves, it is crucial to understand the attitudes and intentions of future educators towards utilizing AI-based tools in their teaching practices. This study aims to explore these attitudes and factors influencing the intention of the pre-service primary and preschool teachers to incorporate AI tools into their future educational endeavors. The impact of the variables such as anxiety due to AI, subjective norm, AI for social good, self-assessment of competence for using AI, intelligent-ethical TPACK on the intention to use AI tools in education was investigated. Data were collected through online surveys of students from the Faculty of Education in Jagodina and the Faculty of Education in Belgrade. The analysis of the responses of 157 respondents, future primary and preschool teachers, through multiple regression, showed that the proposed variables explained 72.9% of the variance in respondents' intention to use AI tools in the future. Of the proposed factors, the greatest unique contribution was provided by intelligent and ethical TPACK ($\beta = 0.501$, $p < 0.001$), followed by AI for social good ($\beta = 0.296$, $p < 0.001$) and subjective norm ($\beta = 0.195$, $p < 0.01$). Other factors did not show a statistically significant impact. These findings indicate the need for improving educational programs and support for future teachers in developing intelligent-ethical TPACK, as well as in raising awareness of the importance of AI for social good.

Keywords: artificial intelligence, pre-service primary and preschool teachers, ethical integration, intention to use, TPACK.

ВЕШТАЧКА ИНТЕЛИГЕНЦИЈА У УЧЕЊУ И НАСТАВИ ЈЕЗИКА

Небојша Радић*

Универзитет у Кембриџу, Центар за језике, Велика Британија

У овом раду говорићу о примени великих мултимодалних модела (ВММ) као што је Chat GPT-4 у настави и учењу језика. До пре само неколико година, доминантни су били специјализовани системи за машинско превођење (нпр. Google Translate; од 2006. до данас). Од 2018. године појавили су се системи засновани на GPT-ју, који генеришу одговоре у интеракцијама заснованим на дијалогу, а могу и да преводе. Ови – сада доминантни – системи користе архитектуру GPT трансформатора, која је генеративна (може аутоматски да генерише језик), унапред обучена (интензивно обучена на огромној количини података) и трансформаторска (специфична врста архитектуре неуронске мреже, коју је увео Google). Системи засновани на GPT-ју нуде аутоматизовану дијалошку наставу, где ученици аутоматски генеришу прве нацрте превода, испитују систем у дијалошким разменама, идентификују грешке / слабости у преводима и затим исправљају / побољшавају / финализирају преводе. Аутоматизована дијалошка педагогија је потенцијално корисна за учење језика, али систем треба даље тестирати и примену истражити како би се уклопила у специфичне педагошке ситуације. Централно питање (а) које ћу поставити у овом контексту филозофске је и етичке природе: шта је то „оригинални“ рад и како ученик може смислено користити ове вредне ВММ ресурсе како би унапредио своја знања?

Кључне речи: вештачка интелигенција, велики мултимодални модели, настава језика.

* nr236@cam.ac.uk

ARTIFICIAL INTELLIGENCE IN LANGUAGE LEARNING AND TEACHING

Nebojša Radić

University of Cambridge, Language Centre, Great Britain

In this paper, I will discuss the application of Large Multimodal Models (LMM) such as Chat GPT-4 in language teaching and learning. Until only a few years ago, specialist Machine Translation (MT) systems (e.g., Google Translate; 2006-present) were dominant. Since 2018, GPT-based systems have emerged. These systems generate responses in dialogue-based interactions and they can also translate. These dominant systems use a GPT transformer architecture that is generative (can automatically generate outputs), pretrained (trained extensively on huge amounts of data), and transformer (a specific kind of neural network architecture, introduced by Google). GPT-based systems offer automated dialogic teaching where L2 students generate 1st-draft translations automatically, they interrogate the system in dialogic exchanges, identify errors / weaknesses in the translations, and then correct / improve / refine the translations. Automated dialogic pedagogy is potentially beneficial for language learning, but the system needs to be further tested, the application explored to fit specific pedagogical situations and ethical frameworks. The central question(s) that I will pose in this context is of a philosophical and ethical nature: what is an “original” piece of work and how is a student to use these valuable resources to enhance their knowledge?

Keywords: AI, Large Multimodal Models, Language teaching.

ПРОВЕРА РАЗУМЕВАЊА ИЗОМЕРИЈЕ АЛКАНА
КОД УЧЕНИКА ОСМОГ РАЗРЕДА ОСНОВНЕ ШКОЛЕ
КРОЗ ДЕТЕКЦИЈУ ГРЕШАКА У ОДГОВОРУ CHATGPT-A
ВЕЗАНОМ ЗА ИЗОМЕРЕ ХЕПТАНА

Катарина Путица*

*Универзитет у Београду, Иновациони центар Хемијској факултету,
Београд, Србија*

Алкани представљају прву класу органских једињења која се обрађује у основној школи, а принципи њихове изомерије применљиви су и код свих осталих класа органских једињења обухваћених наставним програмом хемије за осми разред. Међутим, у одговорима ChatGPT-a на упите на српском језику у вези с изомерима алкана са више од четири угљеникова атома могу се уочити бројне грешке, а ако се питање у вези с изомерима једног таквог алкана постави више пута, поменуће грешке се често разликују од одговора до одговора. Тако, један од одговора ChatGPT-a у вези с изомерима хептана, поред седам тачних изомера, садржао је и нетачне изомере 4-метилхексан и 3-етил-2-метилпентан, док су тачни изомери 2,4-диметилпентан и 2,2,3-триметилбутан били изостављени. Ради провере њиховог разумевања изомерије алкана, 107 ученика осмог разреда упитано је да детектује грешке у датом одговору. 4-метилхексан и 3-етил-2-метилпентан идентификовани су као нетачни изомери од стране 71,96%, односно 64,48% ученика. Такође, 55,14% ученика навело је 2,4-диметилбутан као додатни изомер, док је само 36,45% њих идентификовало 2,2,3-триметилбутан као други недостајући изомер. Коначно, кроз дискусију на нивоу разреда, дошло се до потпуне листе изомера хептана, уз закључак да је тачност свих одговора ChatGPT-a на питања из органске хемије неопходно критички проценити.

Кључне речи: ChatGPT, провера разумевања, изомерија алкана, ученици основних школа.

* puticakatarina@gmail.com

ASSESSMENT OF THE EIGHTH-GRADE ELEMENTARY
SCHOOL PUPILS' UNDERSTANDING OF ISOMERISM
OF ALKANES THROUGH DETECTION OF ERRORS IN
CHATGPT'S RESPONSE RELATED TO ISOMERS
OF HEPTANE

Katarina Putica

*University of Belgrade, Innovative Centre of the Faculty of Chemistry,
Belgrade, Serbia*

Alkanes represent the first class of organic compounds elaborated in elementary school and the principles of their isomerism apply to all the other classes of organic compounds covered by the eighth-grade chemistry curriculum. However, in ChatGPT's responses to Serbian language prompts related to isomers of alkanes with more than four carbon atoms numerous errors can be observed, and if a prompt about isomers of one such alkane is repeated several times, these errors often vary from response to response. Thus, one ChatGPT's response regarding isomers of heptane, along with seven correct isomers, included incorrect isomers 4-methylhexane and 3-ethyl-2-methylpentane but excluded correct isomers 2,4-dimethylpentane and 2,2,3-trimethylbutane. To assess their understanding of alkane isomerism, 107 eighth-grade pupils were asked to detect errors in this response. 4-methylhexane and 3-ethyl-2-methylpentane were identified as incorrect isomers by 71.96% and 64.48% of the pupils, respectively. Furthermore, 55.14% of the pupils enlisted 2,4-dimethylpentane as an additional isomer, while only 36.45% of them identified 2,2,3-trimethylbutane as the other missing isomer. Ultimately, through class discussion, the complete list of isomers of heptane was produced, with the conclusion that the correctness of all ChatGPT's responses to organic chemistry prompts needs to be critically assessed.

Keywords: ChatGPT, assessment of understanding, isomerism of alkanes, elementary school pupils.

УМЕТНОСТ РЕЧИ – ИЗУЧАВАЊЕ
СРПСКОГ ЈЕЗИКА, КЊИЖЕВНОСТИ
И КУЛТУРЕ У СВЕТЛУ ПРОМЕНА

THE ART OF WORDS – STUDYING
THE SERBIAN LANGUAGE,
LITERATURE, AND CULTURE
IN THE LIGHT OF ONGOING CHANGES

МОДЕЛ ИЗОКРЕНУТЕ УЧИОНИЦЕ У НАСТАВИ ПРАВОПИСА

Саша Чорболоковић*

Универзитет Синџидунум, СП Аналитика, Београд, Србија

Модел изокренуте учионице је нашао своју примену у многим школама и значајан је извор функционалног увођења савремених технологија и континуираног напретка ученика у учењу и усвајању знања из различитих предмета (Берман, Самс, 2019). Важну улогу може имати и у настави српског језика, нарочито у настави правописа, која се углавном заснива на меморисању, препознавању и увежбавању нормативних правила путем правописних вежби. Примери су врло често застарели, неадекватни, ученицима незанимљиви и неповезани са непосредним окружењем. Као последицу тога ученици имају пасивно знање (Чорболоковић 2014, 2015). Применом овог модела ученици би код куће гледали кратке снимљене правописне видео-лекције и имали задатак да најпре направе белешке, осмисле питања у вези с одгледаним, а онда би на часу и кроз групни облик рада креативно, другачије примењивали теоријски усвојена правила. У овом раду ће бити приказано неколико најуспешнијих примера из наставне праксе (*йравойисна ђачка конференција, йравойисна шейња*). Поред кооперативног начина рада, истраживачког односа, креативности, критичког става према написаном, ученици савремену технологију и дигиталне алате користе за учење. Знање постаје трајније и функционалније, а настава правописа престаје бити формалистичка, оптерећена само дефиницијама и терминима.

Кључне речи: изокренута учионица, настава правописа, српски језик, основна школа.

* scorbolokovic@singidunum.ac.rs

THE FLIPPED CLASSROOM MODEL APPLIED IN THE TEACHING OF WRITING RULES

Saša Čorboloković

*Singidunum University, English Language Studies Programme,
Belgrade, Serbia*

The flipped classroom model has been applied in many schools. It represents a significant source of functional introduction of modern technologies and it has contributed to a continuous development of students' progress in learning and acquiring knowledge from various subjects (Berman, Sams, 2019). It can also play an important role in the teaching of the Serbian language, especially in the teaching of writing rules, which is mainly based on memorizing, recognizing, and practicing prescriptive rules through writing exercises. The examples are often outdated, inadequate, uninteresting to the students, and unrelated to the real environment. Consequently, students have passive knowledge (Čorboloković 2014, 2015). By applying this model, students can watch short recorded video lessons about writing rules at home and then do some tasks, including making notes and writing down questions related to what they have seen. After that, they can creatively and differently apply the adopted theoretical rules by analyzing them in groups during classes. This paper presents some of the most successful examples taken from teaching practice (*Writing Students' Conference, Writing Walk*). In addition to being involved in cooperative and research work, students have the opportunity to develop creative and critical thinking skills and use modern technology and digital tools for learning. Knowledge becomes more permanent and functional, and the teaching of writing rules ceases to be formalistic, burdened only with definitions and terms.

Keywords: flipped classroom, teaching of writing rules, primary school, Serbian language.

УНАПРЕЂИВАЊЕ ЧИТАЛАЧКИХ КОМПЕТЕНЦИЈА
УЧЕНИКА ДРУГОГ ЦИКЛУСА ОСНОВНОГ ОБРАЗОВАЊА
И ВАСПИТАЊА ПОСРЕДСТВОМ ДЕЛА САВРЕМЕНИХ
КЊИЖЕВНИКА ЗА ДЕЦУ

Наташа Кљајић*

Основна школа „Бранко Радичевић”,
Бољевци – Пројар, Београд, Србија

Жељко Тешић

Универзитет Сорбона, Филолошки факултет, Париз, Француска

Ово излагање бави се новим методичким могућностима у настави књижевности током другог циклуса основног образовања и васпитања, а посредством сагледавања прозних дела савремених српских књижевника (Јасминке Петровић и Игора Коларева). Циљ истраживања јесте да се утврди на који начин савремена књижевност за децу и младе, као део *Пројрама насјаве и учења* од петог до осмог разреда основне школе, потпомаже развијање читалачких и естетских компетенција код ученика. Тежи се проналажењу парадигматичних примера и креирању задатака за ђаке. Користи се метода анализе дела Јасминке Петровић (*О дујмеју и срећи*, *Ово је насјрашњији дан у мом живоју* и *Лейо када сам научила да лејим*) и Игора Коларева (*Аји* и *Ема* и *Дванаесјо море*). Резултати истраживања су примери методичких поступака и задатака за ученике којима се поспешује самостално читање уметничких текстова, подстичу истраживачки приступ, имагинација, емотивни доживљај, критичко проматрање и повезивање са другим врстама уметности (као што је филмска). Показаће се како се посредством читања савремене књижевности, уз ваљана методичка поступања, ученици лакше емотивно и фантазијски повезују са светом књижевног дела. То их мотивише да откривају нове ауторе и књиге, да уочавају вредност сопствених читалачких активности, те да и друге подстичу на читање.

Кључне речи: савремена књижевност за децу и младе, мотивација за читање, методичка поступања, задаци, методика наставе књижевности.

* natasenjka@gmail.com

IMPROVING READING SKILLS OF STUDENTS
IN THE SECOND CYCLE OF PRIMARY EDUCATION
THROUGH THE WORKS OF CONTEMPORARY
CHILDREN'S LITERATURE AUTHORS

Nataša Kljajić

*Elementary school "Branko Radičević",
Boljevci – Progar, Belgrade, Serbia*

Željko Tešić

University of Sorbonne, Faculty of Philology, Paris, France

This presentation deals with new methodological possibilities in teaching literature during the second cycle of primary education, through the examination of prose works by contemporary Serbian writers (Jasminka Petrović and Igor Kolarev). The aim of the research is to determine how contemporary literature, as part of the teaching program from fifth to eighth grade of primary school, assists in developing students' reading and aesthetic competencies. The goal is to find paradigmatic examples and create assignments for students. The method of analyzing works by Jasminka Petrović (*About the Button and Happiness*, *This Is the Scariest Day of My Life*, and *The Summer When I Learned to Fly*) and Igor Kolarev (*Agi and Ema* and *The Twelfth Sea*) is used. The results of the research are examples of methodological procedures and assignments for students aimed at promoting independent reading of artistic texts, encouraging the research approach, imagination, emotional experience, critical observation, and connection with other forms of art (such as film). It will be shown how through reading contemporary literature, with appropriate methodological approaches, students more easily emotionally and imaginatively connect with the world of books. This encourages them to discover new authors and books, to recognize the value of their own reading activities, and to encourage others to read.

Keywords: contemporary literature, reader competencies, assignments.

ОБЛИЦИ УСМЕНОГ И ПИСМЕНОГ ИЗРАЖАВАЊА У ЧИТАНКАМА ЗА ЧЕТВРТИ РАЗРЕД ОСНОВНЕ ШКОЛЕ

Милена Митровић*

*Универзитет у Београду, Факултет за образовање
учитеља и васпитача, Београд, Србија*

Развијање, богаћење и унапређивање говорног израза ученика остварује се кроз разноврсне вежбе на часовима граматике, књижевности и језичке културе. У раду се разматра заступљеност различитих облика усменог и писменог изражавања у читанкама, тачније у методичкој апаратури која прати књижевне текстове, за четврти разред основне школе. Циљ истраживања је био утврђивање доминантних облика језичке културе, као и откривање њихове функционалности у настави српског језика. Примењена је метода теоријске анализе, као и посебно осмишљен инструмент (чек-листа). Узорак истраживања чиниле су одобрене читанке за четврти разред у школској 2023/2024. На основу резултата истраживања дошли смо до закључка да су у читанкама доминантни основни облици језичке културе (причање, препричавање и описивање). Имајући у виду да књижевни текстови у настави нуде различите подстицаје за говорно изражавање, размотрене су могућности за ефикасније повезивање наставе књижевности и језичке културе, односно, предложена су решења за даља усавршавања говорног израза и богаћење речника ученика четвртог разреда.

Кључне речи: настава српског језика, говорна култура, читанка, богаћење речника.

* milena.mitrovic@uf.bg.ac.rs

ORAL AND WRITTEN EXPRESSION FORMS IN FOURTH-GRADE PRIMARY SCHOOL TEXTBOOKS

Milena Mitrović

University of Belgrade, Faculty of Education, Belgrade, Serbia

The development, enrichment, and improvement of students' oral expression skills are achieved through various exercises in grammar, literature, and speech culture classes. This paper discusses the representation of different forms of oral and written expression in textbooks, specifically focusing on the methodological apparatus accompanying literary texts for fourth-grade primary school students. The aim of the research was to identify the predominant forms of linguistic culture and explore their functionality in Serbian language teaching. The research utilized theoretical analysis and a specially designed instrument – a checklist. The research sample comprised the approved reading books for the fourth grade in the 2023/2024 school year. Based on the research results, it was concluded that the basic forms of language culture (such as telling, retelling, and describing) are prevalent in reading books. Considering that literary texts provide various opportunities for oral expression, suggestions were made for more effectively integrating literature and language culture teaching, along with proposals for further enhancing oral expression and vocabulary enrichment among the fourth-grade students.

Keywords: teaching Serbian language, linguistic culture, textbook, vocabulary enrichment.

КАКО УШКОЛОВАТИ СМРТ – СТРАТЕГИЈЕ УЧИТЕЉА

Владимир Вукомановић Растегорац *

*Универзитет у Београду, Факултет за
образовање учитеља и васпитача, Београд, Србија*

Размишљање о смрти започиње у раном детињству. У вези с тим, студенти Факултета за образовање учитеља и васпитача у Београду показали су запитаност над следећим ситуацијама: 1) како ученику одговорити на питање шта је смрт; 2) како реаговати кад ученик показује промене у понашању поводом смрти кућног љубимца, 3) да ли и како тумачити текст у чијем је фокусу члан породице који је преминуо ученику из одељења, 4) да ли и како разговарати с ученицима о смрти у случају кад се дође на замену у одељење у којем је преминуо учитељ. Циљ текста је да систематизује мишљења учитеља о поменутих ситуацијама, а онда и формулише препоруке за даљи рад. С том сврхом састављен је упитник, који је попунило 200 учитеља са територије Србије, а њихови одговори су подвргнути квалитативној анализи. Прелиминарни резултати указују на то: 1) да учитељи нуде и биолошко и метафизичко објашњење смрти, 2) да у случају смрти љубимца ученицима пружају и невербалну и вербалну подршку, 3) да су учитељи подељени у оцени да ли треба одложити тумачење текста или не, као и 4) да су учитељи подељени у оцени да ли треба ученицима рећи истину у вези са преминулим колегом. Насупрот томе, простор за побољшање може се видети у: 1) избегавању метафоричних објашњења смрти, 2) избегавању предлога да се кућни љубимац брзо замени, 3) јаснијем освешћењу фактора који утичу на то да се разговор о теми смрти покрене или одложи.

Кључне речи: методика наставе српског језика и књижевности, образовање о смрти, млађи разреди основне школе.

* vladimir.vukomanovic@uf.bg.ac.rs

HOW TO EDUCATE ABOUT DEATH – PRIMARY SCHOOL TEACHERS' STRATEGIES

Vladimir Vukomanović Rastegorac

University of Belgrade, Faculty of Education, Belgrade, Serbia

Reflection on the phenomenon of death begins in early childhood. Students at the Faculty of Education in Belgrade have shown concern about the following situations: 1) how to respond to the question of what death is; 2) whether and how to react when a child shows behavioral changes due to the death of a pet; 3) whether and how to interpret a text focusing on a relative who has passed away to a pupil in the class; 4) whether and how to talk to pupils about death when joining a class in which the teacher has passed away. This text aims to systematize teachers' opinions on these situations and formulate recommendations for further work. For this purpose, a questionnaire was prepared and filled out by 200 teachers from Serbia, and their responses were subjected to qualitative analysis. Preliminary results indicate that: 1) teachers provide both biological and metaphysical explanations of death; 2) in the case of a pet's death, teachers provide both non-verbal and verbal support to pupils; 3) teachers are divided on whether to postpone the interpretation of the text or not; 4) teachers are divided on whether to tell pupils the truth about the deceased colleague. In contrast, areas for improvement can be seen in: 1) avoiding metaphorical explanations of death, 2) avoiding suggestions to replace a deceased pet too quickly, 3) an increased awareness of factors influencing the decision to initiate or postpone a conversation on the topic of death.

Keywords: teaching methodology of Serbian language and literature, death education, lower grades of primary school.

ИМАГОЛОШКИ И ИНТЕРКУЛТУРАЛНИ АСПЕКТИ РОМАНА МИКА ЈЕЛЕНЕ АНГЕЛОВСКИ

Невена Лукинић Јањуш*

Универзитет у Београду, Филолошки факултет, Београд, Србија

У свету који се мења, на шта реферише и наслов ове конференције, пред образовањем и васпитањем ученика искрсавају многи изазови на које треба одговорити. Један од њих тиче се присуства све чешће дискриминације и неједнакости у савременом добу, а које се у различитим облицима појављују и у оквиру основношколског и средњошколског образовања. У том погледу, чини се да би укључивање имаголошких и интеркултуралних аспеката у наставни процес могло значајно предупредити потенцијалне потешкоће у вези са ученичким односом према страном, што би свакако унапредило развојни пут ученика и уопште образовни систем у целини. Указивањем на оне појединости књижевних дела путем којих би се у наставу имплементирао разговор о другима, али и нама самима, створила би се могућност за успостављање интеркултуралног дијалога, својеврсног алата којим ученици стичу интеркултуралне компетенције, које се чине кључним ресурсом за живот у 21. веку. Стога ово истраживање у средиште интересовања поставља роман *Мика* Јелене Ангеловски, са настојањем да се на примеру наведеног прозног остварења покажу потенцијали и дometи имаголошког и интеркултуралног наставног читања. Аналитичко-синтетичким методом у раду ће се указати на питање идентитета, за којим главни јунак трага у мултикултурној незавичајној средини, те на могуће импликације које у вези са тим могу значајно утицати на формирање ученика који је отворен за оно што је друго и другачије.

Кључне речи: имагологија, интеркултуралност (интеркултурални дијалог, интеркултуралне компетенције), *Мика*, настава, образовање и васпитање.

* nevena.lukinic.ist@fil.bg.ac.rs

IMAGOLOGICAL AND INTERCULTURAL ASPECTS OF THE NOVEL *MIKA* BY JELENA ANGELOVSKI

Nevena Lukinić Janjuš

University of Belgrade, Faculty of Philology, Belgrade, Serbia

In a world that is changing, as the title of this conference refers to, education is facing many challenges of that need to be addressed. One of them concerns the increasing presence of discrimination and inequality in the modern age, which appear in various forms in primary and secondary education. In this regard, it seems that the inclusion of imagological and intercultural aspects in the teaching process could significantly prevent potential difficulties regarding students' attitudes towards foreigners. It would certainly improve the developmental path of students and the education system as a whole. By highlighting the details of literary works through which conversation about others, as well as ourselves, could be implemented in education, the opportunity for establishing intercultural dialogue would be created. This dialogue serves as a unique tool through which students acquire intercultural competencies which are deemed crucial resources for life in the 21st century. Therefore, this research places the novel *Mika* by Jelena Angelovski at the center of interest, aiming to demonstrate the potentials and scopes of imagological and intercultural reading in teaching, using the example of the aforementioned fictional work. Through an analytical-synthetic method, the paper will address the question of identity that the main character seeks in a multicultural non-native environment, as well as the possible implications that may significantly influence the formation of students who are open to what is different and other.

Keywords: imagology, interculturality (intercultural dialogue, intercultural competencies), *Mika*, teaching, education.

УМЕТНОСТ ГОВОРА – ИНТОНАЦИЈА У МЛАЂИМ РАЗРЕДИМА ОСНОВНЕ ШКОЛЕ

Љубица Весић*

*Универзитет у Београду, Факултет за образовање
учитеља и васпитача, Београд, Србија*

У конституисању једног исказа важну улогу имају како лексеме, тако и прозодијска средства. Како ће саговорник схватити поруку зависи не само од избора речи већ и од прозодијске организације исказа, а посебно интонације. Иако се појам интонације не наводи у наставном програму, њена улога веома је значајна у области говорне културе. Основни циљ рада био је да се покаже на које све начине се појам интонације, макар имплицитно, може инкорпорирати у областима граматике, књижевности и језичке културе. Стога је требало анализирати програм наставе и учења за први циклус образовања и васпитања да би се утврдило у којим областима је могуће посветити се интонацији. Затим је требало анализирати програмом задате наставне јединице кроз уџбенике и пронаћи примере који би представљали најбољу подлогу за усвајање знања у вези са интонацијом. Показало се да се на усвајању и увежбавању интонације може радити већ од првог разреда, а да су за то посебно погодни драмски текстови који се обрађују на часовима књижевности. Иако појам интонације може бити изазован за ученике млађих разреда основне школе, сматрамо да ученици кроз различите говорне вежбе или сценска извођења драмских текстова интуитивно могу да уоче колика је њена важност у комуникацији. Тиме би учитељи додатно утицали на развијање говорне културе ученика и оспособили их да активно и успешно учествују у свим комуникационим ситуацијама.

Кључне речи: настава српског језика, говорна култура, интонација, интонациони модели, комуникативна функција.

* ljubica.vesic@uf.bg.ac.rs

ART OF SPEECH – INTONATION IN THE LOWER GRADES OF ELEMENTARY SCHOOL

Ljubica Vesić

University of Belgrade, Faculty of Education, Belgrade, Serbia

In the making of an utterance, both words and prosodic devices play an important role. How the interlocutor will understand the message depends not only on the choice of words, but also on the prosodic organization of the statement, especially intonation. Although the concept of intonation is not mentioned in the curriculum, its role is very important in the field of speech culture. The main goal of the paper was to show in which ways the concept of intonation can be incorporated, even implicitly, in the field of grammar, literature, and language culture. Therefore, it was necessary to analyze the curriculum for the first cycle of education to determine in which areas of the curriculum it is possible to devote special attention to intonation practice. Then we moved on to the analysis of the teaching units assigned by the curriculum in the textbooks and to find examples that would represent the best basis for acquiring knowledge related to intonation. It has been shown that the acquisition and practice of intonation can be worked on already from the first grade of elementary school, and that dramatic texts that are covered in literature classes are especially suitable for this. Although the concept of intonation can be challenging for students in the lower grades of elementary school, we believe that by using various speech exercises or stage performances of dramatic texts, students can intuitively see how important it is in the context of communication. In this way, teachers would additionally influence the development of students' speech culture and enable them to participate in all communication situations actively and successfully.

Keywords: Serbian language teaching, speech culture, intonation, intonation models, communicative function.

НОВОУСПОСТАВЉЕНЕ ИНТЕРТЕКСТУАЛНЕ ВЕЗЕ
РОМАНА „ДЕРВИШ И СМРТ“ МЕШЕ СЕЛИМОВИЋА
СА САВРЕМЕНИМ РОМАНИМА
И ФИЛОЗОФСКИМ КОНЦЕПТИМА

Снежана Марковић* (*докторанткиња*)

Универзитет у Београду, Филолошки факултет, Београд, Србија

Предмет истраживања биће анализа новоуспостављених интертекстуалних веза романа *Дервиш и смрт* Меше Селимовића са романима савремених домаћих и светских писаца, али и са филозофским концептима кроз чију призму се Селимовићев роман до сада није посматрао. Стога, истраживачку грађу ће чинити романи *Дервиш и смрт* (1966) Меше Селимовића, *Црна књија* (2008) Орхана Памука, *Покоравање* (2015) Мишела Уелбека, *Осама* (2015) Владимира Кеџмановића и *Тихо шече Мисисии* (2017) Владимира Табашевића, као и филозофски концепти Жака Дериде, Хане Арент, Славоја Жижека и Љубомира Тадића. Са циљем да се успоставе новооткривене интертекстуалне везе романа *Дервиш и смрт* Меше Селимовића, истраживачку грађу ћемо анализирати са методолошког становишта теорија деконструкције, интертекстуалности и компаратистике. Досадашње интертекстуалне везе романа *Дервиш и смрт* препознате су као бројне и приказане су кроз различите научне студије као комплексне, слојевите и дијалогски оријентисане. Углавном се заснивајући на дијалозима Селимовићевог романа са домаћим и светским класицима, филозофијом апсурда и егзистенцијализмом, оне су понудиле своје интерпретативне одговоре и указале на могућности међутекстовних веза. Успостављањем новооткривених интертекстуалних веза романа *Дервиш и смрт* Меше Селимовића, понудићемо другачије значењске перспективе и нове интерпретативне димензије.

Кључне речи: српска књижевност, роман, Меша Селимовић, *Дервиш и смрт*, интертекстуалност.

* snezanabeograd011@gmail.com

NEWLY ESTABLISHED INTERTEXTUAL CONNECTIONS
OF THE NOVEL “DERVISH AND DEATH”
BY MEŠA SELIMOVIĆ WITH CONTEMPORARY NOVELS
AND PHILOSOPHICAL CONCEPTS

Snežana Marković (*PhD candidate*)

University of Belgrade, Faculty of Philology, Belgrade, Serbia

The subject of the research will be the analysis of the newly established intertextual connections between the novel *Dervish and Death* by Meša Selimović with the novels of the contemporary domestic and international writers, but also with philosophical concepts, through the prism that Selimović's novel has not been viewed yet. Therefore, the research material will be the novels *Dervish and Death* (1966) by Meša Selimović, *The Black Book* (2008) by Orhan Pamuk, *Submission* (2015) by Michel Houellebecq, *Osama* (2015) by Vladimir Kecmanović and *It flows quietly Mississippi* (2017) by Vladimir Tabašević, as well as the philosophical concepts of Jacques Derrida, Hannah Arendt, Slavoj Žižek, and Ljubomir Tadić. With the aim of establishing the newly discovered intertextual connections of the novel *Dervish and Death* by Meša Selimović, we will analyze the research material from the methodological point of view of the theories of deconstruction, intertextuality, and comparatism. The previous intertextual connections of the novel *Dervish and Death* have been recognized as numerous and have been shown through various scientific studies as complex, layered, and dialogically oriented. Mainly based on the dialogues of Selimović's novel with domestic and world classics, the philosophy of the absurd and existentialism, they offered their interpretive answers and indicated the possibilities of intertextual connections. By establishing the newly discovered intertextual connections of the novel *Dervish and Death* by Meša Selimović, we will offer different meaning perspectives and new interpretive dimensions.

Keywords: Serbian literature, novel, Meša Selimović, *Dervish and Death*, intertextuality.

ОБЛИКОВАЊЕ ЛЕКСИЧКИХ ИГАРА КРОЗ
ИСТРАЖИВАЊЕ И ДЕЛАЊЕ – НА ОСНОВУ ПРВИХ
ИСКУСТАВА СТУДЕНАТА ВАСПИТАЧКОГ СМЕРА
У РАДУ СА ДЕЦОМ ПРЕДШКОЛСКОГ УЗРАСТА

Ђорђе Јанковић*

*Универзитет у Београду, Факултет за образовање
учитеља и васпитача, Београд, Србија*

Васпитач при стварању језичких игара уважава различите групе критеријума, предметних и педагошких. У владајућој васпитно-образовној клими у предшколским установама ти педагошки оквири подразумевају пуно ангажовање детета кроз делање и давање смисла процесу учења у виду заједничког истраживања. У иницијалном образовању васпитача та начела студента позивају да у почетним тренуцима непосредног рада с децом уважава веома широк спектар захтева. Због тога смо за циљ овог истраживања узели откривање начина на које студенти примењују две поменуте врсте критеријума. Анализирали смо сто студентских припрема за ситуације учења из 2023/2024. године. Резултате смо представили дескриптивном методом. Испитивали смо ове елементе: а) избор и усложњавање језичких предлогака за игре парадигматских језичких односа, семантичких и творбених игара, б) функционалност визуелних представа за коришћене речи, в) вођење хеуристичког дијалога, г) укљученост деце – отвореност за преусмеравање ситуације и физичко ангажовање. Утврдили смо типичне недостатке, као што су селективна примена граматичких и семантичких критеријума, неукључивање деце у процес учења или укључивање само у репродуктивном погледу. У закључку смо дали могуће начине за примену две кључне компоненте у обликовању игара: креирање провокативне ситуације за истраживање језичке појаве, стратегије за рад на конкретним типовима игара и сл.

Кључне речи: лексичке игре, истраживање, делање, иницијално образовање васпитача.

* djordje.jankovic@uf.bg.ac.rs

LEXICAL GAMES THROUGH RESEARCH AND ACTION
– BASED ON THE FIRST EXPERIENCES OF TEACHER
EDUCATION STUDENTS WITH PRESCHOOL CHILDREN

Dorđe Janković

University of Belgrade, Faculty of Education, Belgrade, Serbia

When creating language games, the preschool teacher applies different groups of criteria, namely those immanent to language and pedagogical. In the prevailing educational climate in preschool institutions, these pedagogical frameworks imply a full engagement of the child through action and giving meaning to the learning process in the form of joint research. In the initial education of teachers, these principles call on the student to respect a very wide range of requirements in the initial moments of direct work with children. That is why we took the aim of this research to discover the ways in which students apply the two mentioned types of criteria. We analyzed one hundred student preparatory works for learning situations from 2023/2024 school year. We presented the results using a descriptive method. We examined following elements: a) the selection and complexity of language examples for games of paradigmatic relations, semantics, and derivation, b) the functionality of visual representations for the words used, c) the ways of leading a heuristic dialogue, g) involvement of children – openness to redirecting the situation and physical engagement. We found typical shortcomings, such as the selective application of grammatical and semantic criteria, not involving children in the learning process or involving them only in a reproductive manner. In conclusion, we have given possible ways to apply two key components in designing games: creating a provocative situation for researching language phenomena, strategies for working on specific types of exercises, and similar activities.

Keywords: lexical games, research, action, initial education of teachers.

КУЛТУРА ИЗРАЖАВАЊА У ДИГИТАЛНОМ ДОБУ

Драгана Литричин Дунић*

*Универзитет Едуконс, Училијски факултет,
Сремска Каменица, Србија*

Овај рад се бави анализом начина на које дигитализација утиче на процесе читања и интерпретације књижевних дела, као и на културу уопште, те како образовни систем може одговорити на ове промене да би се очувала култура изражавања и унапредила медијска култура. У средишту овог истраживања је култура изражавања, која се у дигиталном добу сусреће са трансформацијом традиционалних парадигми читања и интерпретације. Заправо, овом темом се указује на то како дигитална ера трансформише приступ књижевности и култури читања, стварајући нове изазове, али и прилике за образовање и васпитање. Динамичност дигиталних медија, интерактивност и мултимодалност садржаја пружају нове прилике за ангажовање ученика и подстицање њихове креативности, али истовремено постављају питања о очувању дубине аналитичког размишљања и критичког осврта на књижевна дела. Циљ овог истраживања је да идентификује стратегије које би могле унапредити културу читања и изражавања у дигиталном добу, посебно кроз наставу књижевности. Овим радом се такође указује на важност развоја медијске писмености као кључне компоненте образовања у 21. веку. У закључним разматрањима се наводи да, интеграцијом технологије, развојем креативних вештина и промовисањем глобалне повезаности, образовање може наставити да расте и прилагођава се потребама и изазовима савременог друштва.

Кључне речи: култура изражавања, дигитално доба, књижевност, култура, медијска писменост.

* ddunic@gmail.com

THE CULTURE OF EXPRESSION IN THE DIGITAL AGE

Dragana Litričin Dunić

Educons University, Faculty of Teacher Training, Sremska Kamenica, Serbia

The paper deals with the analysis of the ways in which digitization affects the processes of reading and interpreting literary works, as well as culture in general, and how education system can respond to these changes in order to preserve the culture of expression and improve media culture. At the center of this research is the culture of expression which in the digital age meets with the transformation of traditional paradigms of reading and interpretation. In fact, this topic points to the ways in which the digital era transforms the approach to literature and reading culture, creating new challenges, but also opportunities for education. The dynamism of digital media, interactivity, and multimodal content provide new opportunities for engaging students and encouraging their creativity, but at the same time they raise questions about preserving the depth of analytical thinking and critical review of literary works. The goal of this research is to identify strategies that could improve the culture of reading and expression in the digital age, especially through the teaching of literature. This work also points to the importance of developing critical media literacy as a key component of education in the 21st century. The concluding remarks state that by integrating technology, developing creative skills and promoting global connectivity, education can continue to grow and adapt to the needs and challenges of modern society.

Keywords: culture of expression, digital age, literature, culture, media literacy.

СИНТАКСИЧКА СЛОЖЕНОСТ НАРАТИВНИХ И АРГУМЕНТАТИВНИХ ТЕКСТОВА УЧЕНИКА ТРЕЋЕГ И ЧЕТВРТОГ РАЗРЕДА ОСНОВНЕ ШКОЛЕ

Маја Ивановић*

*Универзитет у Београду, Факултет за специјалну едукацију и
рехабилитацију, Београд, Србија*

Циљ рада је да се испита утицај жанра на синтаксичку сложеност текстова, тј. да се испитају постојеће разлике у синтаксичкој структури наратива и аргументатива деветогодишњака и десетогодишњака. Студије посвећене овом питању недвосмислено указују на то да се са узрастом и дужином школовања значајно мењају обележја исказа које ученици продукују: што се дуже школују, то су и њихове конструкције у писаном језику дуже, сложеније и разноврсније. Испитаници, подељени у две групе (ук. 84 испитаника), писали су по два текста, тако да се корпус састојао од 168 текстова. Анализа прикупљеног материјала је обухватила квантитативне (дужина текста праћена бројем речи, комуникативних реченица и клауза; дужина зависносложене реченице мерена бројем речи и зависних клауза) и квалитативне (регистрована је и испитивана појава различитих реченичних типова) параметре. Показало се да су у оба типа дискурса дуже текстове продуковали ученици 4. разреда, да су обе узрасне групе продуковале дужу зависносложену реченицу у аргументативима, те да у структури овог жанра скоро половину реченица чине оне са зависном клаузом. Овим су осветљена релевантна својства писане реченице и текста ученика 3. и 4. разреда, што учитељима омогућује да током усвајања писаног израза пруже одговарајуће инструкције којима би се олакшао процес приближавања дечје синтаксе писаним обрасцима одраслих говорника.

Кључне речи: синтаксичка сложеност, наративни текст, аргументативни текст, деветогодишњаци, десетогодишњаци.

* majapivanovic@gmail.com

SYNTACTIC COMPLEXITY IN NARRATIVE AND ARGUMENTATIVE TEXTS WRITTEN BY THIRD- AND FOURTH-GRADERS

Maja Ivanović

*University of Belgrade, Faculty of Special Education and Rehabilitation,
Belgrade, Serbia*

The purpose of the study was to determine the effect of the mode of discourse, i.e., narratives and argumentatives on the syntactic complexity of compositions written by nine- and ten-year-old children. Subjects were divided in two different age groups (total 84) and they were all writing two essays, so the whole corpus consisted of 168 texts. The compiled material analysis included the quantitative (length, followed by the average number of words, communicative sentences and clauses; the length of the dependent complex clause measured by an average number of words and average number of dependent clause) and qualitative parameters (the presence of various sentence types was identified and analysed. In both discourse modes, the fourth-graders produced significantly longer texts than the third-graders. At both grade levels the sentence length in argumentatives was significantly greater than in the narratives. Also, almost half of the sentences in the argumentatives are those with a dependent clause. This reveals the relevant properties of text and written sentence of the third- and fourth-graders which enables teachers to provide them with appropriate instructions to facilitate bringing children's syntax closer to written forms of adult speakers.

Keywords: syntactic complexity, narratives, argumentatives nine- and ten-year-old children.

PUER ETERNUS – МУШКО ОДРАСТАЊЕ
У ПОЕЗИЈИ АЛЕКСАНДРА РИСТОВИЋА
И МЕТОДИЧКО ОБЛИКОВАЊЕ РАЗУМЕВАЊА

Бојан Марковић*

*Универзитет у Београду, Факултет за образовање
учитеља и васпитача, Београд, Србија*

У излагању се анализира тема одрастања мушког лирског субјекта у „романима у стиховима” *Лак као ђеро* (1988) и *Неки дечак* (постхумно, 1995) Александра Ристовића. Најпре се изводе основне тематско-мотивске равни текстова, анализира се језичко-стилска особеност поетског израза, прати наративна фрагментарност и перспективност лирског субјекта, како би се описао особени идентитет дечака, који је приказиван у сталном процесу одрастања и преласка у конструисану маскулину фигуру. Ристовићеви текстови се ситуирају у континуитету других сличних поетских текстова српске поезије, као и унутар поетички издиференцираног корпуса ауторових других књига за одрасле. Посебна пажња је посвећена методичким захтевима за обликовањем анализе текста у раду са младим читаоцима с обзиром на специфичности савременог тренутка, у коме доминира потреба за родном осетљивошћу, критиком доминантног маскулинитета и отвореним питањима о маргинализованости.

Кључне речи: детињство, одрастање, маскулинитет, Александар Ристовић, тумачење савремене поезије за младе.

* bojan.markovic@uf.bg.ac.rs

PUER ETERNUS – MALE GROWING UP
IN THE POETRY OF ALEKSANDAR RISTOVIĆ
AND METHODOLOGICAL SHAPING OF UNDERSTANDING

Bojan Marković

University of Belgrade, Faculty of Education, Belgrade, Serbia

The presentation analyzes the theme of the growth of the male lyrical subject in the “verse novels” *Lak kao pero* (1988) and *Neki dečak* (posthumously, 1995) by Aleksandar Ristović. First, the basic thematic-motive levels of the texts are derived, the linguistic-stylistic peculiarity of the poetic expression is analyzed, the narrative fragmentariness and perspective of the lyrical subject are followed in order to describe the special identity of the boy who is depicted in the constant process of growing up and transitioning into a constructed masculine figure. Ristović’s texts are situated in the continuity of other similar poetic texts of Serbian poetry for young people, as well as within the poetically differentiated corpus of the author’s other books for adults. Special attention is paid to the methodological requirements for shaping text analysis in working with young readers, considering the specifics of the contemporary moment dominated by the need for gender sensitivity, criticism of dominant masculinity, and open questions about marginalization.

Keywords: childhood, growing up, masculinity, Aleksandar Ristović, interpretation of contemporary poetry for young people.

ОЧУВАЊЕ КУЛТУРНОГ И ЈЕЗИЧКОГ ИДЕНТИТЕТА СРПСКОГ НАРОДА У ДИЈАСПОРИ

Наталија Копреница*

Агенција за одјој и образовање, Загреб, Хрватска

У Републици Хрватској подршка српској националној мањини у очувању њеног идентитета изузетно је важна, а један од кључних начина за постизање овог циља је кроз предмет „Српски језик и култура“ у основним школама. Овај курс интегрише садржаје пет различитих наставних области (језик, историја, географија, ликовно и музичко образовање), што га чини изузетно сложеним за наставу. Едукација наставника као и њихова подршка у реализацији овог предмета је изузетно сложена. Овај рад испитује организацију и стратегије развоја овог предмета са циљем да се обезбеди ефикасан приступ настави који ће подржати очување српског идентитета у оквиру хрватског образовног система.

Кључне речи: предмет Српски језик и култура, српска национална мањина, Агенција за образовање Републике Хрватске.

* natalija.koprenica@azoo.hr

PRESERVATION OF THE CULTURAL AND LINGUISTIC IDENTITY OF THE SERBIAN PEOPLE IN THE DIASPORA

Natalija Koprenica

Education and Teacher Training Agency, Zagreb, Croatia

In the Republic of Croatia, supporting the Serbian national minority in preserving its identity is extremely important and one of the key ways to achieve this goal is through the subject “Serbian language and culture” in primary schools. This course integrates the contents of five different teaching areas (language, history, geography, art, and music education), making it extremely complex to teach. The education of teachers as well as their support in the implementation of this subject is extremely complex. This paper examines the organization and development strategies of this subject with the aim of ensuring an effective approach to teaching that will support the preservation of Serbian identity within the Croatian education system.

Keywords: Serbian language and culture subject, Serbian national minority, Education and Teacher Training Agency of the Republic of Croatia.

НАСТАВА И УЧЕЊЕ СТРАНОГ
ЈЕЗИКА У СВЕТУ КОЈИ СЕ МЕЊА

TEACHING AND LEARNING FOREIGN
LANGUAGES IN A CHANGING WORLD

UNIVERZITETSKI KURSEVI IZ KULTURE I CIVILIZACIJE
ZEMALJA ENGLESKOG GOVORNOG PODRUČJA
NA UČITELJSKIM FAKULTETIMA U RH:
NUŽNOST ILI LUKSUZ?

Ester Vidović*

Sveučilište u Rijeci, Učiteljski fakultet, Rijeka, Hrvatska

Rad proučava problem opremanja studenata učiteljskih fakulteta u Republici Hrvatskoj adekvatnim znanjem o kulturi i civilizaciji zemalja engleskog govornog područja. Zbog zakonodavne nedorečenosti, opšte pravilo je da se svršeni studenti učiteljskih fakulteta (sa završenim modulom na engleskom jeziku) zapošljavaju kao nastavnici engleskog jezika isključivo u situacijama kada nema kandidata s diplomom iz engleskog jezika. Cilj ovog rada bio je istražiti studentske stavove o korisnosti univerzitetskih kurseva o kulturi i civilizaciji zemalja engleskog govornog područja. Upitnik je dat studentima treće godine razredne nastave (Univerzitet Jurja Dobrile u Puli, Hrvatska) i četvrte godine razredne nastave (Univerzitet u Rijeci, Hrvatska). Istraživanje je sprovedeno u sklopu kurseva *Anglosaksonski svijet 1* (Univerzitet u Puli) i *Anglosaksonski svijet* (Univerzitet u Rijeci). Sadržaj ova dva kursa je identičan na oba univerziteta. U istraživanju je učestvovalo 27 studenata (9 iz Pule i 16 iz Rijeke). Predmet *Anglosaksonski svijet* predaje se unutar engleskog modula univerzitetskog studija, koji studentima razredne nastave u Puli nudi široku lepezu predmeta na engleskom jeziku, dok se ekvivalentan kurs u Rijeci predaje kao izborni predmet jer ne postoji modul na engleskom jeziku. Prvobitna hipoteza da će studenti koji studiraju u Puli oceniti kolegij korisnijim od onih koji studiraju u Rijeci pokazala se tačnom (s obzirom da predmet slušaju unutar modula na engleskom jeziku). Rezultati istraživanja ukazuju na potrebu da se uvedu zakoni slični onim u susjednim zemljama Evropske Unije, kojim bi se definisala kompetencija diplomiranih studenata učiteljskih fakulteta u Hrvatskoj za nastavu engleskog jezika u nižim razredima osnovne škole i, shodno tome, status univerzitetskih predmeta unutar kojih se predaju kultura i civilizacija zemalja engleskog govornog područja.

Ključne reči: kultura i civilizacija, učiteljski fakultet, razredna nastava, engleski jezik.

* ester.vidovic@ufri.uniri.hr

UNIVERSITY COURSES IN THE CULTURE
AND CIVILISATION OF ENGLISH – SPEAKING COUNTRIES
IN THE REPUBLIC OF CROATIA: NECESSITY OR LUXURY?

Ester Vidović

University of Rijeka, Faculty of Teacher Education, Rijeka, Croatia

The paper addresses the problem of imparting students of teachers' colleges in the Republic of Croatia with adequate knowledge on the culture and civilisation of English-speaking countries. Due to a loophole in legislation, the general rule has been to employ these graduate students (those who finished an English module) as English teachers only in situations where there are no applicants with a degree in English. The aim of the survey was to research the students' views on the usefulness of university courses on the culture and civilisation of English-speaking countries. A questionnaire was submitted to the third year (University of Juraj Dobrila in Pula, Croatia) and 4th year (University of Rijeka, Croatia) students of Primary Education. The research was conducted as part of the courses *Anglo-Saxon World 1* (University of Pula) and *Anglo-Saxon World* (University of Rijeka). The content of these two courses is identical at the two universities. 27 students took part in the research (9 from Pula, 16 from Rijeka). The subject *Anglo-Saxon World 1* is taught within the English module of the study course, which offers an array of subjects in English to Primary Education students in Pula, whereas in Rijeka the equivalent course is taught as an optional subject since an English module is not offered to students. The initial hypothesis that the students studying in Pula would evaluate the taught course as more beneficial (since they are taught the course within the English module) than the students studying in Rijeka proved correct. The results of the research indicate the need for introducing legislature similar to that of most neighbouring EU countries, which would firstly define the competence of graduates of teachers' colleges in Croatia for teaching English in junior grades of primary school and, secondly, the status of university courses teaching the culture and civilisation of English-speaking countries at these institutions.

Keywords: culture and civilisation, teachers' college, primary education, English.

ИНТЕРНЕТ ПРОСТОР – НЕИСПРПНИ ИЗВОР ЗА УЧЕЊЕ СТРАНИХ ЈЕЗИКА

Александра Гојков Рајић*

Маријана Папрић

*Универзитет у Београду, Факултет за образовање
учитеља и васпитача, Београд, Србија*

Брзи развој информационих технологија у времену које се мења отвара низ нових могућности у сфери образовања, укључујући и наставу страних језика. У том смислу у раду се истражују могућности примене интернета у настави немачког и руског језика као страног. Даје се преглед релевантних интернет извора за учење и подучавање поменутих језика, анализира се квалитет понуђених садржаја и врши њихова класификација према типу грађе, начину презентације и приступу у усвајању језичког и говорног материјала. Циљ рада је да се укаже на бројне могућности које интернет извори пружају за развијање и усавршавање језичких вештина, да се понуде инструкције за селекцију понуђених материјала, као и да се на конкретним примерима покаже како се интернет садржаји на креативан начин могу користити на наставном часу и ван њега. У раду се примењују дескриптивна, аналитичка и компаративна метода. Дескриптивна и аналитичка метода користе се при опису, процени квалитета и класификацији интернет грађе, док се при упоређивању резултата анализе немачких и руских извора користи компаративна метода. Резултати истраживања истичу предности и указују на извесна ограничења у примени интернета у настави страних језика, нуде препоруке за одабир интернет грађе, као и инструкције за рад са одабраним језичком материјалом на конкретним примерима.

Кључне речи: интернет извори, страни језици, немачки језик, руски језик.

* aleksandrigojkovrajic@gmail.com

INTERNET SPACE – AN INEXHAUSTABLE SOURCE FOR LEARNING FOREIGN LANGUAGES

Aleksandra Gojkov Rajić
Marijana Paprić

University of Belgrade, Faculty of Education, Belgrade, Serbia

The rapid development of information technologies in the changing times opens up a number of new opportunities in the sphere of education, including the teaching of foreign languages. In this sense, the paper explores the possibilities of using the Internet in teaching German and Russian as a foreign language. An overview of the relevant Internet resources for learning and teaching the mentioned languages is given, the quality of the offered content is analyzed, and their classification is made according to the type of material, the method of presentation, and the approach to the acquisition of language and speech material. The aim of the paper is to point out the numerous opportunities that Internet sources provide for developing and perfecting language skills, offer instructions for the selection of the offered materials, as well as to show on concrete examples how internet content can be used in a creative way in the classroom and outside of it. Descriptive, analytical, and comparative methods are used in the paper. Descriptive and analytical methods are used in the description, quality assessment, and classification of the Internet materials, while the comparative method is used in comparing the results of the analysis of German and Russian sources. The results of the research highlight the advantages and indicate certain limitations in the use of the Internet in foreign language teaching, offer recommendations for the selection of Internet materials, as well as instructions for working with the selected language material on concrete examples.

Keywords: internet sources, foreign languages, German language, Russian language.

СТИЛИСТИЧКИ ПРИСТУП ПОЕЗИЈИ У НАСТАВИ ЕНГЛЕСКОГ КАО СТРАНОГ ЈЕЗИКА

Бојана Калањ*

Универзитет у Београду, Филолошки факултет, Београд, Србија

Од свих језичких жанрова поезија је најмање заступљена у настави страног језика. Јединствена спрега форме и значења, оригиналност језичког израза, стилске фигуре и вишезначност текста чине је лепом, а уједно и тешком за обраду на часу нематерњег језика. Један од циљева читања поезије јесте развијање сензибилитета за оне језичке обрте које језик поезије разликују од свакодневне, прозаичне, говорне употребе језика. У овом раду се на примеру неколико песама на енглеском језику демонстрира како наставник може тај циљ постићи познавањем основних појмова модерне стилистике – појма стилске фигуре у ширем смислу, семантичке прозодије, контекста ситуације и релексикализације стилских фигура. Препознајући ове елементе у појединим песмама, наставник може да их уклони из песме и да тражи од ђака да вођени интуитивним знањем говорног језика пажљиво погледају одабране фрагменте песме и донесу закључке о поруци песме, основној емоцији, лирском субјекту или контексту ситуације. Та интуиција ђаке треба да одведе далеко од значења песме као целине, али закључци до којих ђаци дођу су свакако један од слојева значења које песма носи. Они су истовремено у праву и у криву што се поруке песме тиче.

Кључне речи: поезија, стилистика, стилска фигура, семантичка прозодија, релексикализација.

* bojana.kalanj@fil.bg.ac.rs

STYLISTICS-BASED APPROACH TO POETRY IN THE EFL CLASSROOM

Bojana Kalanj

University of Belgrade, Faculty of Philology, Belgrade, Serbia

Of all language genres poetry is the least present in the foreign language classroom. The unique relation between form and meaning, the originality of language, stylistic devices and the ambiguity of the text is what makes it beautiful but also difficult to teach in a nonnative language class. One of the goals of reading poetry is developing sensibility for the turns of phrase that distinguish poetry from the everyday, prosaic, spoken use of language. This paper demonstrates on a few poems in English how the knowledge of basic concepts of modern stylistics, such as stylistic devices in the broader sense, semantic prosody, context of situation, and relexicalization, can help the teacher achieve this goal. Recognizing these elements in particular poems, the teacher can remove them from the poem and ask the students to examine carefully the selected fragments and, by relying on their intuitive knowledge of the spoken language, draw conclusions about the meaning of the poem, underlying emotion, persona or context of situation. This intuition should lead the students away from the meaning of the poem as a whole, but their conclusions nonetheless constitute one of the layers of meaning in the poem. They are both in the right and in the wrong as far as the message of the poem is concerned.

Keywords: poetry, stylistics, stylistic device, semantic prosody, relexicalization.

BOREDOM – THE SILENT ENEMY IN THE FOREIGN LANGUAGE CLASSROOM

Morana Drakulić*

University of Rijeka, Faculty of Teacher Education, Rijeka, Croatia

The affective component of foreign language learning has long been one of the most important research interests in the field of applied linguistics. Since it is assumed that emotions which language learners may experience have a considerable effect on the learning process and performance, studies so far have investigated a wide range of emotions in order to capture their diversity. The new wave of emotion research has shifted its interest towards academic boredom which has only recently attracted the attention of applied research studies as well. Boredom is referred to as a multifaceted negative emotion that negatively affects students' motivation, engagement, and a perceived value of classroom-related tasks and, as such, has a strong impact on students' ultimate level of attainment. Although it is one of the most commonly experienced emotions in the educational setting, its inconspicuousness compared to other negative emotions, such as foreign language anxiety, resulted in negligence in the field of education in general. The aim of this paper is to provide a comprehensive overview of the research on boredom in foreign language teaching in learning. The paper addresses both theoretical frameworks and the empirical research on this topic as well as provides implications of this negative emotion on both teaching and learning in the contemporary foreign language classrooms.

Keywords: boredom, foreign language, affective factors.

* morana.drakulic@ufri.uniri.hr

ДОСАДА – ТИХИ НЕПРИЈАТЕЉ У НАСТАВИ СТРАНИХ ЈЕЗИКА

Морана Дракулић

Универзитет у Ријеци, Училијски факултет, Ријека, Хрватска

Афективна компонента у учењу страних језика дуги низ година је међу најважнијим темама у истраживањима у области примењене лингвистике. Пошто се претпоставља да емоције које људи доживљавају док уче стране језике значајно утичу на сам процес учења језика и на знање, велики број емоција био је предмет истраживања како би се утврдила њихова разноликост. У најновијем таласу истраживања емоција фокус је померен на академску досаду, која тек однедавно привлачи пажњу примењених лингвиста. Под досадом се подразумева вишеструка негативна емоција која негативно утиче на мотивацију и ангажованост ученика, као и на перципирану вредност задатака који се раде на часу, те, као таква, у великој мери утиче на крајњи ниво постигнућа ученика. Иако је то једна од најчешће доживљаваних емоција у образовном окружењу, њена неупадљивост у поређењу са другим негативним емоцијама, као што је, на пример, анксиозност у току учења страног језика, довела је до тога да се ова емоција занемарује у области образовања. Циљ је овог рада да пружи свеобухватан преглед истраживања досаде у настави и учењу страних језика. Рад се бави теоријским оквирима и емпиријским истраживањима ове теме, те разматра импликације ове негативне емоције на подучавање и учење у савременој настави страних језика.

Кључне речи: досада, страни језик, афективни фактори.

ПОВЕЗАНОСТ НАКЛОЊЕНОСТИ
ИНТЕРНАЦИОНАЛИЗАЦИЈИ
И ЈЕЗИЧКЕ АНКСИОЗНОСТИ КОД СТУДЕНАТА
ЕНГЛЕСКОГ ЈЕЗИКА У СРБИЈИ

Аница Радосављевић Крсмановић*

*Универзитет у Крајеву, Филолошко-уметнички факултет,
Крајевац, Србија*

Услед процеса глобализације и ширења енглеског као међународног језика, претходне деценије обележила је појава концепта *наклоњености интернационализацији*, под којим се подразумевају заинтересованост за глобална питања и међународна дешавања, као и ставови ученика према глобалној заједници и ономе што енглески језик данас представља. У претходним истраживањима испитивани су бројни фактори који су у корелацији са овом димензијом или је предвиђају, укључујући личност ученика, мотивацију за учење страних језика, спремност на комуникацију, итд. Овај рад има за циљ да испита повезаност наклоњености интернационализацији и опште језичке анксиозности, као и језичке анксиозности повезане са појединачним језичким вештинама (читањем, слушањем, писањем и говорењем) међу студентима енглеског језика у Србији. Методе прикупљања података подразумеваће анкетно испитивање, а при анализи података користиће се дескриптивна статистика и корелациона анализа. Очекујемо да ће резултати истраживања пружити важне увиде у природу повезаности горепомнутх концепата, те да ће из њих проистећи значајне педагошке импликације како за наставнике страних језика, тако и за истраживаче.

Кључне речи: глобализација, наклоњеност интернационализацији, језичка анксиозност, студенти енглеског језика.

* anica.krsmanovic@filum.kg.ac.rs

THE RELATIONSHIP BETWEEN INTERNATIONAL POSTURE AND LANGUAGE ANXIETY AMONG SERBIAN ENGLISH MAJOR UNIVERSITY STUDENTS

Anica Radosavljević Krsmanović

University of Kragujevac, Faculty of Philology and Arts, Kragujevac, Serbia

Due to the process of globalization and the rise of English as an international language, the past decades have been marked by the emergence of the concept of international posture, defined as an interest in global issues and international affairs, and learners' attitudes toward the globalized community and what English represents today. Previous research has examined various factors that correlate with or predict the construct, including learners' personalities, L2 motivation, willingness to communicate, etc. This study aims to investigate the relationship between international posture and general foreign language anxiety level as well as foreign language anxiety in language skills learning (reading, listening, writing, and speaking) among Serbian English major university students. The method of data collection will involve a questionnaire survey, while the following analyses will be employed in the research: descriptive statistics and correlation analysis. We expect that the results will provide important insights into the relationship between the above-mentioned concepts, thus carrying important pedagogical implications for language teaching professionals and researchers.

Keywords: globalization, international posture, language anxiety, English major university students.

ПРИРОДА, НАУКА И УМЕТНОСТ
У ВАСПИТАЊУ И ОБРАЗОВАЊУ

NATURE, SCIENCE AND ART
IN EDUCATION

РАЗВОЈ ЛИКОВНЕ ПЕДАГОГИЈЕ У КНЕЖЕВИНИ СРБИЈИ,
КРАЉЕВИНИ СРБИЈИ, КРАЉЕВИНИ СХС
И КРАЉЕВИНИ ЈУГОСЛАВИЈИ

Дејан Тубић*

*Универзитет у Приштини, Филозофски факултет,
Косовска Митровица, Србија*

Са обновом српске државности у XIX веку јавља се тежња за поновним успостављањем непосредних културних веза са Западном Европом. Прекинут културни континуитет у време османске власти подразумевао је и обнову основних модела западноевропског образовања. Као последица недовољне економске развијености, дефицитарног наставничког кадра, те још неустављеног националног програма јављају се многи проблеми у конституисању и развоју српске ликовне педагогије. Циљ истраживања је указати на историјат, карактерологију и методолошке принципе у ликовној педагогији у раздобљу формирања Српске кнежевине 1815. до престанка постојања Краљевине Југославије 1945. Методологија истраживања подразумева историјски, културолошки, социолошки и естетски метод и принцип истраживања. Резултат истраживања ће потврдити основне тежње и смернице у којима се кретала ликовна педагогија поменутог периода. Кроз аспект хронолошког разматрања биће указано и на рад мање познатих уметничких школа. Закључак и импликације за образовну политику и/или праксу изнесени у оквиру овог истраживања и теоријског разматрања потврђују постојање аутентичних околности у којима се налазила српска култура и српска ликовна педагогија тог периода. Аутономни садржаји и особености ликовне педагогије последице су тадашње српске културе, поларизоване између балканског традиционализма и модерног европејства. Донесени закључци указују и потврђују да се одређена правила, дилеме и проблеми формулисани у периоду Кнежевине и Краљевине успостављају као стално присутни у српском друштву и да су у савременом тренутку актуелни као и за време српске ликовне педагогије у периоду од 1915. до 1945. године.

Кључне речи: историја ликовног образовања, културолошки приступ, аутономна карактерологија.

* dejantuba64@gmail.com

THE DEVELOPMENT OF ART PEDAGOGY
IN THE PRINCIPALITY OF SERBIA,
THE KINGDOM OF SERBIA, THE KINGDOM OF SHS
AND THE KINGDOM OF YUGOSLAVIA

Dejan Tubić

University of Priština, Faculty of Philosophy, Kosovska Mitrovica, Serbia

With the renewal of Serbian statehood in the 19th century, there emerged a desire to re-establish direct cultural ties with Western Europe. The interruption of cultural continuity during the Ottoman rule implied the renewal of basic Western European educational models. As a result of an insufficient economic development, a deficit in teaching staff, and the lack of an established national program, numerous problems arose in the establishment and development of Serbian visual arts pedagogy. The research goal is to highlight the history, characterology, and methodological principles in visual arts pedagogy during the formation period of the Serbian Principality, from 1815 to the cessation of the existence of the Kingdom of Yugoslavia in 1945. The research methodology involves historical, cultural, sociological, and aesthetic methods and principles of research. The research results will confirm the basic tendencies and guidelines in which visual arts pedagogy of the mentioned period moved. Through the aspect of chronological consideration, the work of the lesser-known art schools will also be highlighted. Conclusion and implications for educational policy and/or practice presented within this research and theoretical consideration confirm the existence of authentic circumstances in which Serbian culture and Serbian visual arts pedagogy of that period were situated. Autonomous contents and peculiarities of visual arts pedagogy are the consequences of the then Serbian culture polarized between Balkan traditionalism and modern Europeanism. The conclusions drawn confirm that certain rules, dilemmas, and problems formulated during the period of the principality and kingdom remain perpetually present in Serbian society and are as relevant today as they were during the Serbian visual arts pedagogy period from 1915 to 1945.

Keywords: history of art education, cultural approach, autonomous characterology.

ШТА НАМ ОТКРИВА МАТЕМАТИЧКА ИГРА?

Јасмина Милинковић*

*Универзитет у Београду, Факултет за образовање
учиоца и васпитаоца, Београд, Србија*

Игре су одувек биле део васпитања деце, посебно у предшколском узрасту, али се у савременој образовној пракси потенцирају вредности математичке игре у школском окружењу. У овој студији испитани су методички аспекти коришћења игре у настави математике као алата за формативно вредновање. Дискутовано је о потенцијалу игре за пружање информација о достигнућима, вештинама и ставовима ученика. Игре су одабране из математичких уџбеничких комплета и анализирани методом деконструкције. Утврђено је да дизајн игре пружа могућност слободног учешћа и да може пружити увид у учење ученика. Показано је да је у дизајнирању игара за формативно вредновање важно да неки елементи игре буду постављени флексибилно, односно да их наставници могу прилагодити потребама појединачног ученика уз очување образовне игровне структуре. У складу са налазима, закључено је да игре имају потенцијал да олакшају мотивацију за учешће у математичким активностима на страни ученика и олакшају методичке одлуке наставника.

Кључне речи: математичка игра, формативна провера, дизајн игре, метод деконструкције.

* jasmina.milinkovic@uf.bg.ac.rs

“WHAT DOES MATHEMATICAL GAME REVEAL TO US?”

Jasmina Milinković

University of Belgrade, Faculty of Education, Belgrade, Serbia

Games have always been a part of children’s education, especially at pre-school age, but in modern educational practice the value of mathematical games in the school environment is emphasized. In this study, the methodological aspects of using games in mathematics teaching as a tool for formative evaluation were examined. The potential of the game to provide information about the acquired knowledge, skills, and attitudes of the students was discussed. The games were selected from mathematics textbook and analyzed using the deconstruction method. It was found that game design allows for free participation and can provide an insight into students’ learning. It has been shown that in designing games for formative evaluations, it is important that some elements of the game are placed flexibly, i.e., that teachers can adapt them to the needs of individual students, while preserving the educational game structure. In accordance with the findings, it was concluded that games have the potential to facilitate the motivation to participate in mathematical activities on the part of students and to facilitate the methodological decisions of teachers.

Keywords: mathematical game, formative assessment, game design, deconstruction method.

УМЕТНОСТ ВАСПИТАЊА И ОБРАЗОВАЊА
У СВЕТУ КОЈИ СЕ МЕЊА
Књига сажетака

ART (OF) EDUCATION IN A CHANGING WORLD
Book of Abstracts

Издавач

Факултет за образовање учитеља и васпитача, Београд

За издавача

проф. др Данимир Мандић

Уреднице

Јелена Станивуковић

Милица Антић

Превод

Зорица Савић Ненадовић

Лектура

Ана Петровић Дакић

Графички уредник

Зоран Тошић

Корице

Милош Батрићевић

ISBN 978-86-7849-339-3

Sveučilište u Zagrebu
Učiteljski fakultet

FACULTY OF PRIMARY AND
PRE-SCHOOL EDUCATION

LETS Learning, Education, and
Teaching for Sustainability

Иновације
у настави

University of
South-Eastern Norway